

**Státní
veterinární
správa**

Odbor ochrany zdraví a pohody zvířat

**Zpráva o činnosti v oblasti
ochrany zdraví zvířat v roce 2024**

**Informační
bulletin
č. 2/2025**

Obsah

1. STRATEGICKÉ CÍLE V OBLASTI OCHRANY ZDRAVÍ ZVÍŘAT	4
1.1. Souhrn činností v roce 2024	4
1.2. Personální obsazení v roce 2024	6
2. STAVY ZVÍŘAT	7
2.1. SKOT	7
2.2. OVCE	9
2.3. KOZY	11
2.4. PRASATA	13
2.5. KONĚ	15
2.6. DRŮBEŽ	16
2.7. RYBY	17
2.8. PORÁŽKY HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT	19
2.9. PŘESUNY ZVÍŘAT DLE TRACES	20
2.10. DEPOPULACE	22
3. KONTROLA ZDRAVÍ ZVÍŘAT A NAŘÍZENÉ VAKCINACE	25
3.1. PŘEŽVÝKAVCI (SKOT, OVCE a KOZY)	25
3.1.1. Tuberkulóza skotu (<i>Bovine tuberculosis – Mycobacterium bovis</i>)	25
3.1.2. Tuberkulóza koz (<i>Mycobacterium bovis in caprine animals</i>)	27
3.1.3. Brucelóza skotu (<i>Brucellosis – Brucella abortus</i>)	27
3.1.4. Brucelóza ovcí a koz (<i>Brucellosis – Brucella melitensis</i>)	29
3.1.5. Infekční bovinní rinotracheitida (<i>Infectious bovine rhinotracheitis</i>)	31
3.1.6. Enzootická leukóza skotu (<i>Enzootic bovine leukosis</i>)	33
3.1.7. Transmisivní spongiformní encefalopatie (<i>Transmissible spongiform encephalopathy</i>)	34
3.1.8. Trichofytóza	35
3.1.9. Katarální horečka ovcí (<i>Bluetongue</i>)	36
3.1.10. Q horečka (<i>Q fever</i>)	39
3.1.11. Mor malých přežvýkavců	40
3.1.12. Nodulární dermatitida skotu (<i>Lumpy skin disease</i>)	42
3.1.13. Maedi-Visna (<i>Maedi-Visna</i>)	43
3.1.14. Artritida a encefalitida koz (<i>Caprine arthritis and encephalitis</i>)	44
3.1.15. Schmallerberg virus (<i>SBV</i>)	44
3.1.16. Genotypizace a parentita ovcí	46
3.2. PRASATA	48
3.2.1. Klasický mor prasat – KMP (<i>Classical swine fever – CSF</i>)	48
3.2.2. Vezikulární choroba prasat (<i>Swine vesicular disease – SVD</i>)	49
3.2.3. Aujeszkyho choroba prasat (<i>Aujeszky's disease</i>)	49
3.2.4. Brucelóza prasat (<i>Brucellosis suis</i>)	50
3.3. DRŮBEŽ	51
3.3.1. Aviární influenza – Ptačí chřipka (<i>Avian influenza</i>)	51
3.3.2. Newcastleská choroba – Pseudomor drůbeže (<i>Newcastle disease</i>)	59
3.3.3. Programy tlumení salmonel v chovech drůbeže (<i>Salmonella control programmes</i>)	61
3.4. KOŇOVITÍ	67
3.4.1. Infekční anémie koní (<i>Equine infectious anaemia – EIA</i>)	67
3.4.2. Západonilská horečka (<i>West Nile fever – WNF</i>)	68
3.5. VOLNĚ ŽIJÍCÍ	70
3.5.1. Brucelóza zajíců (<i>Brucellosis suis v. leporis</i>)	70
3.5.2. Tularémie (<i>Tularemia</i>)	71
3.5.3. Vzteklna (<i>Rabies</i>)	72
3.5.4. Africký mor prasat (<i>African swine fever – ASF</i>)	75
3.5.5. Aujeszkyho choroba u prasat divokých (<i>Aujeszky's disease in wild boar</i>)	81
3.5.6. Trichinelóza prasat divokých (<i>Trichinellosis in wild boar</i>)	82
3.5.7. Trichinelóza u lišek (<i>Trichinellosis in foxes</i>)	83
3.5.8. Alveokokóza lišek	83

3.6.	RYBY.....	84
3.6.1.	<i>Koi herpesvíroza, virová hemoragická septikémie, infekční nekróza krevetvorné tkáně ..</i>	84
3.6.2.	<i>Hromadné úhyny ryb ..</i>	87
3.7.	VČELY.....	88
3.7.1.	<i>Mor včelího plodu (American foulbrood of honey bees) ..</i>	88
3.7.2.	<i>Hniloba včelího plodu (European foulbrood of honey bees) ..</i>	89
3.7.3.	<i>Varroáza (Varroosis of honey bees).....</i>	89
3.7.4.	<i>Hromadné úhyny včelstev ..</i>	91
4.	ČINNOST ODDĚLENÍ PRO ŘEŠENÍ KRIZOVÝCH SITUACÍ – KC BRNO	92
4.1.	Simulační cvičení Státní veterinární správy a vojenské veterinární služby Armády ČR	92
4.1.1.	Cvičení „NÁKAZA 2024“	92
4.2.	Pohotovostní plány pro případ výskytu nebezpečných nákaz a mimořádných událostí.....	96
5.	ČINNOST POHOTOVOSTNÍCH STŘEDISEK PRO ŘEŠENÍ MIMOŘÁDNÝCH SITUACÍ (PSMS) V ROCE 2024	97
5.1.	Depopulace ohnisek nebezpečných nákaz.....	97
6.	LABORATORNÍ DIAGNOSTIKA	98

1. Strategické cíle v oblasti ochrany zdraví zvířat

Mezi hlavní strategické cíle Státní veterinární správy (SVS) v oblasti ochrany zdraví zvířat v roce 2024 patřilo:

- udržení statusů země prosté – brucelózy skotu a malých přežvýkavců, tuberkulózy skotu, enzootické leukózy skotu, Aujeszkyho choroby prasat v chovech domácích prasat, klasického moru prasat, vztekliny, slintavky a kulhavky, moru malých přežvýkavců, afrického moru koní, infekce virem nakažlivé chudokrevnosti lososů (ISAV) s delecí ve vysoce polymorfní oblasti, Newcastlešské choroby drůbeže, infekční bovinní rinotracheitidy a rovněž udržení statusu země se zanedbatelným rizikem bovinní spongiformní encefalopatie;
- ozdravování od nebezpečných nákaz a snížení prevalence původců nebezpečných nákaz:
 - Národní program pro tlumení salmonel v chovech drůbeže,
 - monitoring a eradikace transmisivní spongiformní encefalopatie u skotu, ovcí a koz,
 - monitoring katarální horečky ovcí,
 - monitoring aviární influenzy v chovech drůbeže a u volně žijících ptáků,
 - monitoring afrického moru prasat;
- ochrana území České republiky (ČR) před zavlečením aktuálně se vyskytujících nákaz v zemích Evropské unie (EU) nebo ve třetích zemích jako je slintavka a kulhavka, vztekлина, tuberkulóza nebo brucelóza skotu, nodulární dermatitida skotu, klasický mor prasat a jiné;
- příprava a realizace pohotovostních plánů v případě podezření nebo výskytu nebezpečných nákaz na území ČR;
- zajištění vzdělávání úředních veterinárních lékařů, soukromých veterinárních lékařů, chovatelské a myslivecké veřejnosti.

1.1. Souhrn činností v roce 2024

Hlavním cílem činnosti SVS v oblasti zdraví zvířat v průběhu roku 2024 bylo udržení dobré nálezové situace, ochrana území ČR před zavlečením nákaz, které by mohly znamenat riziko pro člověka (zoonóza), nebo pro zdraví zvířat a v případě výskytu těchto nákaz přijetí opatření k zamezení šíření těchto nákaz.

O stále dobré nálezové situaci svědčí mezinárodní statusy země prosté, které uděluje Evropská komise, nebo Světová organizace pro zdraví zvířat – WOAH. ČR se v roce 2024 podařilo udržet všechny v minulosti získané nálezové statusy kromě statusu země prosté afrického moru prasat. V roce 2024 se ČR podařilo získat status země prosté plicní nákazy skotu a status země ze zanedbatelným rizikem klasické klusavky (TSE). V květnu 2024 se ČR podařilo znovuobnovit status země prosté HPAI u drůbeže, získaný od Světové organizace pro zdraví zvířat (WOAH). O tento status však ČR přišla v září 2024 v souvislosti s výskytem HPAI u drůbeže.

Po více než 4 letech (poslední pozitivní případy **afrického moru prasat** (AMP) u prasat divokých byly v ČR zaznamenány 8. 2. 2018 u uloveného prasete divokého respektive 15. 4. 2018 u uhynulého prasete divokého) byl dne 1. 12. 2022 v ČR opět potvrzen AMP v populaci prasat divokých na území Libereckého kraje. Podobně jako v roce 2017 se opět potvrdilo, že včasný záchyt AMP byl umožněn celoplošným pasivním monitoringem, v rámci kterého jsou na celém území ČR na AMP vyšetřována všechna nalezená uhynulá nebo dopravním prostředkem sražená prasata divoká již od roku 2014. Po potvrzení této nebezpečné nákazy SVS v souladu s evropskou i národní legislativou přijala celou řadu opatření s cílem zamezit šíření AMP v populaci prasat divokých a zejména zabránit jeho zavlečení do chovů domácích prasat.

V roce 2024 bylo potvrzeno celkem 27 případů AMP u uhynulých nalezených nebo ulovených prasat divokých. Všechny případy byly lokalizovány v Libereckém kraji.

V roce 2024 nadále pokračoval pasivní monitoring AMP u domácích prasat, kdy jsou v indikovaných případech vyšetřovány prasnice po zmetání, hromadné úhyny prasat nebo podezření na nákazu na celém území ČR. Všechna vyšetření provedena v průběhu roku 2024 byla negativní na AMP.

Stejně jako v předešlém roce nebyl na území ČR potvrzen výskyt Newcastleké choroby drůbeže (NCD) a nadále tak stále platí, že ČR je od 24. 7. 2018 prostá NCD. V roce 2024 došlo oproti minulému roku ke zvýšení počtu ohnisek/případů vysoce patogenní ptačí chřipky (HPAI) subtypu H5N1 a to jak v chovech drůbeže a ptáků chovaných v zajetí, tak u volně žijících ptáků. Celkem bylo potvrzeno 10 ohnisek HPAI v chovech drůbeže a 43 ohnisek u ptáků chovaných v zajetí. Dále bylo zjištěno 12 případů HPAI u volně žijících ptáků.

Ozdravování chovů skotu od **infekční bovinní rinotracheitidy** (IBR) v České republice probíhalo v letech 2006 až 2020 a bylo úspěšně završeno v lednu 2020.

Státní veterinární správa následně dne 27. 1. 2020 odeslala na Evropskou komisi žádost o přiznání statusu země prosté IBR pro celou Českou republiku. Tato žádost byla schválena a **ČR tak je s platností od 6. 11. 2020 zařazena do seznamu zemí se statusem IBR prosté.**

Přiznání statusu země prosté IBR znamená pro ČR garanci vyšších zdravotních záruk pro dovážený skot do ČR a zároveň otevírá chovatelům další možnosti pro vývoz zvířat.

Nadále však probíhal celoplošný monitoring IBR v hospodářstvích s chovem skotu dle Metodiky kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace na rok 2024 (Metodika).

Od roku 2007 probíhají v chovech drůbeže **programy tlumení výskytu salmonel**. Z výsledků programů za rok 2024 vyplývá, že i v roce 2024 bylo ve všech kategoriích drůbeže dosaženo cílů stanovených evropskou legislativou, byť se oproti loňskému roku zvýšil výskyt sledovaných sérotypů salmonel (*S. Enteritidis* a *S. Typhimurium*) ve výkrmu brojlerů a krůt. V chovech nosnic produkujících konzumní vejce a v rodičovských chovech byly výsledky srovnatelné s rokem 2023.

Pozornost byla věnována také onemocněním, která mohou být přenášena krev sajícím hmyzem a u kterých mohou být zvířata významným rezervoárem. V chovech skotu, ovcí a koz byly v indikovaných případech odebrány vzorky na **Q horečku**. V roce 2024 bylo ukončeno plošné sledování výskytu protilátek proti **západonilské horečce u koní**.

Mezi nebezpečné zoonózy patří i **tularémie**. V letech 2011–2018 byli v rámci pasivního monitoringu na celém území ČR cíleně vyšetřováni všichni uhynulí zajíci a ulovení zajíci, u kterých bylo vysloveno podezření na tuto nákazu. Zároveň byl prováděn i plošný aktivní monitoring, v rámci kterého byli vyšetřováni tři ulovení zajíci na 100 km² metodou pomalé aglutinace na výskyt protilátek. Tularémie je onemocnění s přírodní ohniskovostí, což znamená, že její výskyt je charakteristický pro určité lokality.

Cílem monitoringu bylo určení rizikových oblastí. Od roku 2012 je situace u této nemoci ustálená bez výrazných změn, proto byl aktivní monitoring ukončen k 31. 12. 2018 a od roku 2019 pokračoval již jen pasivní monitoring – vyšetřování všech uhynulých zajíců a ulovených zajíců, u kterých bylo vysloveno podezření na tuto nákazu. Informace o míře rizika v konkrétních lokalitách byly nadále předávány mysliveckým sdružením a krajským hygienickým stanicím. Vzhledem k velmi nízkému počtu vyšetřovaných zajíců a nízké pozitivitě vyšetřovaných zajíců, byl pasivní monitoring ukončen k 31. 12. 2022.

Nebezpečným parazitem pro člověka je **Trichinella spp.** Případným rizikem pro člověka může být maso prasat divokých, v němž se mohou vyskytovat vývojová stadia tohoto parazita. Proto je prováděno vyšetřování všech ulovených prasat divokých na přítomnost vývojových stádií trichinel. V roce 2024 nebyl zjištěn žádný pozitivní případ.

Monitoring výskytu trichinelózy u volně žijících zvířat na celém území ČR zahrnoval i vyšetření 4 uhynulých nebo ulovených lišek nebo psíků mývalovitých na 100 km². V rámci tohoto monitoringu byl v roce 2022 zjištěn 1 pozitivní nález u lišky. K 31. 12. 2022 byl monitoring trichinelózy u volně žijících zvířat ukončen.

V roce 2016 byl zahájen monitoring **alveokokózy** u lišek a v roce 2017 byl rozšířen i na psíky mývalovité. Onemocnění způsobované tasemnicí *Alveococcus multilocularis*, jejíž hlavním hostitelem v Evropě je liška obecná, je přenosné i na člověka. U něj se po nakažení vyvíjí meziphostitelské stádium, napadající především játra, ale i plíce a jiné orgány. Vyšetření se provádí u ulovených nebo uhynulých lišek nebo psíků mývalovitých na celém území ČR v rozsahu 4 ks na 100 km². V roce 2024 bylo vyšetřeno celkem 2 504 vzorků s pozitivním výsledkem u 694 vzorků.

Vzteklina je virové onemocnění teplokrevných živočichů, včetně člověka, které napadá nervový systém a končí vždy smrtí. Poslední případ vztekliny byl v ČR zaznamenán u lišky v dubnu roku 2002. **Od roku 2004 má ČR status státu prostého vztekliny.** Riziko rozšíření nákazy na naše území však stále existuje, zejména vzhledem k nákazové situaci v Polsku. Proto stále pokračuje monitoring zahrnující vyšetření čtyř lišek nebo psíků mývalovitých na 100 km². Za rok 2024 bylo laboratorně vyšetřeno celkem 2 700 zvířat – celkem 2 618 volně žijících zvířat (z toho 2 522 lišek), celkem 82 domácích zvířat (z toho 44 koček, 35 psů, 2 tury a 1 ovce). Všechna vyšetření byla negativní. V ČR je nadále povinná vakcinace psů starších 3 měsíců a také platí pro chovatele povinnost předvést zvíře, které poranilo člověka, ke klinickému vyšetření veterinárním lékařem, a to bezprostředně po poranění a 5. den po poranění. V roce 2024 bylo takto vyšetřeno celkem 1 679 zvířat, přičemž nebyl zjištěn žádný případ onemocnění vzteklinou.

Stejně jako v předchozím roce řešila SVS i v roce 2024 několik ohnisek **nebezpečných nákaz ryb**. V roce 2024 bylo potvrzeno 1 ohnisko infekční nekróza krvetvorné tkáně (IHN) a 2 ohniska virové hemoragické septikémie (VHS) v chovu pstruha duhového. Nákaza koi herpesviróza (KHV) v ČR v roce 2024 zjištěna nebyla. SVS řešila také 3 případy hromadných úhynů ryb z jiných než infekčních příčin.

Nejčastějším zdravotním problémem v chovech **včel**, který byl řešen SVS v roce 2024, byl mor včelího plodu. V roce 2024 bylo v ČR potvrzeno celkem 109 ohnisek moru včelího plodu. Ve srovnání s předchozím rokem jde o nárůst počtu nově vyhlášených ohnisek za rok. V roce 2024 byl zaznamenán nejvyšší počet ohnisek v krajích Moravskoslezském a Olomouckém. V roce 2024 byl na stanovištích včel v Olomouckém, Libereckém, Královehradeckém a Moravskoslezském kraji prokázán výskyt hniloby včelího plodu. Celkem se jednalo od 49 ohnisek, přičemž nejvyšší počet ohnisek byl zaznamenán v Moravskoslezském a Královehradeckém kraji.

1.2. Personální obsazení v roce 2024

Odbor ochrany zdraví a pohody zvířat

MVDr. Tomáš Jarosil, ředitel odboru
Renata Lukšová

Oddělení ochrany zdraví zvířat

MVDr. Miroslava Lutzová, vedoucí oddělení
MVDr. Lucie Kalášková
MVDr. Jana de Sousa Trépa Magalhaes
MVDr. Leoš Čeleda, CSc.
MVDr. Katarína Juhásová
MVDr. Klára Jelínková, Ph.D.
MVDr. Aneta Pierzynová
Ing. Tereza Pechová
MVDr. Eva Indrová, Ph.D.

Oddělení pro řešení krizových situací

MVDr. Petr Kučínský, CSc., vedoucí oddělení
Ing. František Svoboda
MVDr. Hynek Siksta
MVDr. Luděk Závada

2. Stavy zvířat

2.1. SKOT

Populace skotu v ČR

Tabulka č. 1: Skot – počet hospodářství

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha	21	18	21	26	26	32	28
Středočeský	2 239	2 176	2 168	2 346	2 354	2 338	2 269
Jihočeský	3 073	2 961	2 938	3 064	3 062	3 072	3 012
Plzeňský	2 013	1 931	1 892	1 956	1 927	1 917	1 900
Karlovarský	461	452	444	472	473	466	471
Ústecký	856	824	833	886	869	885	877
Liberecký	1 049	987	994	1 028	1 048	1 049	1 015
Královéhradecký	1 521	1 456	1 466	1 493	1 458	1 441	1 383
Pardubický	1 687	1 588	1 595	1 609	1 559	1 532	1 458
Vysočina	2 211	2 124	2 121	2 146	2 128	2 100	2 102
Jihomoravský	770	745	774	821	777	773	754
Olomoucký	1 042	1 026	1 022	1 046	1 011	986	969
Zlínský	1 326	1 298	1 291	1 300	1 287	1 278	1 227
Moravskoslezský	2 055	1 995	2 015	2 006	1 945	1 962	1 929
Celkem ČR	20 324	19 581	19 574	20 199	19 924	19 831	19 394

Zdroj: Integrovaný zemědělský registr (IZR)

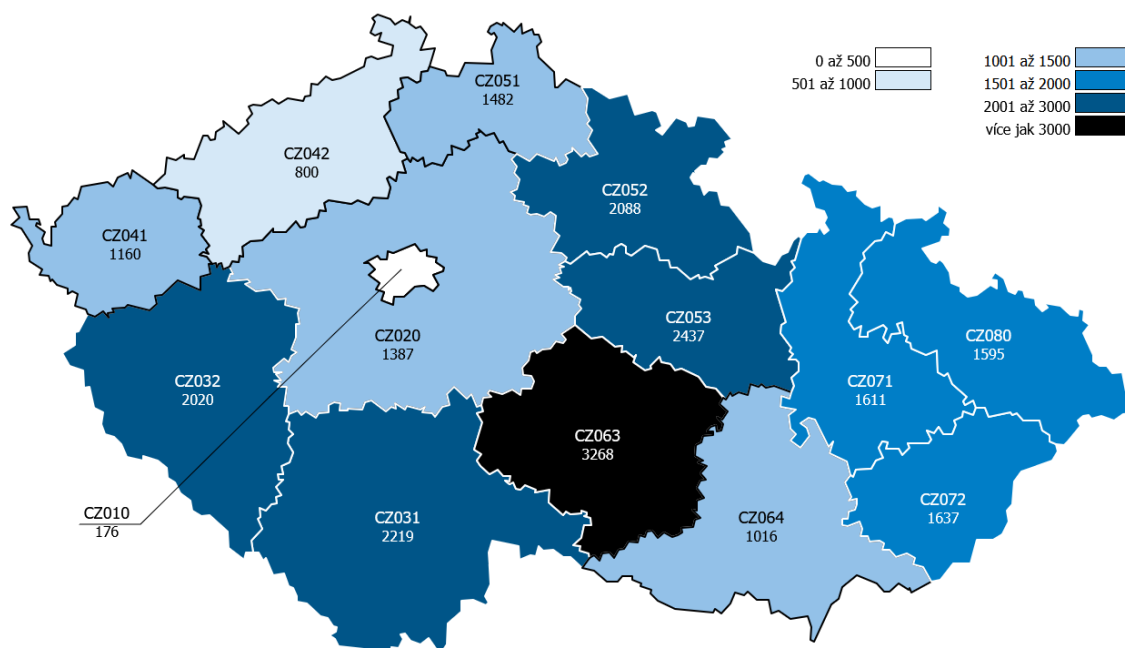
Tabulka č. 2: Skot – počet zvířat

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha	854	775	810	834	903	889	875
Středočeský	148 373	144 608	144 295	153 870	154 724	154 427	152 869
Jihočeský	233 449	223 262	220 617	227 628	228 043	226 917	223 212
Plzeňský	160 544	153 278	153 135	158 280	159 787	154 995	152 790
Karlovarský	39 579	33 662	32 446	38 138	40 280	37 172	38 459
Ústecký	44 122	39 835	39 719	42 147	42 606	42 780	42 713
Liberecký	48 739	44 464	44 296	47 992	49 051	47 000	46 896
Královéhradecký	99 200	97 498	97 723	101 667	102 570	100 359	99 374
Pardubický	118 025	113 230	112 935	115 894	112 968	110 774	110 128
Vysočina	216 527	213 637	215 740	220 729	221 411	220 219	222 112
Jihomoravský	66 339	65 193	65 942	72 805	71 788	72 809	73 163
Olomoucký	90 766	86 870	86 969	88 770	87 464	84 505	84 868
Zlínský	65 254	63 520	63 823	64 126	64 453	64 172	64 902
Moravskoslezský	87 796	85 238	85 188	88 615	89 312	86 356	86 613
Celkem ČR	1 419 567	1 365 070	1 363 638	1 421 495	1 425 360	1 403 374	1 398 974

Zdroj: IZR

Denzita skotu v ČR

Mapa č. 1: Skot – denzita na 100 km²

CZ010	Hlavní město Praha
CZ020	Středočeský kraj
CZ031	Jihočeský kraj
CZ032	Plzeňský kraj
CZ041	Karlovarský kraj
CZ042	Ústecký kraj
CZ051	Liberecký kraj

CZ052	Královéhradecký kraj
CZ053	Pardubický kraj
CZ063	Kraj Vysočina
CZ064	Jihomoravský kraj
CZ071	Olomoucký kraj
CZ072	Zlínský kraj
CZ080	Moravskoslezský kraj

2.2. OVCE

Populace ovcí v ČR

Tabulka č. 3: Ovce – počet hospodářství

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha	91	90	92	89	93	91	100
Středočeský	2 587	2 549	2 577	2 921	2 924	2 969	2 928
Jihočeský	2 212	2 172	2 145	2 330	2 328	2 326	2 241
Plzeňský	1 617	1 562	1 568	1 664	1 652	1 653	1 619
Karlovarský	466	477	482	509	512	517	513
Ústecký	1 059	1 049	1 048	1 176	1 187	1 197	1 202
Liberecký	1 108	1 073	1 069	1 149	1 162	1 167	1 141
Královéhradecký	1 522	1 506	1 505	1 602	1 594	1 598	1 580
Pardubický	1 360	1 353	1 362	1 432	1 422	1 437	1 399
Vysočina	1 290	1 259	1 242	1 366	1 392	1 395	1 362
Jihomoravský	954	956	968	1 028	1 049	1 034	1 012
Olomoucký	1 022	1 100	1 011	1 066	1 053	1 059	1 026
Zlínský	1 396	1 378	1 368	1 400	1 404	1 417	1 374
Moravskoslezský	1 945	1 927	1 917	1 934	1 871	1 864	1 835
Celkem ČR	18 629	18 451	18 354	19 166	19 643	19 724	19 332

Zdroj: IZR

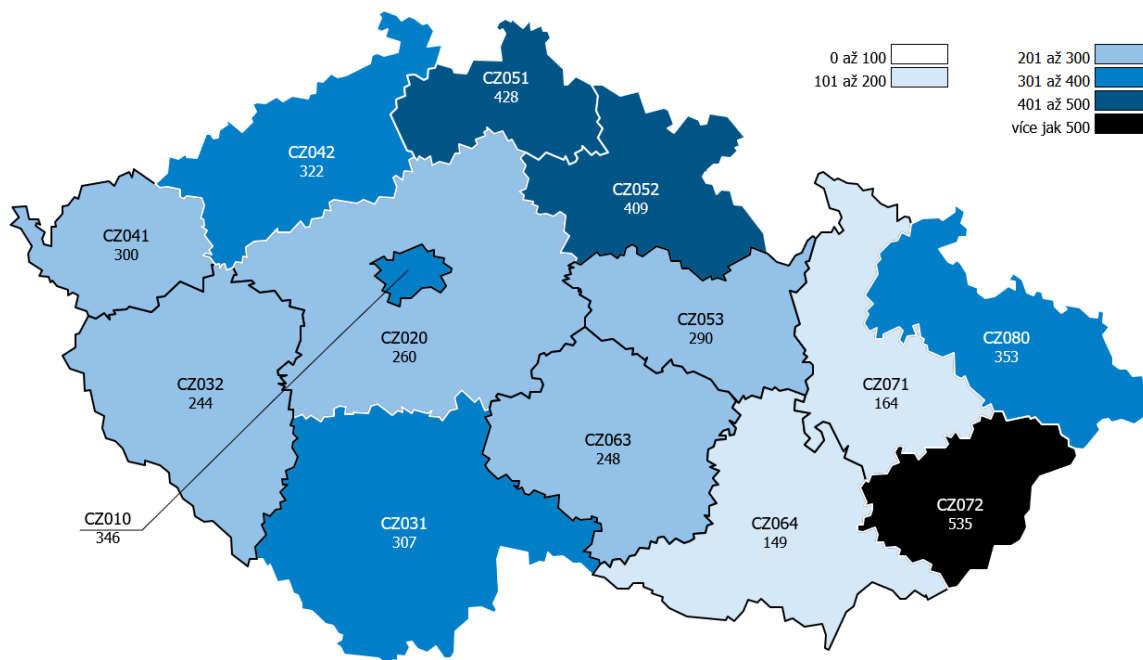
Tabulka č. 4: Ovce – počet zvířat

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha	866	909	1 087	1 230	1 028	1 101	1 721
Středočeský	31 799	28 621	26 641	31 603	31 047	30 669	28 715
Jihočeský	35 290	32 272	30 413	34 061	33 510	33 328	30 908
Plzeňský	26 477	21 742	19 179	20 485	19 846	19 745	18 518
Karlovarský	12 981	12 034	11 172	11 285	11 564	10 911	9 972
Ústecký	17 094	14 925	12 648	16 055	16 747	17 072	17 214
Liberecký	17 897	15 844	14 340	15 257	15 132	14 837	13 540
Královéhradecký	23 214	21 546	20 466	20 747	20 233	20 587	19 496
Pardubický	17 411	15 032	14 377	14 793	14 456	13 813	13 121
Vysočina	19 935	17 923	16 559	18 032	17 252	17 493	16 891
Jihomoravský	11 566	11 235	10 587	11 874	12 211	11 861	10 731
Olomoucký	12 172	10 638	9 591	9 969	9 984	9 340	8 645
Zlínský	28 723	24 635	21 887	22 270	22 002	22 492	21 224
Moravskoslezský	23 247	21 478	19 882	19 467	19 632	19 645	19 179
Celkem ČR	278 672	248 834	228 829	247 128	244 644	242 894	229 875

Zdroj: IZR

Denzita ovcí v ČR

Mapa č. 2: Ovce – denzita na 100 km²

CZ010	Hlavní město Praha
CZ020	Středočeský kraj
CZ031	Jihočeský kraj
CZ032	Plzeňský kraj
CZ041	Karlovarský kraj
CZ042	Ústecký kraj
CZ051	Liberecký kraj

CZ052	Královéhradecký kraj
CZ053	Pardubický kraj
CZ063	Kraj Vysočina
CZ064	Jihomoravský kraj
CZ071	Olomoucký kraj
CZ072	Zlínský kraj
CZ080	Moravskoslezský kraj

2.3. KOZY

Populace koz v ČR

Tabulka č. 5: Kozy – počet hospodářství

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha	60	61	67	64	71	70	69
Středočeský	1 157	1 150	1 172	1 359	1 342	1 336	1 319
Jihočeský	825	824	842	908	903	893	865
Plzeňský	601	599	620	664	666	664	662
Karlovarský	242	252	255	270	259	250	258
Ústecký	545	546	562	615	623	626	626
Liberecký	468	463	483	524	527	531	526
Královéhradecký	561	568	583	616	632	625	615
Pardubický	477	486	514	538	548	554	551
Vysočina	570	572	571	585	588	582	568
Jihomoravský	750	762	773	824	829	836	831
Olomoucký	584	609	597	618	625	622	606
Zlínský	451	457	452	467	465	469	464
Moravskoslezský	750	754	764	776	755	732	707
Celkem ČR	8 041	8 103	8 255	8 828	8 835	8 790	8 667

Zdroj: IZR

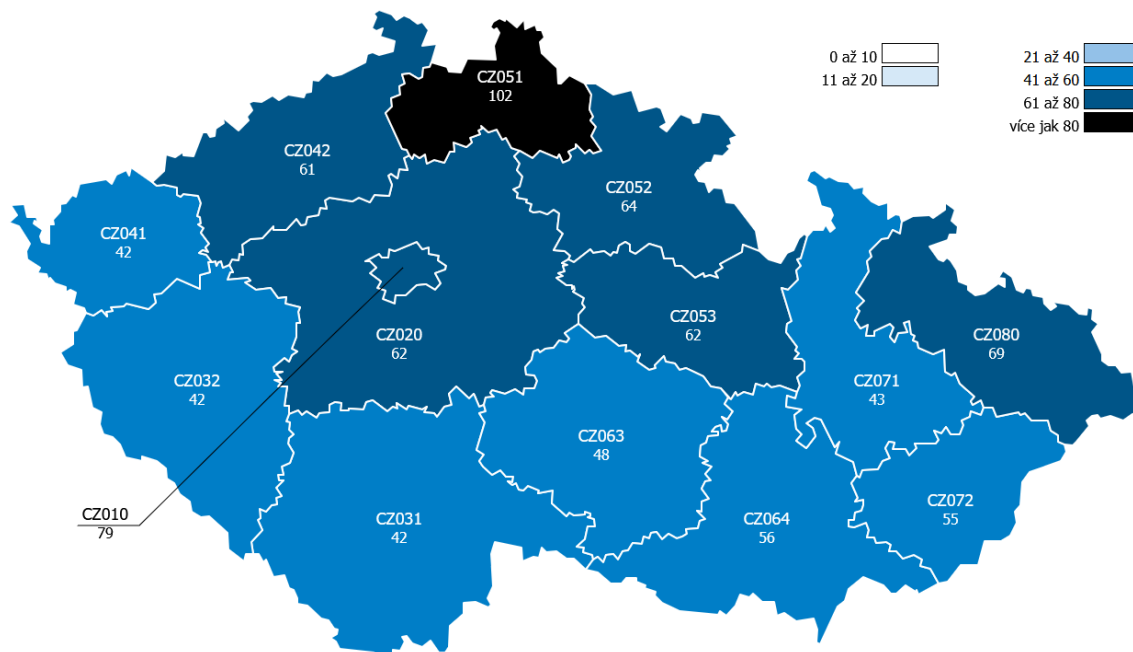
Tabulka č. 6: Kozy – počet zvířat

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha	353	322	373	382	425	455	394
Středočeský	6 955	6 781	6 729	7 776	7 506	7 552	6 836
Jihočeský	5 049	4 760	4 633	5 224	5 009	4 913	4 311
Plzeňský	3 238	3 143	3 237	3 718	3 546	3 402	3 245
Karlovarský	1 924	1 833	1 684	1 743	1 744	1 555	1 410
Ústecký	3 511	3 099	2 924	3 402	3 311	3 313	3 271
Liberecký	4 083	3 605	3 282	3 619	3 585	3 586	3 242
Královéhradecký	2 909	2 939	2 955	3 056	3 294	3 262	3 059
Pardubický	2 729	2 681	2 654	2 820	2 900	2 897	2 811
Vysočina	3 823	3 646	3 351	3 527	3 717	3 511	3 297
Jihomoravský	4 120	4 274	4 206	4 589	4 375	4 363	4 076
Olomoucký	2 541	2 622	2 364	2 546	2 646	2 483	2 286
Zlínský	2 197	2 244	2 094	2 320	2 353	2 337	2 190
Moravskoslezský	4 762	4 718	4 352	4 446	4 074	3 920	3 775
Celkem ČR	48 194	46 667	44 838	49 168	48 485	47 549	44 203

Zdroj: IZR

Denzita koz v ČR

Mapa č. 3: Kozy – denzita na 100 km²

CZ010	Hlavní město Praha
CZ020	Středočeský kraj
CZ031	Jihočeský kraj
CZ032	Plzeňský kraj
CZ041	Karlovarský kraj
CZ042	Ústecký kraj
CZ051	Liberecký kraj

CZ052	Královéhradecký kraj
CZ053	Pardubický kraj
CZ063	Kraj Vysočina
CZ064	Jihomoravský kraj
CZ071	Olomoucký kraj
CZ072	Zlínský kraj
CZ080	Moravskoslezský kraj

2.4. PRASATA

Populace prasat v ČR

Tabulka č. 7: Prasata – počet hospodářství

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha	6	17	15	23	15	27	25
Středočeský	387	875	1 225	1 292	841	1 223	1 173
Jihočeský	243	636	311	801	512	735	698
Plzeňský	140	386	502	528	339	482	453
Karlovarský	22	46	150	67	40	62	63
Ústecký	92	256	336	370	208	352	335
Liberecký	66	197	279	281	204	220	205
Královéhradecký	143	351	578	537	353	540	497
Pardubický	179	709	918	830	582	804	765
Vysočina	341	1 007	1 261	1 104	753	1 001	955
Jihomoravský	204	809	1 079	978	611	908	876
Olomoucký	157	509	638	556	373	536	508
Zlínský	280	570	553	431	266	382	360
Moravskoslezský	133	437	574	525	352	488	456
Celkem ČR	2 393	6 805	8 419	8 321	5 449	7 760	7 369

Zdroj: IZR

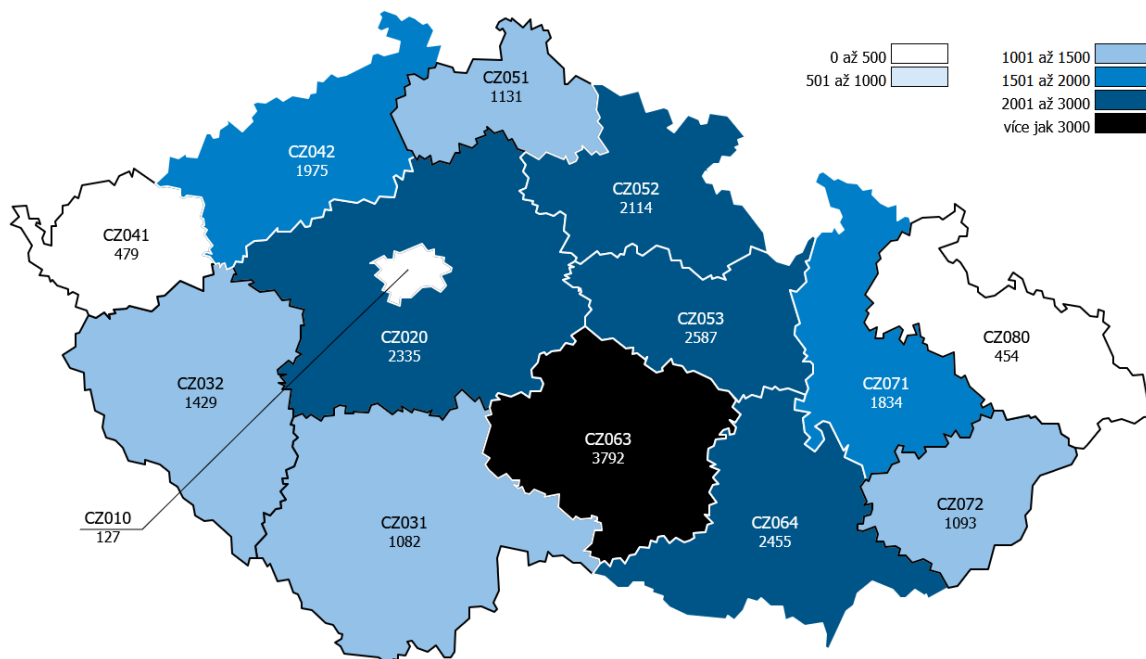
Tabulka č. 8: Prasata – počet zvířat

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha	798	758	554	443	503	563	631
Středočeský	201 946	207 333	200 946	268 761	245 219	251 327	257 233
Jihočeský	122 580	110 685	112 419	132 389	113 914	115 025	108 846
Plzeňský	117 802	111 522	111 906	110 446	91 200	98 065	108 096
Karlovarský	15 190	16 783	17 107	19 192	15 666	14 707	15 880
Ústecký	72 343	82 932	75 970	107 467	103 447	101 879	105 368
Liberecký	20 244	23 038	22 357	36 909	27 034	34 248	35 788
Královéhradecký	73 984	74 980	70 155	109 793	94 931	100 876	100 625
Pardubický	135 957	130 647	121 462	131 656	125 362	128 038	116 917
Vysočina	228 615	255 293	268 454	267 972	243 093	250 267	257 750
Jihomoravský	157 805	156 024	140 709	186 517	153 360	173 433	176 721
Olomoucký	89 838	87 847	75 281	95 986	77 139	92 226	96 616
Zlínský	70 783	73 253	67 949	56 766	25 412	41 896	43 339
Moravskoslezský	23 433	31 236	21 681	33 751	23 180	24 548	24 645
Celkem ČR	1 313 381	1 362 331	1 306 950	1 558 048	1 339 460	1 427 098	1 448 455

Zdroj: IZR

Denzita prasat v ČR

Mapa č. 4: Prasata – denzita na 100 km²

CZ010 Hlavní město Praha
 CZ020 Středočeský kraj
 CZ031 Jihočeský kraj
 CZ032 Plzeňský kraj
 CZ041 Karlovarský kraj
 CZ042 Ústecký kraj
 CZ051 Liberecký kraj

CZ052 Královéhradecký kraj
 CZ053 Pardubický kraj
 CZ063 Kraj Vysočina
 CZ064 Jihomoravský kraj
 CZ071 Olomoucký kraj
 CZ072 Zlínský kraj
 CZ080 Moravskoslezský kraj

2.5. KONĚ

Populace koní a oslů v ČR

Tabulka č. 9: Koně a osli – počet hospodářství

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha	177	787	158	160	160	170	179
Středočeský	2 894	2 986	3 602	3 683	3 755	3 861	4 020
Jihočeský	1 851	1 923	2 224	2 309	2 367	2 444	2 526
Plzeňský	1 542	1 611	1 813	1 884	1 698	2 041	2 097
Karlovarský	471	484	527	547	567	583	604
Ústecký	1 281	1 343	1 564	1 629	1 698	1 745	1 823
Liberecký	1 005	1 039	1 228	1 267	1 301	1 343	1 396
Královéhradecký	1 503	1 579	1 764	1 819	1 873	1 930	1 988
Pardubický	1 178	1 242	1 417	1 450	1 496	1 543	1 604
Vysočina	1 197	1 239	1 415	1 447	1 487	1 542	1 612
Jihomoravský	1 486	1 562	1 601	1 673	1 727	1 781	1 847
Olomoucký	1 471	1 524	1 665	1 727	1 779	1 795	1 839
Zlínský	1 317	1 362	1 485	1 519	1 576	1 642	1 700
Moravskoslezský	1 862	1 960	2 103	2 158	2 210	2 277	2 355
Celkem ČR	19 235	20 641	22 560	23 272	23 694	24 697	25 590

Zdroj: IZR

Tabulka č. 10: Koně a osli – počet zvířat

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha	-	-	-	-	11 209	11 533	11 885
Středočeský	-	-	-	-	21 110	21 927	22 986
Jihočeský	-	-	-	-	12 179	12 733	13 338
Plzeňský	-	-	-	-	8 834	9 163	9 576
Karlovarský	-	-	-	-	3 403	3 523	3 643
Ústecký	-	-	-	-	8 202	8 407	8 719
Liberecký	-	-	-	-	5 709	6 003	6 269
Královéhradecký	-	-	-	-	8 993	9 272	9 596
Pardubický	-	-	-	-	7 643	7 920	8 294
Vysočina	-	-	-	-	6 427	6 669	6 901
Jihomoravský	-	-	-	-	11 370	11 760	12 226
Olomoucký	-	-	-	-	7 692	7 908	8 163
Zlínský	-	-	-	-	7 377	7 614	7 960
Moravskoslezský	-	-	-	-	11 009	11 458	11 825
Celkem ČR	99 289	95 858	97 161	98 374	131 157	135 890	141 381

Zdroj: IZR

2.6. DRŮBEŽ

Populace drůbeže v ČR

Tabulka č. 11: Drůbež – stavy v ČR

Druh a kategorie drůbeže	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reprodukční chovy	4 879 824	5 131 222	5 219 902	4 944 924	5 002 400	5 193 954	4 914 507
Nosnice – konzumní vejce	9 969 408	10 552 289	9 782 339	10 166 345	9 812 533	10 021 711	9 363 758
Kuřata chovaná na maso	121 818 129	122 873 109	125 404 622	129 392 836	125 709 659	124 562 856	125 850 153
Kur domácí celkem	136 667 361	138 556 620	140 406 863	144 504 105	140 524 592	139 778 521	140 128 418
Krůty – rodičovský chov	0	0	0	0	0	0	0
Krůty výkrm	807 001	829 845	904 370	771 964	878 807	770 461	824 330
Krůty celkem	807 001	829 845	904 370	771 964	878 807	770 461	824 330
Kachny rodičovský chov	142 298	142 298	114 947	145 991	107 517	102 126	150 551
Kachny výkrm	4 400 455	5 899 718	5 286 075	4 964 742	4 046 872	5 257 619	4 588 224
Kachny celkem	4 542 753	6 042 016	5 401 022	5 110 733	4 154 389	5 359 745	4 738 775
Husy rodičovský chov	10 000	9 814	9 504	5 885	2 100	9 177	10 808
Husy výkrm	179 000	178 000	154 852	148 626	182 117	139 788	164 532
Husy celkem	189 000	187 814	164 356	154 511	184 217	148 965	175 340
Celkem	142 176 115	145 616 295	147 286 954	150 541 313	145 742 005	146 057 692	145 866 863

Zdroj: SVS a Ústřední evidence drůbeže

2.7. RYBY

Populace ryb v ČR

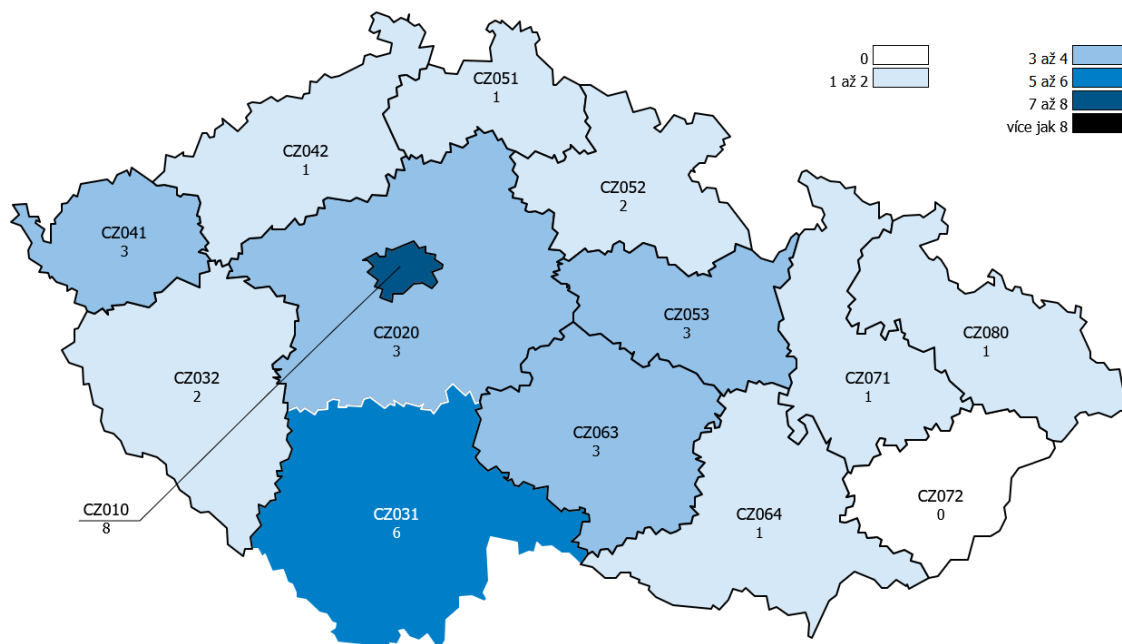
Tabulka č. 12: Ryby – počet schválených zařízení akvakultury po krajích

Kraj	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hlavní město Praha	36	35	44	44	44	42
Středočeský	302	306	313	311	313	314
Jihočeský	562	565	583	595	612	619
Plzeňský	149	151	156	156	161	179
Karlovarský	98	97	101	104	100	91
Ústecký	45	43	48	48	48	50
Liberecký	33	34	34	34	36	35
Královéhradecký	96	92	93	93	94	97
Pardubický	108	109	110	110	111	114
Vysočina	196	213	214	223	233	234
Jihomoravský	61	60	62	64	65	64
Olomoucký	82	83	83	82	81	75
Zlínský	35	36	39	41	41	13
Moravskoslezský	50	51	57	57	57	62
Celkem ČR	1 853	1 875	1 937	1 962	1 996	1 989

Zdroj: SVS

Denzita ryb v ČR

Mapa č. 5: Ryby – denzita na 100 km²

CZ010 Hlavní město Praha
 CZ020 Středočeský kraj
 CZ031 Jihočeský kraj
 CZ032 Plzeňský kraj
 CZ041 Karlovarský kraj
 CZ042 Ústecký kraj
 CZ051 Liberecký kraj

CZ052 Královéhradecký kraj
 CZ053 Pardubický kraj
 CZ063 Kraj Vysočina
 CZ064 Jihomoravský kraj
 CZ071 Olomoucký kraj
 CZ072 Zlínský kraj
 CZ080 Moravskoslezský kraj

2.8. PORÁŽKY HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT

Tabulka č. 13: Porážky hospodářských zvířat a počet prohlídek jatečných zvířat v letech 2019–2024

Kategorie zvířat	2019	2020	2021	2022	2023	2024
krávy	114 365	111 797	109 330	108 676	113 915	116 613
jalovice	28 670	28 968	29 548	28 205	29 311	30 630
ostatní skot	104 765	105 239	105 027	95 648	93 394	86 024
telata	8 488	7 808	7 949	7 676	7 042	6 922
celkem skot	256 288	253 830	251 854	240 205	243 662	240 189
prasnice	48 906	47 561	52 100	57 164	42 779	47 215
ostatní prasata	2 292 402	2 265 367	2 334 943	2 221 825	2 148 097	2 264 709
kanci	-	465	488	585	701	800
celkem prasata	2 341 308	2 313 393	2 387 531	2 279 574	2 191 577	2 312 724
ovce, jehňata	17 138	12 667	9 855	8 560	8 282	8 116
kozy, kůzlata	1 352	1 235	1 082	998	1 177	1 139
koně, hříbata	88	98	77	59	67	64
celkem velká zvířata	2 616 174	2 581 223	2 650 399	2 529 440	2 444 765	2 552 913
kuřata	116 685 544	118 891 931	122 219 899	116 124 980	112 643 402	114 795 353
slepice, kohouti	2 591 709	2 316 780	2 396 347	2 304 866	2 371 925	1 930 487
krůty	138 765	159 471	175 774	171 838	172 813	172 328
celkem hrabavá drůbež	119 416 018	121 368 182	124 792 020	118 601 684	115 188 140	116 898 168
kachny, husy	4 047 794	3 994 892	3 749 923	3 712 545	3 561 382	3 849 121
králíci	540 256 (+ nutrie)	706 157	775 050	648 865	562 130	488 400
běžci	1 454	806	1 259	1 150	700	786
Celkem všechna zvířata	126 621 696	128 651 260	134 611 568	125 493 684	121 757 117	122 003 994

Zdroj: SVS

2.9. PŘESUNY ZVÍŘAT DLE TRACES

Systém **TRACES** (TRAdE Control and Expert System) umožňuje sledovat pohyb zvířat a produktů živočišného původu na území EU i mimo něj. Cílem je zajistit zdraví zvířat, dobré životní podmínky zvířat a veterinární opatření v souvislosti s veřejným zdravím.

Tabulka č. 14: Dovoz živých zvířat z EU do ČR v roce 2024

Země původu	koně	skot	prasata	ovce	kozy
Belgie	192	0	0	0	0
Bulharsko	5	0	0	0	0
Dánsko	50	1 715	13 868	0	0
Estonsko	5	0	0	0	0
Francie	98	160	44	0	0
Irsko	83	17	60	0	0
Itálie	160	1	0	0	0
Litva	1	2	0	0	0
Lucembursko	0	7	0	0	0
Lotyšsko	1	67	0	0	0
Maďarsko	139	65	1 384	31	0
Německo	1 238	4 399	50 433	29	0
Nizozemsko	141	4	290	0	0
Polsko	333	16	0	1	4
Portugalsko	23	0	0	0	0
Rakousko	184	370	55	0	1
Rumunsko	14	4	0	30	0
Řecko	1	0	0	0	0
Slovensko	193	1 437	80 945	1	4
Slovinsko	11	0	0	0	0
Španělsko	141	0	0	0	0
Švédsko	17	0	0	0	0
Celkem EU	3 032	8 264	147 079	92	9

Tabulka č. 15: Vývoz živých zvířat z ČR do zemí EU v roce 2024

Země určení	koně	skot	prasata	ovce	kozy
Belgie	253	19 734	0	0	0
Bulharsko	4	106	2 837	0	2
Dánsko	23	0	0	0	0
Estonsko	4	0	0	0	0
Francie	241	8	0	0	14

Země určení	koně	skot	prasata	ovce	kozy
Chorvatsko	0	35 467	11 700	496	0
Irsko	9	0	0	0	0
Itálie	215	67 114	812	0	9
Litva	5	0	6	6	2
Lotyšsko	5	1	0	0	0
Maďarsko	150	5 015	112 921	451	5
Malta	0	0	161	0	0
Německo	635	8 816	23 653	367	22
Nizozemsko	264	1 257	23	14 119	0
Polsko	466	35 400	42 083	149	39
Portugalsko	18	0	0	0	0
Rakousko	399	36 863	21 536	4 627	13
Rumunsko	4	200	54 673	0	42
Řecko	3	997	1 876	0	3
Slovensko	589	2 999	90 075	773	65
Slovinsko	8	15 274	0	5	4
Španělsko	113	11 805	0	52	0
Švédsko	17	0	0	0	0
Celkem EU	3 425	241 056	362 356	21 039	219

Tabulka č. 16: Export živých zvířat z ČR do třetích zemí v roce 2024

Země určení	koně	skot	prasata	ovce	kozy
Arménie	0	30	0	0	0
Ázerbájdžán	0	102	0	0	0
Bosna a Hercegovina	0	1 683	0	72	0
Černá Hora	0	64	0	0	0
Egypt	0	983	0	0	0
Gruzie	0	202	0	0	0
Indonésie	0	0	0	20	0
Irák	0	1 203	0	0	0
Kazachstán	0	1 960	0	0	0
Katar	3	0	0	0	0
Kosovo	0	2 303	0	0	0
Kyrgyzstán	0	186	0	0	0
Libanon	0	2 310	0	0	0
Moldavsko	0	64	2	0	0
Norsko	4	0	0	0	0

Země určení	koně	skot	prasata	ovce	kozy
Rusko	0	129	0	38	0
Saúdská Arábie	6	0	0	6	0
Severní Makedonie	0	31	0	0	0
Spojené arabské emiráty	1	0	0	10	0
Spojené království	25	65	0	0	0
Srbsko	0	77	0	7	0
USA	8	0	0	0	0
Švýcarsko	24	0	0	0	0
Tchaj-wan	0	0	0	6	0
Turecko	0	24 154	0	0	0
Ukrajina	2	1 126	0	2	0
Celkem třetí země	73	36 672	2	123	0

2.10. DEPOPULACE

Tabulka č. 17: Usmrcení zvířat při likvidaci nákaz v roce 2024

Nákaza	Okres	Druh zvířat	Způsob utracení	Datum utracení	PSMS
HPAI (H5N1)	České Budějovice (Horní Slovénice)	slepice	inj. (T61)	02.01.2024	záložní tým KVSC
HPAI (H5N1)	Vyškov (Vážany nad Litavou)	slepice	inj. (T61)	04.01.2024	záložní tým KVSB
HPAI (H5N1)	Ostrava (Stará Bělá)	slepice	inj. (T61)	04.01.2024	záložní tým KVST
HPAI (H5N1)	Znojmo (Vedrovice)	slepice	inj. (T61)	04.01.2024	záložní tým KVSB
HPAI (H5N1)	Vsetín (Kelč - Nové Město)	slepice, husy	inj. (T61)	06.01.2024	záložní tým KVSZ
HPAI (H5N1)	Pelhřimov (Želiv)	slepice	inj. (T61)	05.01.2024	záložní tým KVSJ
HPAI (H5N1)	Vsetín (Rožnov pod Radhoštěm)	slepice	inj. (T61)	08.01.2024	záložní tým KVSZ
HPAI (H5N1)	Pelhřimov (Popelištná)	slepice	inj. (T61)	05.01.2024	záložní tým KVSJ
HPAI (H5N1)	Vsetín (Kelč - Staré Město) Město)	slepice	inj. (T61)	09.01.2024	záložní tým KVSZ
HPAI (H5N1)	Plzeň - jih (Nebílovy)	slepice	manipulace šije	08.01.2024	záložní tým KVSP
HPAI (H5N1)	Olomouc (Norberčany)	slepice	inj. (T61)	06.01.2024	záložní tým KVSM
HPAI (H5N1)	Nový Jičín (Trnávka)	slepice	inj. (T61)	12.01.2024	záložní tým KVST
HPAI (H5N1)	Ústí nad Orlicí (Kosořín)	slepice	plynování hal CO ₂	01.02. - 03.02.2024	PSMS Brno

Nákaza	Okres	Druh zvířat	Způsob utracení	Datum utracení	PSMS
HPAI (H5N1)	Svitavy (Sklené)	slepice	kontejnery CO ₂	05.02.2024	PSMS Hradec Králové
HPAI (H5N1)	Třebíč (Valdíkov)	kachny	kontejnery CO ₂	07.02. - 09.02.2024	PSMS Brno
HPAI (H5N1)	Třebíč (Vaneč) - II. hala	slepice	kontejnery CO ₂	15.02.2024	PSMS Brno
HPAI (H5N1)	Třebíč (Častotice)	slepice	kontejnery CO ₂	16.02.2024	PSMS Brno
HPAI (H5N1)	Rakovník (Hředle III)	slepice	inj. (T61)	19.02.2024	záložní tým KVSS
HPAI (H5N1)	Třebíč (Valdíkov)	slepice	inj. (T61)	15.02.2024	záložní tým KVSJ
HPAI (H5N1)	Znojmo (Tavíkovice)	slepice, husy	inj. (T61)	07.02.2024	záložní tým KVSB
HPAI (H5N1)	Rakovník (Hředle II)	slepice, kachny	inj. (T61)	09.02.2024	záložní tým KVSS
HPAI (H5N1)	Beroun (Zaječov)	slepice	inj. (T61)	05.02.2024	záložní tým KVSS
HPAI (H5N1)	Rakovník (Hředle I)	husy, slepice, kachny	inj. (T61)	06.02.2024	záložní tým KVSS
HPAI (H5N1)	Litoměřice (Dubičná)	slepice	inj. (T61)	16.01.2024	záložní tým KVSU
HPAI (H5N1)	Frýdek Místek (Dobrá u Frýdku)	slepice	inj. (T61)	17.01.2024	záložní tým KVST
HPAI (H5N1)	Rychnov (Bolehošť)	slepice	inj. (T61)	20.02.2024	záložní tým KVSH
HPAI (H5N1)	Český Krumlov (Chlum u Křemže)	slepice	inj. (T61)	26.02.2024	záložní tým KVSC
HPAI (H5N1)	Olomouc (Bohuňovice)	slepice	inj. (T61)	27.02.2024	záložní tým KVSM
HPAI (H5N1)	Třebíč (Vaneč) - I. Hala	slepice	kontejnery CO ₂	28.02.2024	PSMS Brno
HPAI (H5N1)	České Budějovice (Pištin)	slepice, husy, kachny, holubi	inj. (T61)	15.03.2024	záložní tým KVSC
Salmonelóza (S. enteritidis)	Příbram (Dobříš)	slepice	kontejnery CO ₂	26.03.2024	PSMS Hradec Králové
VHS	Chomutov (Perštejn)	pstruh duhový	mechanicky	11.05.2024	záložní tým KVSU
VHS	Chomutov (Perštejn)	pstruh duhový	mechanicky	11.05.2024	záložní tým KVSU
Salmonelóza (S. enteritidis)	Litoměřice (Libotenice)	kuřičky (výkrm)	kontejnery CO ₂	11.07.2024	PSMS Hradec Králové
Cholera drůbeže (P. multocida)	Kutná Hora (Markovice)	slepice	kontejnery CO ₂	16.07. - 17.07.2024	PSMS Hradec Králové
Cholera drůbeže (P. multocida)	Kladno (Těhůl)	slepice	kontejnery CO ₂	01.08.2024	PSMS Brno
IHN	Žďár nad Sázavou (Mostišť)	pstruh, siven	CO ₂ (žlaby)	13.08.2024	PSMS Brno
HPAI (H5N1)	Brloh pod Kletí (Český Krumlov)	slepice	inj. (T61)	27.08.2024	záložní tým KVSC
HPAI (H5N1)	Martinice (Příbram)	husy, slepice	kontejnery CO ₂	17.09.2024	PSMS Brno
HPAI (H5N1)	Myštice (Strakonice)	slepice, holubi	inj. (T61)	02.10.2024	záložní tým KVSC

Nákaza	Okres	Druh zvířat	Způsob utracení	Datum utracení	PSMS
HPAI (H5N1)	Zborovy (Klatovy)	slepice	inj. (T61)	02.10.2024	záložní tým KVSP
HPAI (H5N1)	Myslív (Klatovy)	kachny domácí, kachny divoké, bažanti, orebice	kontejnery CO ₂	02.10. - 03.10.2024	PSMS Brno
HPAI (H5N1)	Klikařov (Klatovy)	slepice	inj. (T61)	10.10.2024	záložní tým KVSP
HPAI (H5N1)	Hodonín	husy, kachny domácí, kachny divoké	kontejnery CO ₂	23.10 - 24.10.2024	PSMS Brno
HPAI (H5N1)	Lutová (Jindřichův Hradec)	slepice, kachny, husy	inj. (T61)	23.10.2024	záložní tým KVSC
HPAI (H5N1)	Břeclav (Břeclav)	slepice, kachny	inj. (T61)	24.10.2024	záložní tým KVSB
HPAI (H5N1)	Homole (České Budějovice)	slepice	inj. (T61)	10.11.2024	záložní tým KVSC
HPAI (H5N1)	Dobešov (Pelhřimov)	slepice	inj. (T61)	08.11.2024	záložní tým KVSJ
HPAI (H5N1)	Nalžovské Hory (Klatovy)	kachny domácí, kachny divoké, bažanti, orebice	kontejnery CO ₂	19.11.2024	záložní tým KVSH
HPAI (H5N1)	Medlov (Brno - venkov)	krůty	kontejnery CO ₂	18.11. - 19.11.2023	záložní tým KVSB
HPAI (H5N1)	Kamenický Šenov (Česká Lípa)	slepice	inj. (T61)	21.11.2024	záložní tým KVSL
HPAI (H5N1)	Kostelní Hlavno (Praha - východ)	slepice, kachny, husy, pávi	inj. (T61)	25.11.2024	záložní tým KVSS
HPAI (H5N1)	Kravaře (Opava)	slepice, kachny	inj. (T61)	29.11.2024	záložní tým KVST
HPAI (H5N1)	Micmanice (Znojmo)	slepice, kachny, husy, krůty	inj. (T61)	29.11.2024	záložní tým KVSB
HPAI (H5N1)	Micmanice (Znojmo)	slepice, kachny	inj. (T61)	30.11.2024	záložní tým KVSB
HPAI (H5N1)	Světnov (Žďár nad Sáz.)	slepice	inj. (T61)	06.12.2024	záložní tým KVSJ
HPAI (H5N1)	Kravaře (Opava)	slepice	inj. (T61)	11.12.2024	záložní tým KVST
HPAI (H5N1)	Králíky (Hradec Králové)	slepice	inj. (T61)	13.12.2024	záložní tým KVSH
HPAI (H5N1)	Dolní Rychnov (Karlovy Vary)	slepice, perličky, husy, kachny	inj. (T61)	17.12.2024	záložní tým KVSK
HPAI (H5N1)	Micmanice (Znojmo)	slepice	inj. (T61)	17.12.2024	záložní tým KVSB
HPAI (H5N1)	Vojkovice (Karlovy Vary)	slepice	inj. (T61)	18.12.2024	záložní tým KVSK
HPAI (H5N1)	Rantířov (Jihlava)	slepice	inj. (T61)	21.12.2024	záložní tým KVSJ

3. Kontrola zdraví zvířat a nařízené vakcinace

3.1. PŘEŽVÝKAVCI (SKOT, OVCE a KOZY)

3.1.1. Tuberkulóza skotu (Bovine tuberculosis – *Mycobacterium bovis*)

Tuberkulóza skotu (TBC) je chronické onemocnění vyvolané infekcí *Mycobacterium bovis*. Je přenosné na ovce, kozy a další savce včetně člověka. Zdrojem infekce je nemocné zvíře, případně člověk. K nakažení dochází vdechnutím nebo perorálně.

Ozdravovací program byl v ČR úspěšně ukončen v roce 1968 a při vstupu ČR do EU bylo rozhodnutím Komise (ES) č. 320/2004 ze dne 31. března 2004 celé území ČR prohlášeno za oficiálně prosté tuberkulózy, pokud jde o stáda skotu. Pro udržení uvedeného statusu je nutné dle platné legislativy EU a požadavků WOAH kódu provádět monitoring uvedené nákazy.

Rozsah vyšetření v roce 2024

V rámci monitoringu se v roce 2024, stejně jako v předcházejících letech, prováděla jednoduchá tuberkulinace:

- u skotu (vyjma jatečných) při dovozu ze třetích zemí,
- u skotu (vyjma jatečných) při dovozu z členských států EU, které nemají status země nebo regionu prostého tuberkulózy,
- u plemenných býčků a býků v inseminačních stanicích a přirozené plemenitbě,
- u skotu samičího pohlaví staršího 24 měsíců – vyšetřuje se 5 % zvířat v jednotlivých krajích; maximální počet v jednom hospodářství je omezen na 50 ks, z důvodu prošetření většího počtu hospodářství.

Zároveň je na jatkách v rámci veterinárně hygienické prohlídky zvířat po poražení sledován výskyt patologicko-anatomických změn charakteristických pro TBC. V případě nálezů se vzorky zasílají ke kultivaci do laboratoří k vyloučení TBC.

Monitoring TBC skotu

Za celý rok 2024 byla jednoduchá tuberkulinace (Bovitubal) provedena celkem u 43 405 kusů skotu na 4 639 hospodářstvích (viz tabulka č. 18).

Tabulka č. 18: Monitoring TBC skotu (jednoduchá tuberkulinace) v letech 2014–2024

Rok	Počet vyšetřených plemenných býčků, býků a zvířat z jiných členských států		Počet vyšetřených krav (dojnic) starších 24 měsíců jednoduchou tuberkulinací		Počet bakterio- logicky pozitivních zvířat
	Počet zvířat	Pozitivní	Počet zvířat	Pozitivní reakce	
2014	7 362	0	169 171	5*	0
2015	8 168	0	68 126	3*	0
2016	8 638	0	64 278	3*	0
2017	9 193	0	63 310	0	0
2018	4 848	0	37 765	2*	0
2019	9 276	0	60 998	0	0
2020	9 731	1*	59 662	0	0
2021	10 212	0	54 394	0	0
2022	10 142	0	57 344	0	0
2023	9 916	0	56 462	0	0
2024	10 415	0	32 983	0	0

Nižší počet vyšetření uvedený v tabulce v roce 2018 je způsoben skutečností, že v období 1. 1. 2018 – 30. 6. 2018 bylo zavedeno povinné sérologické vyšetření ELISA testem u plemenných býků v přirozené plemenitbě a u skotu samičího pohlaví staršího 24 měsíců v hospodářstvích bez tržní produkce mléka (masný skot). Cílem zavedení sérologického vyšetření, jehož použití bylo nově pro rok 2018 schváleno Světovou organizací pro zdraví zvířat (WOAH), bylo usnadnit soukromým veterinárním lékařům manipulaci se zvířaty při odběru vzorku. Na základě výsledků vyšetření za období prvního čtvrtletí 2018 však bylo zjištěno, že u cca 0,5 % vzorků vyšetřených metodou ELISA vycházel falešně pozitivní výsledek tohoto vyšetření. Následná nařízená opatření však přinášela komplikace (zákazy přesunu zvířat, došetřování falešně pozitivních výsledků vyšetření), proto bylo k 1. 7. 2018 sérologické vyšetření ukončeno (výsledky viz tabulka č. 19).

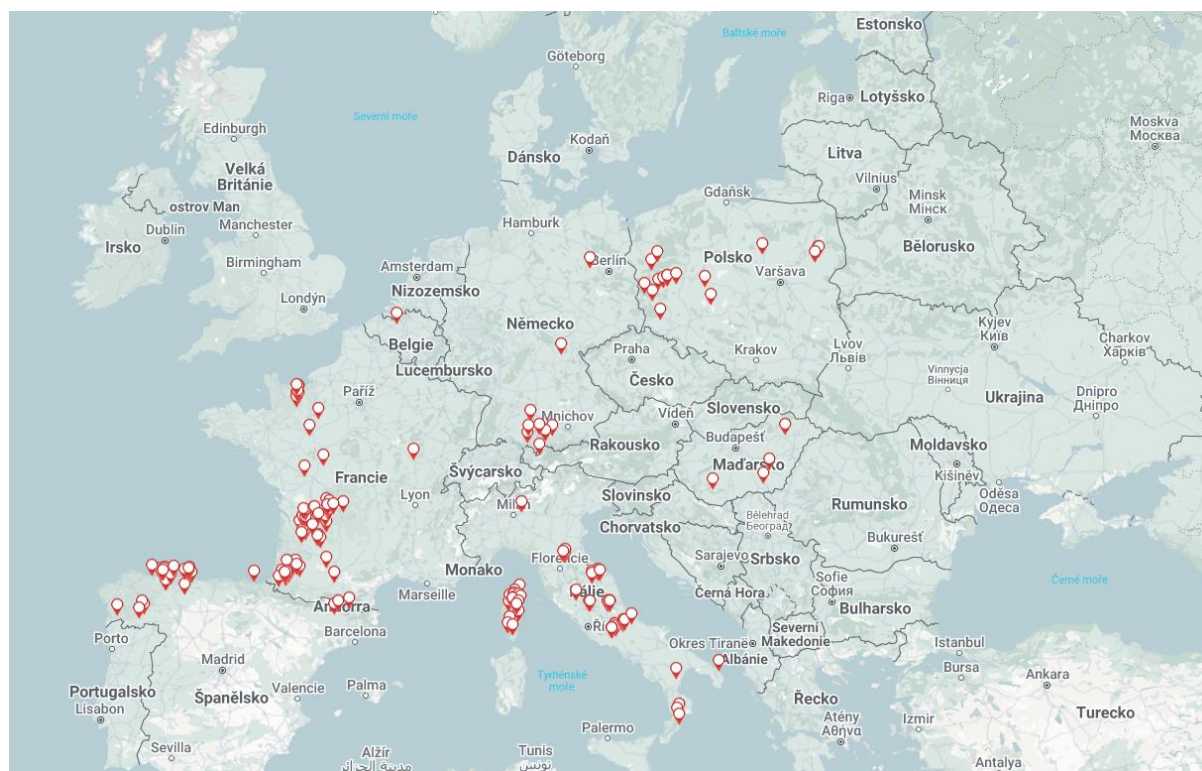
Tabulka č. 19: Monitoring TBC skotu sérologickým vyšetřením ELISA testem v roce 2018

Rok	Počet vyšetřených plemenných býků v přirozené plemenitbě		Počet vyšetřených samic starších 24 měsíců bez tržní produkce mléka	
	Počet vyšetření	Pozitivní	Počet vyšetření	Pozitivní
2018	4 667	24*	23 141	125*

* V případě zjištění pozitivní nebo dubiozní reakce se přijímají na hospodářstvích v souladu s § 13 zákona č. 166/1999 Sb. předběžná veterinární opatření zahrnující zákaz přesunu zvířat. Nařizuje se provedení simultánní tuberkulinace pro potvrzení nebo vyloučení nákazy TBC v odstupu 42 dní od provedení jednoduché tuberkulinace nebo okamžitě v případě zjištění pozitivního výsledku sérologického vyšetření. Ve všech případech byla nákaza prostřednictvím simultánní tuberkulinace vyloučena a na základě toho byla zrušena nařízená veterinární opatření na všech hospodářstvích. Postup při došetření je v souladu s vyhláškou č. 299/2003 Sb.

Ohniska TBC skotu v Evropě v roce 2024

Mapa č. 6: Ohniska TBC skotu v Evropě v roce 2024

Zdroj: ADIS

Počet ohnisek: celkem 173 (Francie 81, Itálie 37, Španělsko 24, Polsko 16, Německo 9, Maďarsko 4, Belgie 1 a Rakousko 1).

Členské státy úředně prosté TBC skotu v roce 2024 podle prováděcího nařízení Komise (EU) 2021/620: Belgie, Česká republika, Dánsko, Německo, Estonsko, Španělsko (vyjmenované oblasti), Francie, Itálie (vyjmenované oblasti), Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Maďarsko, Nizozemsko, Rakousko, Polsko, Portugalsko (vyjmenované oblasti), Slovinsko, Slovensko, Finsko, Švédsko.

3.1.2. Tuberkulóza koz (*Mycobacterium bovis* in caprine animals)

V rámci monitoringu se v roce 2024 jednoduchá tuberkulace (Bovitubal) prováděla, stejně jako v předcházejících letech, v hospodářstvích (stádech) s tržní produkcí mléka, ve kterých se vyšetřovalo 25 % samičích zvířat starších 12 měsíců (nejméně však 50 kusů v hospodářství nebo všechna zvířata, pokud je počet nižší než 50).

Za celý rok 2024 byla provedena tuberkulace na 104 hospodářstvích u celkem 2 733 koz.

Monitoring TBC koz

Tabulka č. 20: Monitoring TBC koz (jednoduchá tuberkulace) – počet prošetřených hospodářství v letech 2015–2024

Kozy (nad 12 měsíců)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Celkem	117	106	122	114	104	107	106	114	102	104
Hospodářství s pozitivními reagenty	0	0	0	1*	0	0	0	0	0	1*

* Výsledek nařízené simultánní tuberkulace provedené v odstupu 42 dnů od jednoduché tuberkulace byl negativní.

Tabulka č. 21: Monitoring TBC koz (jednoduchá tuberkulace) – počet vyšetřených zvířat v letech 2015–2024

Kozy (nad 12 měsíců)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Celkem	3 021	3 215	3 404	3 216	2 779	2 909	2 976	2 724	2 442	2 733
Pozitivní	0	0	0	7*	0	0	0	0	0	1*

* Výsledek nařízené simultánní tuberkulace provedené v odstupu 42 dnů od jednoduché tuberkulace byl negativní.

3.1.3. Brucelóza skotu (Brucellosis – *Brucella abortus*)

Brucelóza skotu je nebezpečná nákaza skotu a dalších přežvýkavců, přenosná i na člověka. Původcem je *Brucella abortus*. Nákazu šíří nemocné zvíře, které vylučuje původce zejména při zmetání nebo porodu a také mlékem. Dále se šíří infikovanými předměty, stelivem, krmivem a vodou. Nákaza může být rozšířena i osobami přicházejícími z jiných ohnisek, drobnými zvířaty a hlodavci. K nakažení dochází zpravidla perorálně, méně často pohlavním stykem. Nejdůležitějším příznakem je zmetání, zpravidla ve druhé polovině březosti, a s tím spojené zadržení plodových obalů.

Ozdravovací program byl v ČR úspěšně ukončen v roce 1964 a při vstupu ČR do EU bylo rozhodnutím Komise (ES) č. 320/2004 ze dne 31. března 2004 celé území ČR prohlášeno za oficiálně prosté brucelózy (*Brucella abortus*), pokud jde o stáda skotu. Pro udržení uvedeného statusu je nutné dle platné legislativy EU a požadavků WOAH kódu provádět monitoring uvedené nákazy.

Rozsah vyšetření v roce 2024

Vyšetření se, stejně jako v předcházejících letech, provádělo:

- u skotu (vyjma jatečného) při dovozu ze třetích zemí (sérologicky),
- u skotu (vyjma jatečného) při dovozu z členských států EU, které nemají status země nebo regionu úředně prostého brucelózy (sérologicky),

- u plemenných býčků a býků v inseminačních stanicích a přirozené plemenitbě (sérologicky),
- u všech zmetalek bezprostředně po zmetání,
- u zmetků nebo plodových obalů, jestliže byla matka neznámá (bakteriologicky),
- u skotu samičího pohlaví staršího 24 měsíců – vyšetřuje se 5 % zvířat v jednotlivých krajích; maximální počet v jednom hospodářství je omezen na 50 ks, z důvodu prošetření většího počtu hospodářství.

Monitoring brucelózy skotu

Za celý rok 2024 bylo vyšetřeno celkem 48 060 zvířat na 5 574 hospodářstvích, přičemž nebyl zjištěn žádný bakteriologicky pozitivní nález.

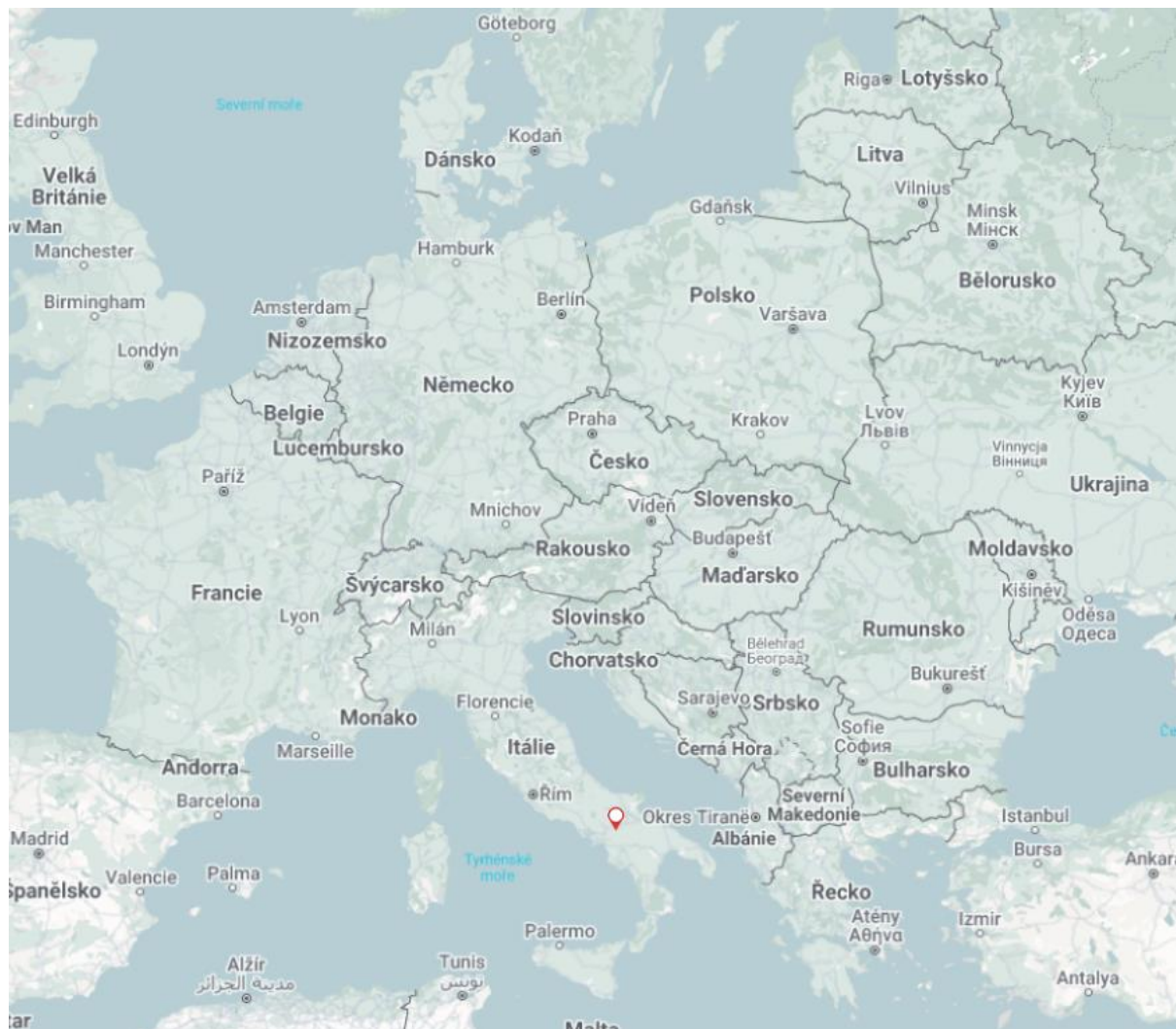
Tabulka č. 22: Monitoring brucelózy skotu v letech 2014–2024

Rok	Sérologické vyšetření + bakteriologické vyšetření zmetků	
	Počet vyšetření	Pozitivní / Dubiozní
2014	96 853	0
2015	82 955	0
2016	79 088	0
2017	81 822	0
2018	80 588	2*/1*
2019	79 067	0
2020	84 342	0
2021	74 382	4*
2022	75 914	2*
2023	74 179	0
2024	48 060	0

* Individuálním došetřením zvířat specifickými testy byla nákaza ve všech případech vyloučena

Ohniska brucelózy skotu v Evropě v roce 2024

Mapa č. 7: Ohniska brucelózy skotu v Evropě v roce 2024

Zdroj: ADIS

Počet ohnisek: celkem 1 - Itálie

Členské státy úředně prosté brucelózy u skotu v roce 2024 podle prováděcího nařízení Komise (EU) 2021/620: Belgie, Česká republika, Dánsko, Německo, Estonsko, Irsko, Španělsko, Francie, Chorvatsko, Itálie (vyjmenované oblasti), Kypr, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Rakousko, Polsko, Portugalsko (vyjmenované oblasti), Rumunsko, Slovinsko, Slovensko, Finsko, Švédsko, Severní Irsko.

3.1.4. Brucelóza ovcí a koz (Brucellosis – *Brucella melitensis*)

Brucelóza u ovcí a koz je vleklé onemocnění, projevující se zejména aborty, respektive záněty varlat a nadvarlat a záněty dalších částí pohlavních orgánů. Nakazit se mohou velbloudi, skot, pes nebo i člověk. Vyskytuje se především ve Středomoří a na Blízkém a Středním Východě. Původce se u infikovaných koz, ovcí a velbloudů dlouhou dobu vylučuje do mléka, které je poté významným zdrojem infekce. Velké množství bakterií je vylučováno při abortu nebo předčasném porodu.

Brucelóza ovcí a koz nebyla v ČR nikdy zaznamenána a při vstupu ČR do EU bylo rozhodnutím Komise (ES) č. 320/2004 ze dne 31. března 2004 celé území ČR prohlášeno za oficiálně prosté brucelózy (*Brucella melitensis*). Pro udržení uvedeného statusu je nutné dle platné legislativy EU a požadavků WOAH kódu provádět monitoring uvedené nákazy.

Rozsah vyšetření v roce 2024

Vyšetření se stejně jako v minulých letech provádělo:

- u plemenných licentovaných beranů a kozlů (sérologicky),
- u minimálně 25 % ovcí a koz samičího pohlaví v hospodářstvích zařazených do kontroly užítkovosti nebo v hospodářstvích (stádech) s tržní produkcí mléka (v případě koz); u všech nekastrovaných beranů a kozlů starších 6 měsíců na hospodářstvích zařazených do kontroly užítkovosti (sérologicky),
- u zmetalek bezprostředně po zmetání (sérologicky),
- u zmetků nebo u jejich plodových obalů, jestliže byla matka neznámá (bakteriologicky).
- u beranů a kozlů během 28 dnů před začátkem karantény ve středisku pro odběr spermatu (sérologicky)
- u beranů a kozlů v karanténě stáji ve středisku pro odběr spermatu (nejméně 21 dnů po přijetí, sérologicky)
- u beranů a kozlů ve středisku pro odběr spermatu 1x ročně (sérologicky)

Monitoring brucelózy ovcí a koz

Za celý rok 2024 bylo vyšetřeno celkem 14 684 ovcí na 1 698 hospodářstvích a 5 821 koz na 530 hospodářstvích.

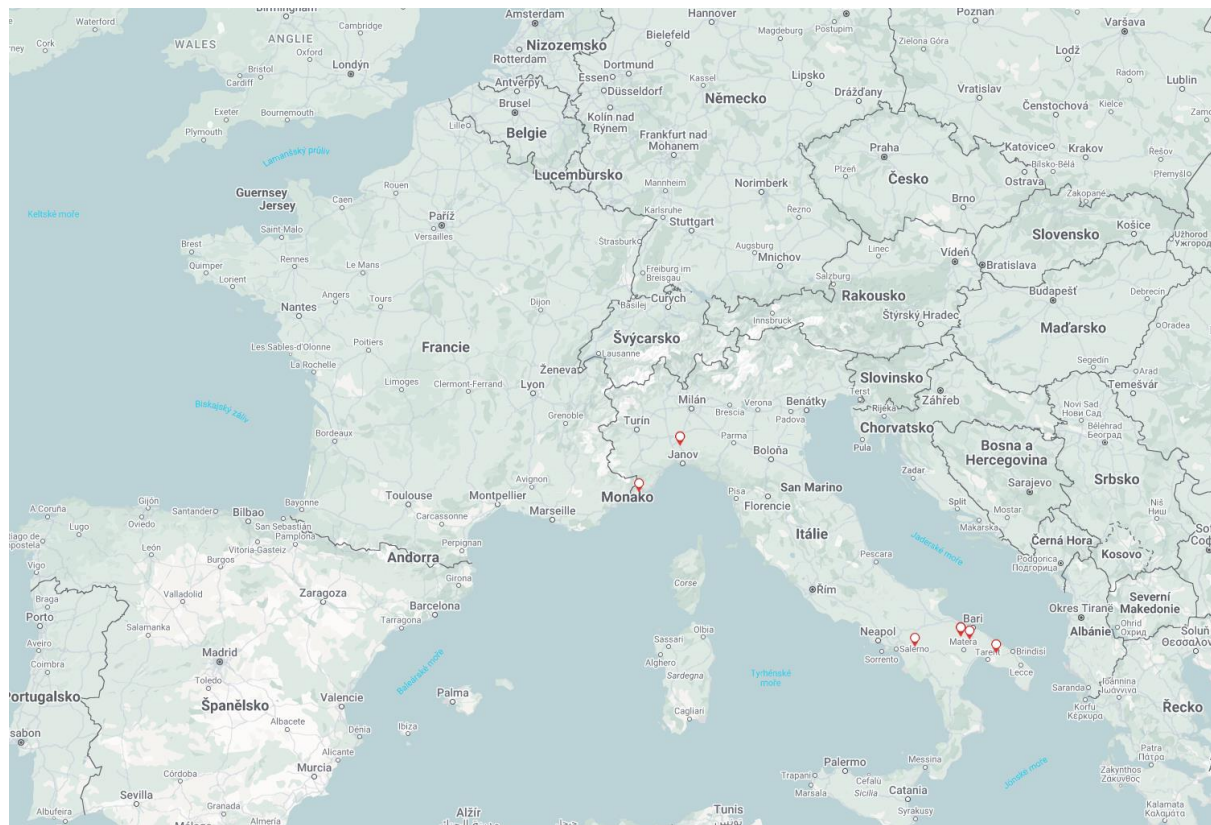
Tabulka č. 23: Monitoring brucelózy ovcí a koz 2014–2024

Rok	OVCE – Sérologické vyšetření + bakteriologické vyšetření zmetků		KOZY – Sérologické vyšetření + bakteriologické vyšetření zmetků	
	Zvířata	Pozitivní	Zvířata	Pozitivní
2014	17 810	0	5 826	0
2015	17 937	0	6 756	0
2016	18 511	0	7 484	0
2017	18 938	0	7 521	0
2018	17 191	0	7 442	0
2019	17 226	0	7 464	0
2020	16 661	1*	6 941	33*
2021	16 712	2*	6 725	0
2022	16 112	0	6 074	1*
2023	15 961	0	5 556	0
2024	14 684	0	5 821	0

* Individuálním došetřením krve zvířat specifickými testy byla nákaza ve všech případech vyloučena

Ohniska brucelózy ovcí a koz v Evropě

Mapa č. 8: Ohniska brucelózy ovcí a koz v Evropě v roce 2024

Zdroj: ADIS

Počet ohnisek: celkem 9 (Itálie 9)

Členské státy úředně prosté brucelózy ovcí a koz v roce 2024 podle prováděcího nařízení Komise (EU) 2021/620: Belgie, Česká republika, Dánsko, Německo, Estonsko, Irsko, Španělsko, Francie, Itálie (vyjmenované oblasti), Kypr, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Maďarsko, Nizozemsko, Rakousko, Polsko, Portugalsko (vyjmenované oblasti), Rumunsko, Slovinsko, Slovensko, Finsko, Švédsko, Severní Irsko.

3.1.5. Infekční bovinní rinotracheitida (Infectious bovine rhinotracheitis)

Infekční rinotracheitida skotu – infekční pustulární vulvovaginitida (IBR) je nebezpečná nákaza skotu postihující především respirační nebo reprodukční ústrojí. Klinický průběh může být skrytý nebo zjevný. Původcem je bovinní herpesvirus 1 (BHV-1). Infikované zvíře je celoživotním nosičem a možným občasným vylučovatelem viru. K nakažení může dojít v jakémkoli věku. Přenos infekce je přímý nebo nepřímý. Nákaza není přenosná na člověka.

Dokončení ozdravování od infekční rinotracheitidy skotu a získání statusu země IBR prosté

Ozdravování chovů skotu od IBR v ČR započalo již v roce 2006 spuštěním Národního ozdravovacího programu od IBR (NOP). V této době bylo v ČR pouze 19 % hospodářství IBR prostých. Postupně se podařilo dosáhnout stavu, kdy bylo IBR prostých již 99,86 % všech hospodářství s chovem skotu. Na základě těchto výsledků byl NOP ukončen k 31. 12. 2016. Ozdravování dále pokračovalo na zbývajících neozdravených hospodářstvích, a to prostřednictvím nařízených MVO a současně také probíhal celoplošný monitoring IBR ve všech již ozdravených hospodářstvích. K 1. 1. 2020 tak v ČR zůstávalo pouze 43 IBR pozitivních zvířat ve dvou hospodářstvích patřících stejnému chovateli. Všechna tato zvířata byla odsunuta z hospodářství dne 17. 1. 2020 a v ČR tak nebyl žádný skot s pozitivním výsledkem vyšetření na IBR.

SVS následně dne 27. 1. 2020 odeslala na Evropskou komisi žádost o přiznání statusu země prosté IBR pro celou ČR. Tato žádost byla schválena a **ČR tak byla s platností od 6. 11. 2020 zařazena do seznamu zemí se statusem IBR prosté.**

V průběhu roku 2020 byla reinfekce IBR zjištěna v dalších pěti hospodářstvích. I na všech těchto hospodářstvích byla situace řešena v rámci nařízených MVO s vyřazením všech pozitivních zvířat. K 31. 12. 2020 tak v ČR nebyl žádný skot s pozitivním výsledkem vyšetření na IBR.

Výsledky monitoringu 2021 - 2024

V roce 2021 bylo potvrzeno celkem 80 pozitivních zvířat na 6 hospodářstvích. V roce 2022 byla potvrzena 3 pozitivní zvířata na 1 hospodářství. V roce 2023 byla potvrzena 4 pozitivní zvířata na 1 hospodářství. V roce 2024 bylo potvrzeno 1 pozitivní zvíře na jednom hospodářství. Situace byla řešena nařízením MVO s vyřazením všech pozitivních zvířat. Podle nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2020/689 se při potvrzení pozitivního případu na IBR těmto hospodářstvím odebrá status IBR prostého hospodářství (od 21. 4. 2021). Pro opětovné získání statusu musí hospodářství splnit podmínky platné podle tohoto nařízení, tzn. vyřazení všech pozitivních zvířat a dále nejdříve po 30 dnech (od odstranění IBR pozitivních zvířat) provést sérologické vyšetření zvířat v chovu podle podmínek nařízení 2020/689.

Monitoring IBR

Rozsah vyšetření v roce 2024

- u plemenných býčků a býků v inseminačních stanicích a přirozené plemenitbě (sérologicky),
- u zmetalek bezprostředně po zmetání (sérologicky),
- u zmetků nebo plodových obalů, jestliže byla matka neznámá (virologicky – PCR),
- při přemístění zvířat (vyjma jatečných) z členských států, které nemají status země nebo regionu úředně prostého nebo dodatečné garance na IBR se provádí vyšetření všech zvířat od stáří 6 měsíců (dle rozhodnutí KVS SVS).

Schéma vyšetření v hospodářstvích:

Na všech hospodářstvích se statusem hospodářství IBR prosté se použilo jedno z následujících vyšetření:

- sérologické vyšetření krve od všech zvířat starších 24 měsíců v hospodářstvích úředně prostých, kde jsou chována vakcinovaná a/nebo nevakcinovaná zvířata (1x ročně),
- sérologické vyšetření krve (1 x ročně) a/nebo sérologické vyšetření mléka v hospodářstvích úředně prostých bez vakcinovaných zvířat (podmínky odběru vzorků krve a mléka a četnost odběru vzorků mléka stanovuje Metodika).
- V průběhu roku 2024 došlo ke změně Metodiky, kdy z povinného vyšetření na IBR/IPV byli vyřazeni samci samci skotu určené na výkrm. U samců zůstalo povinné vyšetření na IBR/IPV pouze u plemenných býků.

Kromě sérologického vyšetření krve je tedy umožněno v rámci monitoringu v hospodářstvích se statusem IBR prosté bez vakcinovaných zvířat provést sérologické vyšetření mléka.

Tabulka č. 24: Monitoring IBR 2014–2024

Rok	Počet vyšetřených zvířat	Počet prošetřených hospodářství	Počet pozitivních zvířat/ počet pozitivních hospodářství
2014	579 708	12 040	-
2015	614 267	12 402	-
2016	635 026	12 585	-
2017	647 457	11 843	-
2018	681 331	11 866	-
2019	684 138	12 063	-

Rok	Počet vyšetřených zvířat	Počet prošetřených hospodářství	Počet pozitivních zvířat/ počet pozitivních hospodářství
2020	664 904	12 035	-
2021	652 065	11 548	80 / 6
2022	713 224	11 893	3 / 1
2023	714 159	11 900	4 / 1
2024	709 979	11 960	1/1

3.1.6. Enzootická leukóza skotu (Enzootic bovine leukosis)

Enzootická leukóza skotu (EBL) je nebezpečná nákaza probíhající po dlouhou dobu bez klinických příznaků. Původcem onemocnění jsou viry čeledi Retroviridae. Přenosná je i na ovce a kozy. Zdrojem infekce jsou výměšky nemocných zvířat, obzvláště v období porodu. K nakažení dochází perorálně při přímém kontaktu, nebo hematogenně, prostřednictvím hmyzu a nedezinfikovaných nástrojů. Inkubační doba je několik let.

Ozdravovací program zaměřen na eradikaci byl úspěšně dokončen k 30. 6. 1996 a při vstupu ČR do EU bylo rozhodnutím Komise (ES) č. 320/2004 ze dne 31. března 2004 celé území ČR prohlášeno za úředně prosté enzootické leukózy skotu, pokud jde o stáda skotu. Pro udržení uvedeného statusu je nutné dle platné legislativy EU a požadavků WOAHC kódu provádět monitoring uvedené nákazy.

Rozsah vyšetření v roce 2024

Sérologické vyšetření se, stejně jako v předcházejících letech, provádělo:

- u skotu (vyjma jatečného) při dovozu ze třetích zemí,
- u skotu z členských států EU, které nemají status země prosté leukózy,
- u plemenných býčků a býků v inseminačních stanicích a přirozené plemenitbě,
- u skotu samičího pohlaví staršího 24 měsíců – vyšetřuje se 5 % zvířat v jednotlivých krajích; maximální počet v jednom hospodářství je omezen na 50 ks, z důvodu prošetření většího počtu hospodářství.

Monitoring enzootické leukózy skotu

Za celý rok 2024 bylo vyšetřeno celkem 44 405 zvířat na 5058 hospodářstvích.

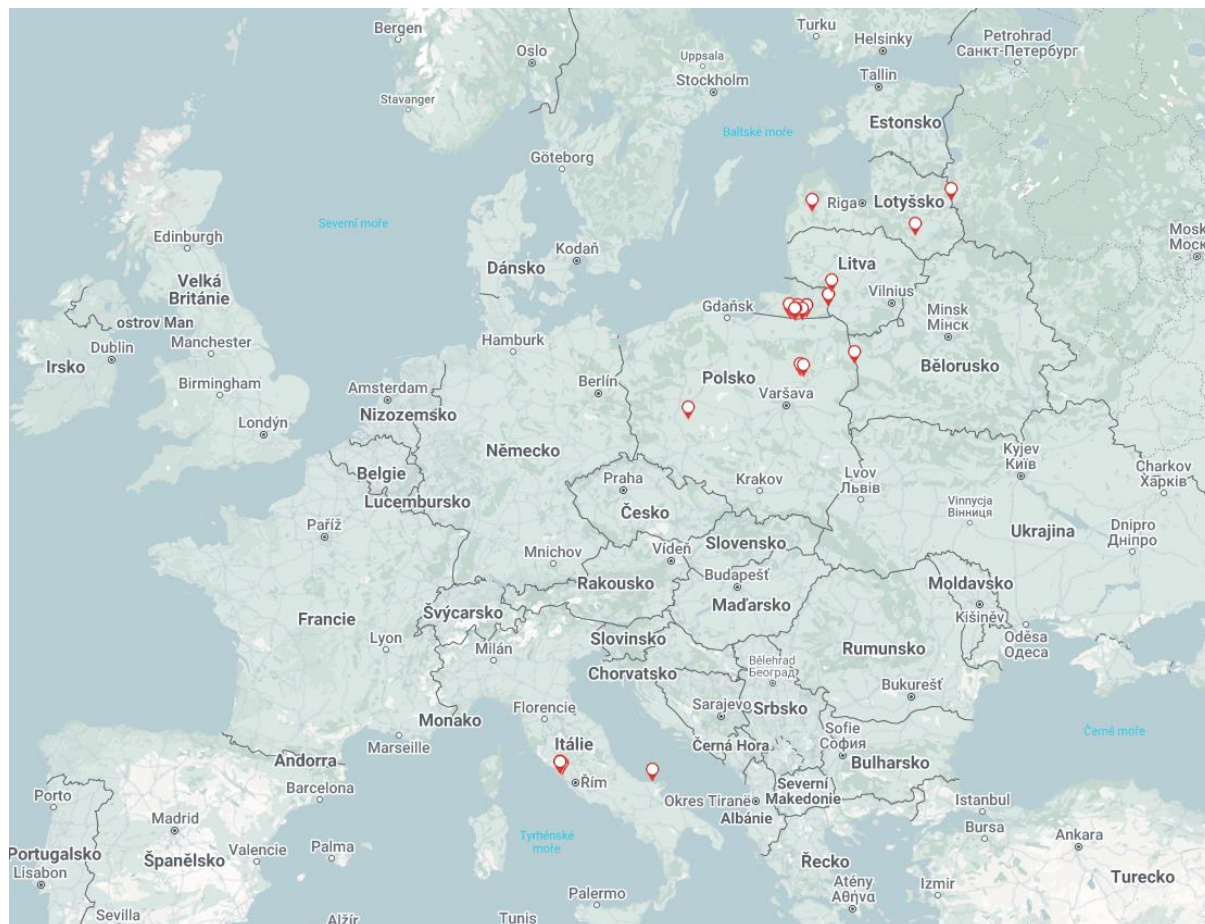
Tabulka č. 25: Monitoring enzootické leukózy skotu 2014–2024

Rok	Sérologické vyšetření	
	Zvířata	Pozitivní
2014	89 724	0
2015	78 605	0
2016	74 577	0
2017	75 767	0
2018	76 205	0
2019	74 844	0
2020	73 836	0
2021	70 872	0
2022	72 084	0
2023	71 353	0
2024	44 405	2*

* Individuálním došetřením sérologicky pozitivních zvířat specifickými testy byla nákaza ve všech případech vyloučena

Ohniska enzootické leukózy skotu v Evropě

Mapa č. 9: Ohniska enzootické leukózy skotu v Evropě v roce 2024

Zdroj: ADIS

Počet ohnisek: celkem 24 (Litva 3, Lotyšsko 3, Polsko 12 a Itálie 6).

Členské státy úředně prosté EBL v roce 2024 podle prováděcího nařízení Komise (EU) 2021/620:

Belgie, Česká republika, Dánsko, Německo, Estonsko, Irsko, Španělsko, Francie (vyjmenované oblasti), Itálie, Kypr, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Polsko, Portugalsko (vyjmenované oblasti), Slovinsko, Slovensko, Finsko, Švédsko, Severní Irsko.

3.1.7. Transmisivní spongiformní encefalopatie (Transmissible spongiform encephalopathy)

Spolufinancováno
EVROPSKOU UNÍ

Transmisivní spongiformní encefalopatie (TSE) jsou neurodegenerativní onemocnění projevující se změnami v chování a poruchami koordinace pohybů končící vždy letálně. Za původce onemocnění jsou považovány priony, které v hostitelském organismu napadají bez imunitní odezvy centrální nervový systém. Do komplexu TSE patří celá řada onemocnění, z nichž u hospodářských zvířat jsou nejznámější bovinní spongiformní encefalopatie (BSE) a klusavka (scrapie), které mají charakter nebezpečné nákazy.

Zdrojem nákazy je krmivo kontaminované prionem způsobujícím TSE. Inkubační doba TSE je obecně u všech vnímavých zvířat velmi dlouhá, u skotu 2–10 let (s průměrem 4–5 let), u ovcí a koz 1–5 let v závislosti na velikosti infekční dávky, vnímavosti k onemocnění a stresovým vlivům. Klinicky se všechny TSE projevují jako subakutně nebo chronicky probíhající bezhorečná onemocnění, jednoho

nebo několika kusů zvířat ze stáda, spojená se ztrátou kondice a příznaky typickými pro narušení centrálního nervového systému.

Vyšetřování skotu na BSE v rámci aktivního monitoringu bylo zahájeno 1. 2. 2001 a do 31. 12. 2009 bylo diagnostikováno celkem 30 pozitivních případů. Poslední pozitivní případ BSE byl zaznamenán v květnu 2009. Od května 2015 má ČR od WOAH přiznán status země se zanedbatelným rizikem BSE, což je nejlepší možný status, jaký lze z pohledu BSE získat.

Aktivní monitoring klusavky (scrapie) u ovcí a koz byl zahájen v roce 2002 a do 31. 12. 2023 bylo diagnostikováno celkem 54 pozitivních případů klasické formy a 8 případů atypické formy klusavky. Všechny případy klusavky (klasické i atypické) byly zjištěny pouze u ovcí. Poslední případ klasické formy klusavky byl potvrzen v roce 2008 a poslední případ atypické klusavky v roce 2017.

Monitoring TSE – rozsah vyšetření je stanoven přílohou III. nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001 a rozhodnutím Komise č. 719/2009 v platném znění.

Rozsah vyšetření v roce 2024

V roce 2024 pokračoval monitoring BSE v následujícím rozsahu:

Nevyšetřuje se na jatcích poražený zdravý skot, který byl narozen v EU (kromě Bulharska a Rumunska). Zdravý poražený skot narozený v Bulharsku a Rumunsku nebo ve třetích zemích se vyšetřuje ve věku od 30 měsíců. Uhynulý, přeřazený a nutně poražený skot se vyšetřuje od 48 měsíců věku v případě, že se jedná o zvířata narozená v EU (kromě Bulharska a Rumunska). Uhynulý, přeřazený a nutně poražený skot narozený v Bulharsku a Rumunsku nebo ve třetích zemích se vyšetřuje od 24 měsíců věku.

V rámci monitoringu klusavky (scrapie) u ovcí a koz v roce 2024 se stejně jako v předcházejících letech vyšetřovala všechna uhynulá, utracená a nutně poražená zvířata starší 18 měsíců.

Tabulka č. 26: Počet vyšetřených zvířat a pozitivních případů na TSE 2014–2024

Rok	Skot		Ovce		Kozy	
	Počet	Pozitivní	Počet	Pozitivní	Počet	Pozitivní
2014	18 293	0	1 579	1*	131	0
2015	20 095	0	2 811	3*	327	0
2016	15 516	0	2 874	2*	416	0
2017	20 158	0	3 375	1*	546	0
2018	21 732	0	2 921	0	449	0
2019	24 428	0	2 374	0	706	0
2020	25 612	0	2 396	0	735	0
2021	24 872	0	1 870	0	650	0
2022	23 975	0	1 875	0	713	0
2023	18 704	0	3 118	0	881	0
2024	19 711	0	3 050	0	595	0

* Atypický případ klusavky (scrapie)

Výskyt BSE v Evropě

V roce 2021 byly zjištěny 3 případy atypické formy BSE v Evropě, v roce 2022 nebyl do systému ADIS hlášen žádný případ BSE, v roce 2023 bylo v Evropě hlášeno 5 atypických případů BSE (Španělsko, Švýcarsko (2), Irsko a Nizozemsko). V roce 204 byly v Evropě potvrzeny 3 případy atypické formy BSE (Španělsko, Polsko a Irsko).

3.1.8. Trichofytóza

Trichofytóza je infekční mykotické onemocnění hospodářských, domácích i volně žijících zvířat, které je přenosné i na člověka. Původcem onemocnění jsou vláknité houby rodu *Trichofyton* a *Microsporum* (*T. verrucosum*, *T. mentagrophytes*, *M. canis*, *T. equidum*). Inkubační doba je 1–4 týdny. Mykóza se šíří přímým i nepřímým stykem s nakaženými zvířaty. K zavlečení infekce dochází také prostřednictvím

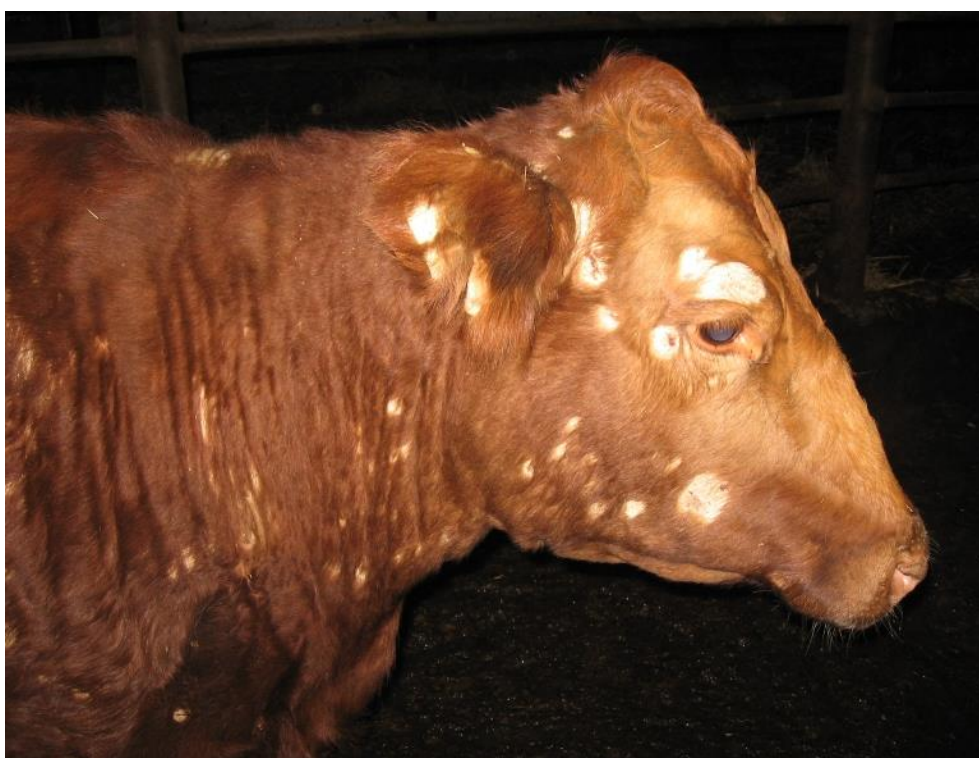
kontaminovaných předmětů, krmivem, stelivem apod. Onemocnění se nejčastěji projevuje na kůži jako krustózní forma. Predilekčními místy jsou hlava, krk, lopatky a bedra. V první fázi je zaznamenán výskyt pupínků (velikost prosa), které se později přeměňují na puchýřky. Po prasknutí puchýřku jeho obsah slepuje chlupy a vytváří se krusta. Tyto změny mohou být ojedinělé, případně v generalizované formě postihující značnou část těla. Léčba se provádí účinnými antimykotiky (místními nebo celkovými) nebo je možná vakcinace, která se používá jak preventivně, tak v indikovaných případech i léčebně.

Přestože trichofytóza není na seznamu nebezpečných nákaz, jedná se o nemoc přenosnou na člověka. Krajská veterinární správa (KVS) proto může v případě podezření/potvrzení této nákazy, v souladu s § 17b zákona č. 166/1999 Sb. a uložit opatření ke zdolávání a zamezení šíření tohoto onemocnění.

V roce 2024 byla zjištěna celkem dvě ohniska trichofytózy v chovech skotu, a to v obou případech ve Zlínském kraji. Ve všech případech byla SVS stanovena opatření ke zdolání nákazy včetně zákazu přesunů zvířat mimo hospodářství.

Dále se KVS zabývá i šetřením podezření možného přenosu tohoto onemocnění ze zvířat chovaných v domácnosti na lidi. A to v případech, kdy podezření jsou referována kožními lékaři s žádostí o zajištění součinnosti došetření zdroje původu trichofytózy u lidí.

Obrázek č. 1: Kožní změny – alopetická ložiska

3.1.9. Katarální horečka ovčí (Bluetongue)

Katarální horečka ovčí (KHO) nazývaná také *modrý jazyk* (bluetongue) je přenosné virové onemocnění (čeleď Reoviridae) ovčí a dalších přežvýkavců (i volně žijících) přenášené pakomáry z rodu *Culicoides* (tiplíci). Nákaza není přenosná kontaktem mezi zvířaty. V klinické formě se vyskytuje zejména u ovčí, zvláště u jehňat. Průběh může být perakutní až chronický. V případě perakutního průběhu ovce uhynie za 7–9 dní od nakažení v důsledku prudkého plicního edému, při kterém z nozder vytéká pěnovitý sekret a dochází k udušení. U chronického průběhu může ovce také uhynout během 3 až 5 týdnů od nakažení, a to vlivem následných bakteriálních komplikací, které způsobují hlavně pasterely, a následkem celkového vyčerpání organismu. Virus poškozuje cévní endotel, v krevním řečišti se vytvářejí sraženiny, vzniká kongesce (městnání krve), edém (otok), hemoragie (krvácení), zánět a nekróza (odumření tkáně). Inkubační doba je u ovčí 4-6 dní. Prvním příznakem po uplynutí inkubační doby je stoupající tělesná teplota, 40,5 °C až 42 °C. Za dva dny od počátku zvýšené teploty dochází k otokům pysků,

nozder, líce, víček a mezisaničí, někdy také uší. Dále dochází ke kongesci dutiny ústní, nosní, spojivky a oblasti paznehtů. Z nozder vytéká zvýšené množství sekretu, který se později stává mukopurulentní (*sore muzzle* – hnísavá tlama). Zvířata jsou apatická. Protože je dutina ústní značně bolestivá, ovce při přijímání potravy drží krmení chvíli v tlamě bez žvýkání a to proto, aby došlo k provlhčení a tím k změkčení krmiva. Může dojít k otoku jazyka, který se stane cyanotickým (*bluetongue*) a k jeho vyčnívání z dutiny ústní. Zvířata se pohybují obtížně důsledkem zánětlivých změn v oblasti paznehtů, kde můžeme pozorovat červeno-fialový oteklý pás na rozhraní rohoviny a kůže.

U skotu mohou být klinické příznaky nevýrazné, a proto se skot stává významným zdrojem viru a hraje důležitou roli v jeho přenášení.

První ohnisko (pozitivní případ) KHO, sérotypu 8, bylo v ČR zjištěno v listopadu 2007 na farmě skotu v okrese Cheb (Karlovarský kraj). V roce 2008 bylo zaznamenáno dalších 9 ohnisek KHO, z toho v 7 případech byl s průkazem viru (PCR), zbylá 2 ohniska v roce 2008 byla vyhlášena na základě pozitivního sérologického nálezu u tzv. ověřovacích (sentinelových) zvířat. V roce 2009 byla vyhlášena čtyři ohniska na základě nálezu protilátek u sentinelových zvířat bez průkazu viru.

Poslední pozitivní případ KHO, sérotypu 8, byl zjištěn v září 2009 a celkový počet ohnisek (pozitivních případů) KHO v ČR byl 14.

V roce 2008 byla zahájena plošná povinná vakcinace všeho skotu, ovcí a koz starších 3 měsíců. Vakcinace proti KHO ve stejném rozsahu pokračovala každoročně až do 28. 4. 2011, kdy byla ukončena.

Od 29. 4. 2013 byla celá ČR uznána jako země bez výskytu (prostá) KHO (2 roky po ukončení vakcinace) až do 6. 9. 2024.

V roce 2024 byl v ČR po 15 letech bez výskytu opětovně potvrzen výskyt nákazy katarální horečky ovcí. Konkrétně byl v ČR potvrzen sérotyp 3 KHO.

První ohnisko katarální horečky ovcí, sérotypu 3, v ČR bylo potvrzeno dne 6. 9. 2024 na hospodářství s chovem ovcí, koz a skotu v Jindřichovicích, okres Sokolov, Karlovarský kraj. V podzimním období docházelo k dalšímu šíření nákazy a byla potvrzena další ohniska nákazy jak v Kraji Karlovarském, tak v dalších krajích ČR. V potvrzených ohniscích byla nařízena mimořádná veterinární opatření v souladu s legislativou. Od září do konce prosince 2024 bylo v ČR potvrzeno celkem 115 ohnisek KHO sérotypu 3 v krajích Ústeckém, Karlovarském, Libereckém, Středočeském, Jihočeském, Plzeňském a v kraji Vysočina. V ostatních krajích ČR nebyla v roce 2024 nákaza potvrzena.

ÚVS SVS vydala dne 10. 9. 2024 Nařízení Státní veterinární správy (mimořádná veterinární opatření) ve znění pozdějších změn, v němž byly uvedeny územní celky, které zahrnovalo pásmo katarální horečky ovcí v ČR (tzn. oblast ČR s výskytem KHO). Do 29. 10. 2024 byla ČR rozdělena na část území oficiálně prostou KHO a část území, které zahrnovalo pásmo KHO. Ponechání prosté části ČR usnadňovalo chovatelům zvířat vnímavých ke KHO obchodování se zvířaty s ostatními členskými státy. Bylo však omezeno přemísťování zvířat mezi těmito 2 částmi ČR, kdy zvířata, která měla být přemísťována z pásma KHO v ČR do části prosté ČR, musela splňovat určité zdravotní garance dané podmínkami celostátního Nařízení Státní veterinární správy – MVO. Z důvodu šíření nákazy bylo prostřednictvím Nařízení Státní veterinární správy (MVO) ze dne 29. 10. 2024 rozšířeno pásmo katarální horečky ovcí na celou ČR. To znamená, že od uvedeného data je celá ČR státem bez statusu prostého ke katarální horečce ovcí.

SVS ČR zavedla v ČR entomologický monitoring za účelem stanovení období sezónně prostého katarální horečky ovcí v ČR (tedy období bez aktivity přenašečů onemocnění, tiplíků rodu *Culicoides*). V ČR bylo rozmístěno celkem 39 pastí na odchyt hmyzu v chovech hospodářských zvířat. Laboratorní vyšetření zachyceného hmyzu provádí SVÚ Jihlava. Na základě výsledků entomologického monitoringu bylo vyhlášeno období sezónně prosté KHO v ČR ode dne 29. 11. 2024. V tomto období nedochází k šíření nákazy KHO prostřednictvím tiplíků rodu *Culicoides*. Období sezónně prosté KHO v ČR bylo ukončeno se vzestupem aktivity tiplíků rodu *Culicoides* na základě výsledků entomologického monitoringu dne 1. 5. 2025. Entomologický monitoring byl ukončen k datu 12. 5. 2025 na základě toho, že došlo k záchytu počtu *Culicoides* nad stanovenou mez (5 jedinců *Culicoides* samičího pohlaví).

na 1 past), což již značí zahájení období s aktivitou Culicoides, kdy již může dojít k přenosu a šíření KHO prostřednictvím Culicoides.

Monitoring KHO

Aktivní monitoring KHO byl zahájen v roce 2007. Od té doby probíhá každoročně, a to v období výskytu vektorů (tiplíků), tedy přibližně květen až listopad. Do konce roku 2012 měl monitoring dvě části – vyšetření krve zvířat (virologicky nebo sérologicky) a entomologický monitoring, který byl zaměřen na aktivitu vektorů (tiplíků). Entomologický monitoring následně od roku 2013 neprobíhal, a to až do roku 2024, kdy byl opětovně zahájen.

V roce 2024 aktivní monitoring probíhal v období květen – listopad 2024. Provádělo se sérologické vyšetření metodou ELISA na stanovení přítomnosti protilátek proti KHO a v případě pozitivního nálezu následuje virologické vyšetření PCR metodou na stanovení přítomnosti původce – viru KHO.

Během roku 2023 bylo v rámci aktivního monitoringu sérologicky vyšetřeno celkem 3 622 kusů skotu na 364 hospodářstvích.

Tabulka č. 27: Monitoring skotu KHO v období 2014–2024 – sérologické vyšetření metodou ELISA

Rok	Počet hospodářství	Počet zvířat	Pozitivní
2014	-	1 027	0
2015	-	1 280	0
2016	179	1 389	0
2017	161	1 080	0
2018	151	1 052	0
2019	150	1 061	6*
2020	132	927	0
2021	164	1 081	6*
2022	155	1 133	8*
2023	157	1 120	2*
2024	364	3 622	156

* sérologicky pozitivní případy byly došetřeny virologicky s negativním výsledkem (nebo se jednalo o zvířata vakcinovaná)

V rámci virologického došetření sérologicky pozitivních chovů nebo virologického vyšetření při podezření na nákazu na základě klinických příznaků bylo v roce 2024 vyšetřeno na státní zakázku celkem 157 zvířat.

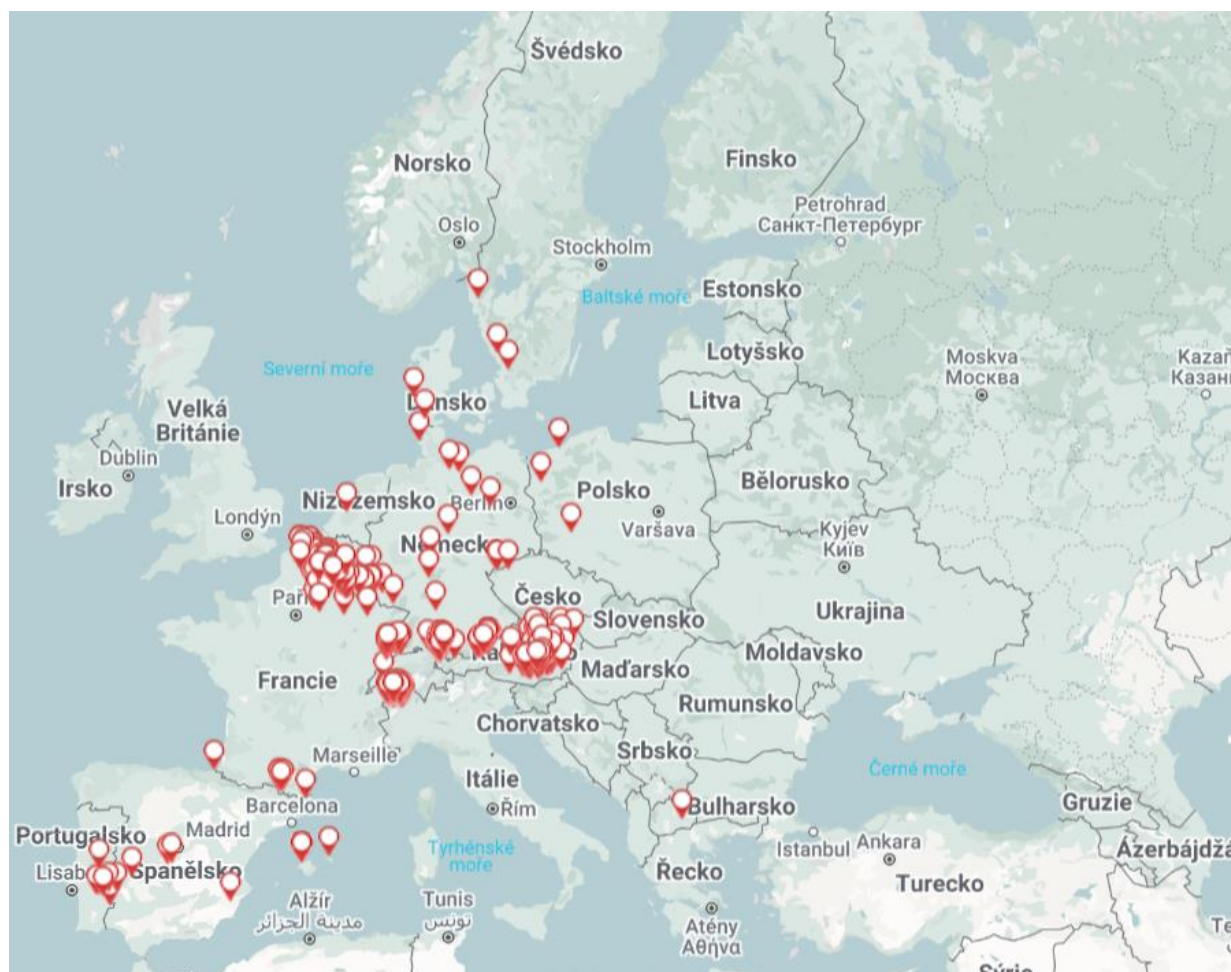
Kromě monitoringu KHO v rámci Metodiky byla v průběhu roku 2024 ve Státních veterinárních ústavech (SVÚ) vyšetřována zvířata určená pro přesun v rámci ČR nebo mimo ČR (v rámci obchodu). V rámci toho bylo vyšetřeno:

- Sérologicky (ELISA)
 - 1745 ks (skot, ovce, kozy, ostatní přežvýkavci)
- Virologicky (PCR)
 - 53 955 ks (skot, ovce, kozy, ostatní přežvýkavci)

Počet pozitivních vzorků ze všech vyšetřených vzorků (stát + chovatel) byl následující: 398 (sérologické vyšetření), 389 (virologické vyšetření).

Ohniska KHO v Evropě

Mapa č. 10: Ohniska KHO v Evropě

Zdroj: ADIS

Počet ohnisek: celkem 736 (Andorra 7, Rakousko 295, Česká republika 3, Německo 11, Dánsko 2, Španělsko 15, Francie 185, Švýcarsko 17, Itálie 187, Lucembursko 2, Republika Severní Makedonie 1, Nizozemsko 1, Polsko 3, Portugalsko 4, Švédsko 3)*

*V případě KHO mají členské státy povinnost hlásit do systému ADIS objevení se prvního ohniska KHO na území prostém KHO nebo objevení se ohniska nového sérotypu KHO, který se na daném území v předešlých letech nevyskytoval. Některé státy však hlásí na dobrovolné bázi i další ohniska již nahlášeného sérotypu.

3.1.10. Q horečka (Q fever)

Q horečka je nebezpečná nákaza vyvolaná rickettsiemi *Coxiella burnetii*, které jsou značně odolné vůči chemickým i fyzikálním vlivům. Mimo skot postihuje hlavně ovce a kozy, méně často ostatní domácí i volně žijící zvířata. Je přenosná i na člověka. Riziko hrozí především při konzumaci tepelně neošetřeného syrového mléka.

Zdrojem infekce mezi zvířaty jsou sekrety i exkrementy nemocných zvířat, kontaminované předměty či prostředí. Při přenosu se nejčastěji uplatňují klíšťata nebo hlodavci. K nakažení dochází hematogenně, perorálně nebo dýchacími cestami. Inkubační doba je 2–4 týdny, v průměru však 19 dnů.

Onemocnění probíhá převážně bez klinických příznaků, nebo jsou nevýrazné. Patognomické je zmetání (většinou po 5. měsíci březosti) s následným zánětem dělohy nebo porod mrtvého či neduživého mláděte. Normálně narozená telata zpravidla do 3 dnů onemocní za příznaků průjmu, nechutenství a celkové slabosti. Nakažená zvířata se mohou stát doživotními občasnými vylučovateli rickettsií.

S cílem zmapovat doposud neznámou nákazovou situaci v ČR se v letech 2011–2019 v rámci Metodiky vyšetřovaly všechny zmetalky skotu, ovce a koz bezprostředně po zmetání (sérologické vyšetření metodou ELISA). V případě pozitivního nálezu se prováděla došetření metodou komplement fixační test (CFT), který nákazu potvrdil nebo vyloučil.

Tabulka č. 28: Monitoring Q horečky (počty vyšetřených zvířat) v letech 2011–2019

Rok	Skot				Ovce			Kozy		
	Vyšetřeno	ELISA pozit.	CFT pozit.	Počet pozit. hospodářství	Vyšetřeno	ELISA pozit.	CFT pozit.	Vyšetřeno	ELISA pozit.	CFT pozit.
2011	4 882	1 340	406	285	21	0	0	18	0	0
2012	4 456	1 283	380	256	16	0	0	23	0	0
2013	4 539	1 305	424	279	21	0	0	18	0	0
2014	4 353	1 323	387	244	9	0	0	37	1	0
2015	4 118	1 369	453	224	17	0	0	25	2	0
2016	3 968	1 152	426	284	10	0	0	24	0	0
2017	3 889	1 094	487	281	2	0	0	22	0	0
2018	3 886	1 110	437	262	9	2	0	14	0	0
2019	3 721	1 155	506	290	8	0	0	18	0	0

Od roku 2020 se již monitoring Q horečky neprovádí.

3.1.11. Mor malých přežvýkavců

Dne 23. 6. 2018 byl poprvé na území EU potvrzen v Bulharsku mor malých přežvýkavců. Výskyt byl lokalizován v regionu Yambol, v blízkosti hranic s Tureckem (10 km), kde se onemocnění endemicky vyskytuje dlouhodobě.

Jedná se o nebezpečnou nákazu virového původu, která postihuje především ovce a kozy. Projevuje se horečkou, anorexií, zánětlivě nekrotickými ložisky v dutině ústní, průjmy, záněty plic a úhyny postižených zvířat. Původcem moru malých přežvýkavců je RNA virus z čeledi Paramyxoviridae, rodu Morbillivirus. Je antigenně blízký viru moru skotu, spalniček a psinky.

K moru malých přežvýkavců jsou nejvíce citlivé kozy, v menší míře pak i ovce. Přirozená infekce se vyskytuje též u volně žijících přežvýkavců chovaných v zajetí a u velbloudů. Skot a prasata mohou prodělat inaparentní (bez příznaků) infekci, ale onemocnění nepřenáší. K přenosu infekce dochází především inhalační cestou, přímým kontaktem zdravých a nemocných zvířat. Podobně jako u moru skotu, zdrojem viru jsou všechny sekrety a exkrekty infikovaných zvířat. Inkubační doba je cca 5 dnů. V závislosti na virulenci viru může nemocnost dosahovat až 100 % a úmrtnost 50–100 %. Virus není nebezpečný pro člověka.

Léčba ani vakcinace se neprovádí. V případě výskytu této nákazy se nařizuje utrácení zvířat a další související opatření v souladu se zákonem č. 166/1999 Sb. a vyhláškou č. 299/2003 Sb. Tato opatření vychází z evropské legislativy, směrnice Rady č. 92/119/EHS, kterou se zavádějí obecná opatření Společenství pro tlumení některých nákaz zvířat a zvláštní opatření týkající se vezikulární choroby prasat.

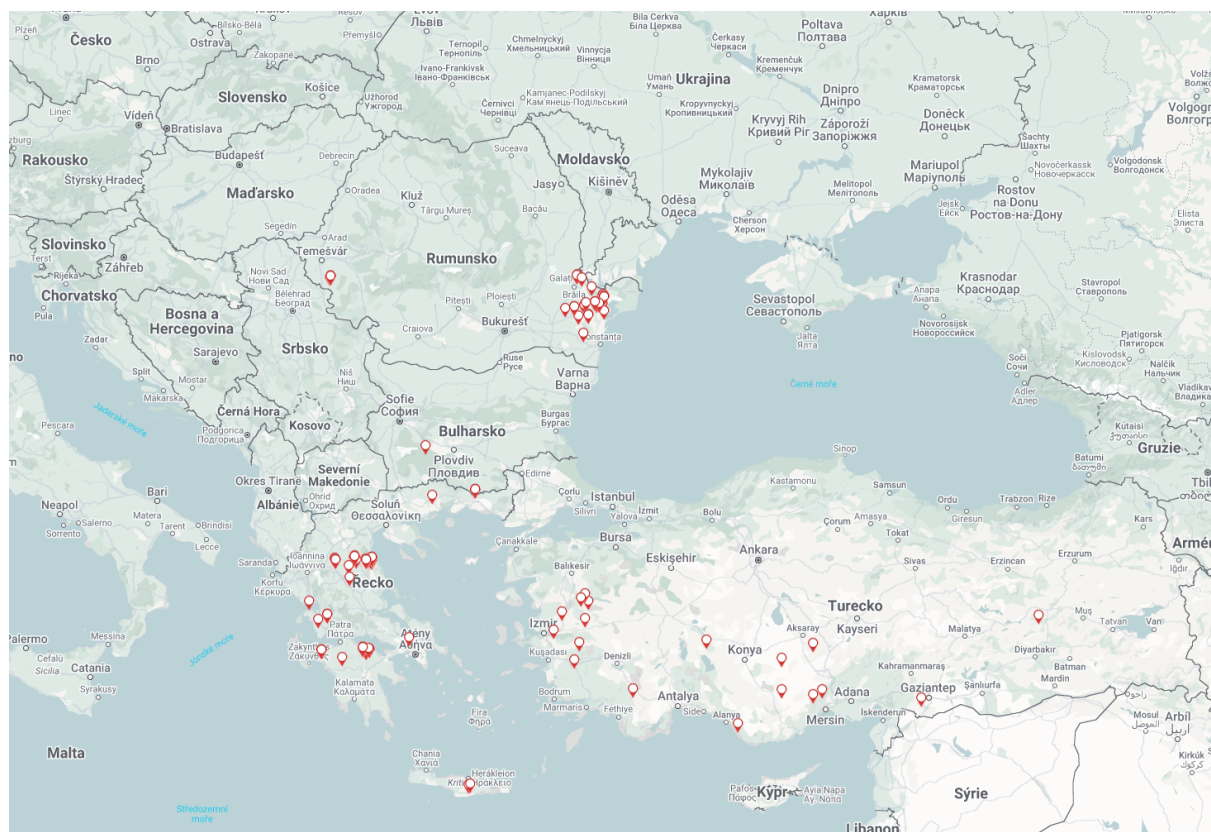
SVS reagovala na nákazovou situaci v Bulharsku vydáním celostátních MVO. Ta nařizovala chovatelům v ČR, aby do hospodářství s chovem vnímavých druhů zvířat nevstupovaly osoby a nevjížděly dopravní prostředky, které jsou důvodně podezřelé z kontaminace morem malých přežvýkavců tím, že se posledních 28 dnů pohybovaly v oblasti s výskytem této nákazy. Vstup osob a vjezd dopravních prostředků byl umožněn pouze při dodržení požadavků na jednorázový oblek a důkladnou dezinfekci. Tato opatření nabyla účinnosti dnem 2. 7. 2018 a jejich platnost byla ukončena k 18. 1. 2019.

V letech 2019 a 2020 Bulharsko už žádný další případ moru malých přežvýkavců nehlásilo. Mor malých přežvýkavců zůstal za hranicemi Turecka, kde bylo v roce 2020 nahlášeno 52 ohnisek. V roce 2021 bylo nahlášeno 41 ohnisek z Turecka. V roce 2022 nebylo do systému ADIS hlášeno žádné ohnisko v Evropě. V roce 2023 byly nahlášeny 3 ohniska z Turecka.

V roce 2024 se nákazová situace vyvíjela velice nepříznivě, do ADIS bylo nahlášeno 172 ohnisek. V první polovině července bylo potvrzeno první ohnisko nákazy v Řecku v oblasti Thessaly (střední Řecko), postupně došlo k rozšíření moru malých přežvýkavců do dalších oblastí Řecka. Celkem bylo v roce 2024 v Řecku potvrzeno 86 ohnisek v chovech ovcí a koz. Dalším členským státem, ve kterém bylo ve druhé polovině července potvrzeno první ohnisko nákazy, je Rumunsko, župa Tulcea. V průběhu roku došlo k rozšíření moru malých přežvýkavců ještě do oblasti Constanta. Jedno ohnisko nákazy bylo potvrzeno v Bulharsku a 18 ohnisek v Turecku, kde se nákaza vyskytuje dlouhodobě.

Mor malých přežvýkavců je v souladu s evropskou legislativou nákaza kategorie A. Postup při výskytu této nákazy v EU je v souladu s nařízením v přenesené pravomoci (EU) 2020/687. V potvrzených ohniscích a v uzavřených pásmech vymezených kolem těchto ohnisek jsou uplatňována mimořádná veterinární opatření, jako je: utracení všech vnímavých zvířat v ohnisku a bezpečná likvidace kadáverů, zákaz přemísťování živých ovcí a koz, zárodečných produktů a vedlejších produktů živočišného původu (z ovcí a koz) z a do uzavřeného pásma, čištění a desinfekce, posílení opatření biologické bezpečnosti na farmách v uzavřených pásmech, klinické a laboratorní vyšetření zvířat na farmách ovcí a koz v uzavřených pásmech.

Mapa č. 11: Ohniska moru malých přežvýkavců v Evropě v roce 2024

Zdroj: ADIS

Počet ohnisek: celkem 172 (Řecko 86, Rumunsko 67, Turecko 18 a Bulharsko 1).

3.1.12. Nodulární dermatitida skotu (Lumpy skin disease)

Nodulární dermatitida skotu je nebezpečná virová nákaza charakterizovaná vznikem boulí, tzv. nodulů na kůži a sliznicích různých částech těla, u kterých často dochází k sekundární infekci. Vnímavý je hlavně skot, méně zebu a buvol indický. Onemocnění není přenosné na člověka.

V postiženém stádě onemocní (morbidity) cca 5–50 % zvířat, úhyny (mortalita) však bývají nízké, do 10 %. Největší ztráty představuje pokles užitkovosti (dojivosti), zmetání březích zvířat, ztráta kondice a znehodnocení kůže nemocných zvířat. U býků může infekce způsobit jejich neplodnost.

Původcem onemocnění je *Capripox virus* příbuzný s ovčími neštovicemi. Virus je poměrně odolný vlivům vnějšího prostředí. Incidence (výskyt) je největší ve vlhkém letním období. Nejčastější výskyt je podél vodních toků a v nížinách, což jsou místa s největší koncentrací krev sajícího hmyzu (některé druhy komárů, muchničky a bodalky), který slouží jako přenašeč (vektor) onemocnění. Přenos onemocnění je možný mezi zvířaty i prostřednictvím krmiva nebo vody kontaminované (znečištěné) slinami z infikovaných zvířat.

Inkubační doba je 4 až 14 dnů a počáteční klinické příznaky jsou charakterizovány horečkou, slzením, nosním výtokem a hypersalivací. Březí krávy mohou zmetat. V další fázi se objevuje charakteristická vyrážka (noduly), ale pouze u cca 50 % infikovaných zvířat. Noduly jsou ohraničené, kulaté, lehce vypouklé, pevné a bolestivé. Postihují celou kůži a sliznici gastrointestinálního a respiračního traktu a sliznici genitálií. Kožní noduly jsou vyplněny pevnou, krémově šedou nebo žlutou tkání. Regionální mízní uzliny jsou zvětšené. Ve vemeni, hrudi a na končetinách vzniká edém. Někdy dojde k sekundární infekci nodulů, což vede ke hnisání. Noduly časem ustoupí nebo vzniká nekróza kůže. Vznikají vředy, které se později hojí a zanechávají jizvy.

Léčba se neprovádí. V případě potvrzení nákazy na hospodářství se v rámci MVO nařizuje likvidace všech vnímavých zvířat.

Vzhledem k rozšíření nákazy v průběhu roku 2016 na Balkáně, SVS vytvořila informační leták o nákaze, který byl distribuován všem chovatelům skotu. Rovněž byl zpracován vakcinační program pro případ výskytu této nákazy v ČR (preventivní a nouzové vakcinace), který byl zaslán ke schválení na Evropskou komisi.

Obrázek č. 2: Pozorované klinické příznaky u nemocných zvířat

Aktuální nálezová situace v Evropě

V roce 2015 byla tato nákaza potvrzena v Řecku, kam byla rozšířena z Turecka. Jednalo se o první potvrzený výskyt této nákazy v Evropě. Za celý rok 2015 bylo v Řecku potvrzeno celkem 117 ohnisek.

Nepříznivá nálezová situace v Řecku pokračovala i v roce 2016, kdy bylo potvrzeno dalších 104 ohnisek.

V dubnu 2016 se nákaza z Řecka rozšířila do Bulharska (celkem 217 ohnisek) a Makedonie (celkem 117 ohnisek). Začátkem června 2016 pak do Srbska (celkem 225 ohnisek) a Kosova (celkem

46 ohnisek). V červenci 2016 byla nákaza potvrzena i v Albánii (celkem 250 ohnisek) a Černé Hoře (celkem 64 ohnisek). Turecko za celý rok 2016 nahlásilo 106 ohnisek.

Postižené státy, Řecko, Bulharsko, Makedonie, Albánie, Srbsko a Černá Hora, kromě samotné eradikace zvířat v postižených hospodářstvích, prováděly vakcinaci skotu ve vybraných regionech nebo na celém území státu. V tomto směru pomohla Evropská komise, která zajistila dodávku vakcín z evropské vakcinační banky. Použitá živá vakcína pocházela od výrobce v Jihoafrické republice.

Kromě výše uvedených států dne 8. 8. 2016 zahájilo preventivní vakcinaci skotu v regionech sousedících s postiženými státy také Chorvatsko.

V roce 2017 bylo potvrzeno celkem 514 ohnisek nákazy. Nejvíce jich bylo v Albánii (494). Mezi další země, kde se nákaza potvrdila, patřilo Turecko (14), Makedonie (4) a dva případy byly hlášeny z Řecka. Bulharsko, Rumunsko, Srbsko, Kosovo a Albánie v roce 2017 nenahlásily žádné ohnisko této nákazy. V roce 2018 se díky plošné vakcinaci v předchozích letech podařilo situaci stabilizovat a nová ohniska byla v období let 2018–2021 hlášena pouze z území Turecka (v roce 2018 46 případů, v roce 2019 180 případů, v roce 2020 5 případů a 1 ohnisko v roce 2021). V roce 2022, 2023 a 2024 nebylo do systému ADIS hlášeno žádné ohnisko v Evropě.

3.1.13. Maedi-Visna (Maedi-Visna)

Maedi-Visna je infekční onemocnění vyvolané tzv. pomalými viry z čeledi Lentiviridae, projevující se jako chronická progresivní pneumonie (Maedi) nebo nervovými poruchami (Visna). Inkubační doba je od několika měsíců až 4 roky. Obě formy se klinicky projevují u starších zvířat ve věku kolem 3–4 roků, nemocnost bývá 50–60 %.

Rozsah vyšetření v roce 2024

Sérologické vyšetření ovcí starších 12 měsíců nebo v laktaci a nekastrovaných beranů starších 6 měsíců se uskutečňuje v hospodářstvích (stádech) v nichž se provádí kontrola užitkovosti, od roku 2023 je toto vyšetření prováděno 1x za 3 roky. Každoročně jsou stále testovány chovy nově zařazené do kontroly užitkovosti. Je důležité pozitivní zvířata ze stáda vyřadit a průběžně monitorovat zbytek stáda.

Pozitivní hospodářství na Maedi-Visna se již v následujícím roce na tuto nákazu nevyšetřují a zvířata z uvedených hospodářství nebudou schválena pro stanovení parentity (výjimku má plemeno šumavská ovce). Uvedené omezení platí až do ozdravení hospodářství. Z tohoto důvodu bylo chovatelům doporučeno ozdravení formou dovyšetření všech ovcí na hospodářství a vyřazení všech pozitivních kusů s opakovaným vyšetřením všech zvířat po 6 měsících od vyřazení posledního pozitivního zvířete.

Tabulka č. 29: Monitoring Maedi-Visna 2014–2024

Rok	Sérologické vyšetření ovcí a beranů			
	Počet zvířat	Pozitivní zvířata	Počet vyšetřených hosp.	Hosp. s pozit. zvířaty
2014	14 370	16	460	8
2015	14 295	15	485	8
2016	14 695	47	514	7
2017	14 408	14	485	5
2018	13 074	5	464	2
2019	13 239	14	469	4
2020	12 751	43	459	6
2021	12 604	1	446	1
2022	11 570	5	437	3
2023	2 663	6	130	3
2024	1 253	5	130	2

3.1.14. Artritida a encefalitida koz (Caprine arthritis and encephalitis)

Artritida a encefalitida koz (CAE) je infekční onemocnění vyvolané tzv. pomalými viry z čeledi Lentiviridae. K viru jsou vnímavá všechna plemena koz i ovcí. Zdrojem infekce je nemocné zvíře, jeho sekrety a exkrementy. Infikované zvíře je celoživotní nosič viru. Inkubační doba trvá několik měsíců až let (3–4 roky). Charakteristickými příznaky jsou záněty kloubů, především karpálních, doprovázené burzitidou a synovitidou. Mohou se vyskytovat pneumonie, indurace mléčné žlázy a příznaky poškození centrálního nervového systému.

Rozsah vyšetření v roce 2024

Vzorky pro sérologické vyšetření koz starších 12 měsíců nebo v laktaci a nekastrovaných kozlů starších 6 měsíců se odebírají v hospodářstvích (stádech) v nichž se provádí kontrola užitkovosti, od roku 2023 je toto vyšetření prováděno 1x za 3 roky. Každoročně jsou stále testovány chovy nově zařazené do kontroly užitkovosti.

Positivní hospodářství na CAE se již v následujícím roce na tuto nákazu nevyšetřují. Uvedené omezení platí až do ozdravení hospodářství. Chovatelům bývá doporučováno ozdravení formou dovyšetření všech koz na hospodářství a vyřazení všech pozitivních kusů s opakovaným vyšetřením po 6 měsících od vyřazení posledního pozitivního zvířete.

Tabulka č. 30: Monitoring artritidy a encefalitidy koz 2014–2024

Rok	Sérologické vyšetření koz a kozlů			
	Počet zvířat	Pozitivní zvířata	Počet vyšetřených hosp.	Hosp. s pozit. zvířaty
2014	4 047	10	288	6
2015	4 991	24	329	14
2016	5 083	21	330	6
2017	5 232	141	328	6
2018	4 755	27	317	2
2019	4 486	23	303	8
2020	3 897	8	255	5
2021	3 691	0	377	0
2022	3 271	0	205	0
2023	849	19	76	3
2024	623	7	53	1

3.1.15. Schmallerberg virus (SBV)

Nový virus byl poprvé prokázán na podzim roku 2011 na farmě skotu v blízkosti německého města Schmallerberg, po kterém je virus také pojmenován. Původce patří do čeledi Bunyaviridae, rodu Orthobunyavirus. Na základě dostupných informací je tento virus blízce příbuzný s Shamonda-, Aino- a Akabane viry patřícími do séroskupiny Simbu známých jako viry způsobující onemocnění přežvýkavců. Infekce Schmallerberg virem se velmi rychle rozšířila téměř po celé Evropě.

Schmallerberg virus postihuje skot, ovce, kozy a ostatní přežvýkavce a vyvolává zejména poruchy reprodukce. Způsob přenosu na zvířata je podobný jako u katarální horečky ovcí. Virus je tedy přenášen především vektory (tiplíky z čeledi Culicoides) a transplacentárně. Přenos na člověka nebyl potvrzen.

Infekci Schmallerberg virem u skotu provází krátké akutní onemocnění, které se projeví horečkou (> 40 °C), nechutenstvím, průjemem a dočasným poklesem dojivosti až o 50 %. Dospělá zvířata toto onemocnění nijak neohrožuje na životě, ale přesto může způsobit ekonomické ztráty. Klinické příznaky odezní během 3–5 dní a užitkovost se vrátí k původní úrovni.

U dospělých ovcí a koz infekce obvykle probíhá bez viditelných klinických příznaků.

Pokud dojde k infekci březích krav, ovcí či koz, může Schmallerberg virus přestoupit přes placentu a způsobit závažné poškození vyvíjejícího se plodu. Mezi nejčastější nálezy patří nevratné deformity končetin (arthrogryposis), krku a páteře (skolióza), zkrácení dolní čelisti a vodnatelnost dutiny lebeční (hydroencephalus). Může docházet k abortům v časně fázi březosti, což se v chovu projeví vyšším počtem jalových bahnic nebo k mumifikaci plodů či k předčasným porodům málo životaschopných mláďat. U vícečetných březostí může nastat situace, kdy je postižen jen jeden plod a ostatní sourozenci se rodí „normální“ a zcela životaschopní. Deformity také mohou vést k častější potřebě asistence u porodů, případně k provedení císařských řezů či fetotomií.

První pozitivní případy nákazy Schmallerberg virem v ČR byly potvrzeny v prosinci roku **2012** (3 malformovaná jehňata na 3 hospodářstvích).

V roce **2013** bylo virologicky (PCR) potvrzeno 23 případů infekce Schmallerberg virem na 18 hospodářstvích v rámci pasivního monitoringu. Ve všech případech se jednalo o malformované plody (13 telat, 9 jehňat a 1 kůzle). V rámci aktivního monitoringu byli v roce 2013 vyšetřeni býci v inseminačních stanicích: celkem bylo vyšetřeno 544 plemenných býků, z nichž 384 bylo sérologicky pozitivních. Virologickým došetřením nebyl u žádného z nich prokázán virus.

V roce **2014** pokračoval pasivní monitoring Schmallerberg viru, který zahrnoval virologické vyšetření (PCR) všech podezřelých případů. V rámci tohoto pasivního monitoringu bylo vysloveno 5 podezření na nákazu Schmallerberg virem (3 x malformované tele, 1 x malformované kůzle a 1 x krátkodobé horečnaté onemocnění dospělého skotu se sníženou produkcí mléka). Ani u jednoho podezření nebyl virologicky potvrzen původce nákazy. Pouze u malformovaného kůzle byly sérologicky potvrzeny protilátky (virologie nebyla provedena).

Na podzim roku 2014 proběhl aktivní monitoring u mladého skotu (0–24 měsíců), který byl určen k obchodu do jiného členského státu nebo na export do třetí země. Cílem tohoto aktivního monitoringu bylo zjistit, zda se na území ČR nákaza Schmallerberg virem ještě vyskytuje a zda virus na našem území ještě koluje. Výsledkem bylo zjištění, že z celkového počtu 389 kusů mladého skotu bylo 68 zvířat sérologicky pozitivních (17,5 %). Virus je tedy stále aktivní a koluje mezi zvířaty.

V roce **2015** bylo v rámci pasivního monitoringu vysloveno celkem 8 podezření na Schmallerberg virus z důvodu narození malformovaných mláďat (6x skot, 1x ovce a 1x koza). Ani v jednom případě nebyl u malformovaných mláďat virologicky (PCR) potvrzen původce.

V roce **2016** bylo v rámci pasivního monitoringu vysloveno celkem 12 podezření na Schmallerberg virus z důvodu narození malformovaných mláďat (10x skot na 4 hospodářstvích, 2x ovce na jednom hospodářství). Ve dvou případech byl u malformovaných telat virologicky (PCR) potvrzen původce – jeden případ v Jihočeském kraji a druhý v Plzeňském kraji.

Kromě pasivního monitoringu Schmallerberg viru, který byl v roce **2017** ukončen, se od roku 2015 vyšetřuje v SVÚ skot určený zejména pro vývoz (export) do třetích zemí. Výsledky těchto vyšetření za rok 2015 - 2022 jsou uvedeny v tabulce č. 31.

Tabulka č. 31: Výsledky vyšetření na Schmallerberg virus u skotu v roce 2015–2022

Rok	ELISA		VNT		PCR	
	Počet vyšetřených	Počet pozitivních	Počet vyšetřených	Počet pozitivních	Počet vyšetřených	Počet pozitivních
2015	11 449	2 178	494	86	43 338	0
2016	20 815	3 682	39	11	38 673	23
2017	26 053	5 567	552	180	11 628	0
2018	10 915	1 381	544	130	6 269	15
2019	1 028	121	320	64	13 584	127
2020	438	143	225	136	10 821	138
2021	445	145	146	94	12 787	19
2022	593	385	164	83	11 709	14

3.1.16. Genotypizace a parentita ovcí

Genotypizace

V roce 2024 pokračovalo stanovování genotypů ovcí v rámci šlechtitelského programu u zvířat (beránci a jehničky) vybraných Svazem chovatelů ovcí a koz (SCHOK) a Dorper asociací. Stanovení genotypu, které se provádí z krve, je kromě plemenných hodnot důležitým parametrem, na základě kterého jsou do chovu vybírána vhodná zvířata. Samotný genotyp určuje predispozici k onemocnění TSE – klusavce. Nejrizikovější alelou k propuknutí klusavky je alela VRQ a nejrezistentnější je alela ARR.

Všechny analýzy v rámci genotypizace provádí SVÚ Jihlava.

V roce 2024 bylo do genotypizace zahrnuto celkem 5062 ovcí. Z uvedeného počtu ovcí bylo laboratorně vyšetřeno 1862 ovcí v rámci šlechtitelského programu. Zbylých 3195 ovcí nebylo laboratorně testováno, jelikož se jednalo o zvířata, u kterých chovatel deklaroval, že se jedná o potomky rodičů s genotypem ARR/ARR (R1). Krev těchto zvířat byla uchována na SVÚ pro účely stanovení parentity.

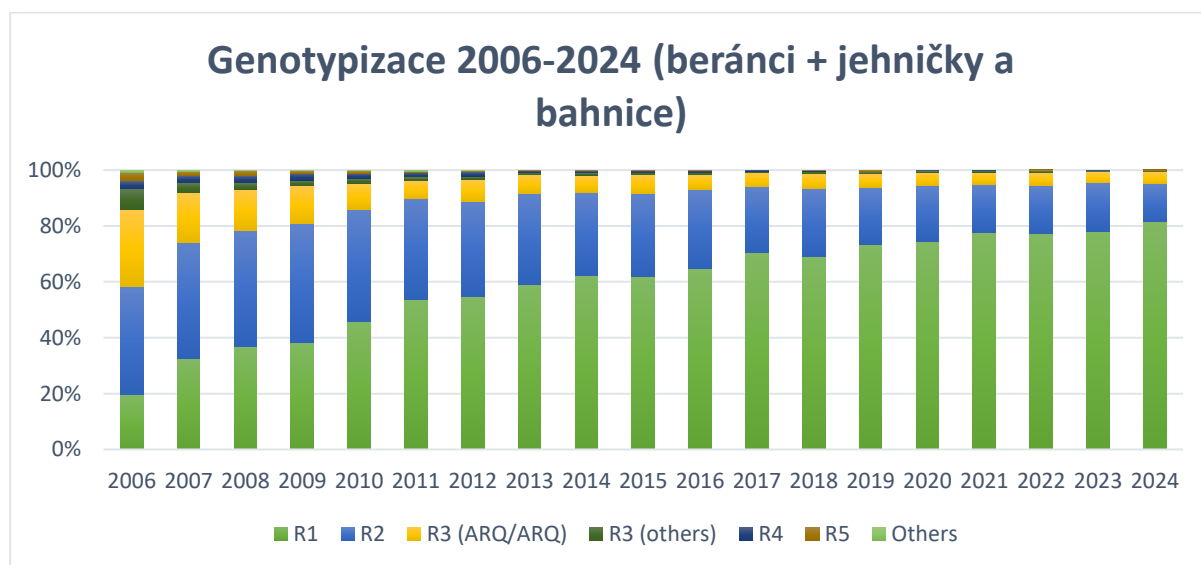
Stanovování genotypizace ovcí se v ČR provádí od roku 2003. K 31. 12. 2023 bylo za celou dobu genotypizace v rámci šlechtitelského programu laboratorně vyšetřeno celkem 77 841 ovcí (potomci deklarovaní jako R1 a ovce vyšetřené v rámci povinného monitoringu nejsou započítáni).

Tabulka č. 32: Vyhodnocení genotypizace v rámci šlechtitelského programu 2024

Riziková skupina	Genotyp	Počet beránců	Počet jehniček
I.	ARR/ARR	371	535
I.	ARR/ARR (R1) – potomci rodičů R1	1 353	1 801
II.	ARR/ARQ, ARR/ARH, ARR/AHQ, ARR/ARK	274	401
III.	ARQ/ARQ	99	115
III. (jiné)	AHQ/AHQ, ARH/ARH, ARH/ARQ, AHQ/ARH, AHQ/ARQ	9	14
IV.	ARR/VRQ, ARK/VRQ	2	6
V.	VRQ/VRQ	1	0
Celkem		2 109	2 873

(U 80 zvířat nebylo uvedeno v protokolech pohlaví, proto nejsou v tabulce uvedeny)

Graf č. 1: Vyhodnocení genotypizace v rámci šlechtitelského programu 2006–2024

Legenda: rok 2006 – R1 (19,6 %) + R2 (38,7 %) = 58,3 % R4 + R5 (5,9 %)
rok 2024 – R1 (81,5 %) + R2 (13,6 %) = 95,1 % R4 + R5 (0,20 %)

V rámci šlechtitelského programu se za 18 let realizace genotypizace u plemenných zvířat (berani + bahnice) podařilo zvýšit zastoupení zvířat v I. a II. rizikové skupině zvířat z 58 % v roce 2006 na 95,1 % v roce 2024. Zároveň se podařilo eliminovat zastoupení zvířat v nejrizikovější IV. a V. skupině z necelých 6 % v roce 2006 na 0,20 % v roce 2024.

Parentita

V roce 2024 probíhalo již jedenáctým rokem stanovování parentity v rámci šlechtitelského programu. Jedná se o ověřování původu mladých beránků (genetická shoda s rodiči), kteří jsou pak předváděni na nákupních trzích a následně zařazováni do plemenitby. Za celý rok 2024 bylo ověřeno 2 074 potomků (beránků). Všechny analýzy (z krve) provádí SVÚ Jihlava. Z výsledků vyplývá, že stále vysoké procento (88,0 %) beránků chovatelé přiřazují k správným rodičům a procento chybně přiřazených rodičů se drží na velmi malém čísle.

Tabulka č. 33: Výsledky parentity 2014–2024

Celkový počet vyšetřených potomků	Počet potomků, u kterých je shoda obou rodičů	Počet potomků, u kterých je shoda pouze u otce	Počet potomků, u kterých je shoda pouze u matky	Počet potomků, u kterých není shoda se žádným z rodičů
2014				
1 714	1 605 (93,6%)	51 (3,0%)	34 (2,0%)	24 (1,4%)
Celkový počet provedených analýz v roce 2014 (včetně otce a matky) bylo 2 753				
2015				
1 771	1 683 (95,0%)	42 (2,3%)	29 (1,6%)	17 (0,9%)
Celkový počet provedených analýz v roce 2015 (včetně otce a matky) bylo 2 780				
2016				
1 883	1 786 (94,8%)	43 (2,3%)	31 (1,6%)	23 (1,2%)
Celkový počet provedených analýz v roce 2016 (včetně otce a matky) bylo 2 942				
2017				
1 696	1 600 (94,3%)	33 (2,0%)	37 (2,2%)	26 (1,5%)
Celkový počet provedených analýz v roce 2017 (včetně otce a matky) bylo 2 662				
2018				
1 718	1 620 (94,3%)	36 (2,1%)	34 (2,0%)	28 (1,6%)
Celkový počet provedených analýz v roce 2018 (včetně otce a matky) bylo 2 959.				
2019				
1 546	1 448 (93,7%)	22 (1,4%)	51 (3,3%)	25 (1,6%)
Celkový počet provedených analýz v roce 2019 (včetně otce a matky) bylo 2 583.				
2020				
1 583	1 471 (92,9%)	10 (0,6%)	87 (5,5%)	11 (0,7%)
Celkový počet provedených analýz v roce 2020 (včetně otce a matky) bylo 2 664.				
2021				
1 895	1 744 (92,0%)	43 (2,3%)	62 (3,3%)	26 (1,4%)
Celkový počet provedených analýz v roce 2021 (včetně otce a matky) bylo 3 070.				
2022				
1 855	1 697 (92,0%)	47 (2,3%)	73 (3,3%)	38 (1,4%)
Celkový počet provedených analýz v roce 2022 (včetně otce a matky) bylo 2 831.				
2023				
1 960	1810 (92,3%)	30 (1,5%)	67 (3,4%)	53 (2,7%)
Celkový počet provedených analýz v roce 2023 (včetně otce a matky) bylo 3 109.				
2024				
2 074	1831 (88,3%)	45 (1,5%)	117 (5,6%)	81 (3,9%)
Celkový počet provedených analýz v roce 2024 (včetně otce a matky) bylo 3 227.				

3.2. PRASATA

3.2.1. Klasický mor prasat – KMP (Classical swine fever – CSF)

Klasický mor prasat (KMP) je nebezpečná nákaza, která postihuje prase domácí a divoké. Původcem je RNK virus, který se šíří přímým kontaktem mezi nemocnými prasaty, výměšky nemocných prasat a masem. Virus přenášejí i drobní hlodavci, ptáci a ektoparazité. Průběh je od perakutního až po chronický. Při posledním výskytu této nákazy v Německu a na Slovensku převažoval spíše chronický s málo výraznými změnami, což bylo příčinou poměrně značného rozšíření této nákazy mezi chovy. Vakcinace je v ČR od roku 1992 zakázána.

KMP se na území ČR nevyskytuje od roku 1999, kdy byl zjištěn poslední případ výskytu viru u černé zvěře. Poslední ohnisko u domácích prasat bylo detekováno v roce 1997 na okrese Kroměříž. Poslední sérologický nález u divokých prasat byl v srpnu 2010 v okrese Jindřichův Hradec. Monitoring nálezové situace je prováděn dle Metodiky, která stanovuje rozsah vyšetření a způsob odběru vzorků jak u domácích, tak divokých prasat.

Světová organizace pro zdraví zvířat – WOAH v květnu 2016 zařadila ČR mezi země prosté KMP.

Na území EU se naposledy vyskytl klasický mor prasat u divokých prasat v roce 2015 v Lotyšsku.

Rozsah vyšetření u prasat domácích

U domácích prasat se na KMP vyšetřují chovná prasata při dovozu ze třetích zemí, plemenní kanci před přijetím a ve střediscích pro odběr spermatu (v souvislosti se změnou evropské legislativy se vyšetření kanců od roku 2024 již neprovádí), zmetalky a 3 % poražených prasnic a všichni kanci z jednotlivých dodávek každého chovatele na jatky.

Celkem bylo v roce 2024 vyšetřeno 3 781 vzorků, z toho 1 031 zmetalek; všechna vyšetření byla negativní na KMP.

Tabulka č. 34: Vyšetření na klasický mor u prasat domácích 2014–2024

Rok	Sérologické vyšetření				Virologické vyšetření	
	Celkem vyšetřeno	Počet pozitivních	Z toho zmetalky	Počet pozitivních	Celkem vyšetřeno	Počet pozitivních
2014	6 075	0	1 596	0	2	0
2015	5 861	0	1 467	0	7	0
2016	5 697	0	1 333	0	5	0
2017	5 173	0	1 301	0	5	0
2018	5 684	0	1 630	0	15	0
2019	5 509	0	1 672	0	1	0
2020	5 300	0	1 709	0	0	0
2021	5 314	0	1 643	0	6	0
2022	5 100	0	1 449	0	3	0
2023	4 546	0	1 078	0	2	0
2024	3 781	0	1 031	0	0	0

Rozsah vyšetření u prasat divokých

Na celém území ČR se sérologicky (do roku 2023) a virologicky vyšetřují všechna nalezená uhynulá a dopravním prostředkem usmrčená prasata divoká.

Dále se sérologicky vyšetřovalo 5 % odlovených prasat divokých, a to do doby prvního pozitivního sérologického vyšetření. Vzhledem k příznivé nálezové situaci v ČR a v Evropě, SVS toto vyšetření ke dni 31. 12. 2022 zrušila.

Tabulka č. 35: Vyšetření na klasický mor u prasat divokých 2014–2024

Rok	Sérologické vyšetření	Počet pozitivních	Virologické vyšetření	Počet pozitivních
2014	7 398	0	325	0
2015	8 930	0	326	0
2016	6 924	0	271	0
2017	10 123	0	1 565	0
2018	7 132	0	1 432	0
2019	9 484	0	1 936	0
2020	7 198	0	1 490	0
2021	7 543	0	2 363	0
2022	7 008	0	1 137	0
2023	1 125	0	1 938	0
2024	13	0	1 775	0

3.2.2. Vezikulární choroba prasat (Swine vesicular disease – SVD)

Vezikulární choroba prasat (VCHP) je nakažlivé onemocnění prasat vyvolané enteroviry a charakterizované tvorbou puchýřů na koronárním okraji končetin, příležitostně na pyscích, jazyku, rypáku a strucích. Kmeny viru VCHP mohou být z hlediska virulence velmi variabilní a průběh onemocnění může být od subklinického až po projevy velmi výrazných klinických příznaků v závislosti na ustájecích podmínkách. Důležitým je ten fakt, že VCHP nelze klinicky odlišit od slintavky a kulhavky (SLAK) a ohniska VCHP musí být považována za ohniska SLAK až do výsledku laboratorního vyšetření.

V rámci Metodiky se provádělo vyšetření u cca 3 % poražených prasnic a všech kanců z jednotlivých dodávek každého chovatele na jatky. Vzhledem k tomu, že tato nákaza nebyla v ČR nikdy diagnostikována a byla vyškrtuta i se seznamu sledovaných nálezů WOA, se monitoring vezikulární choroby prasat od roku 2023 v ČR již neprovádí.

Tabulka č. 36: Vyšetření na vezikulární chorobu u prasat domácích 2014–2022

Rok	Počet vyšetřených prasnic a kanců	Počet pozitivních
2014	4 636	0
2015	4 698	0
2016	3 175	0
2017	2 735	0
2018	2 965	0
2019	2 538	0
2020	2 294	0
2021	2 363	0
2022	2 562	0

3.2.3. Aujeszkyho choroba prasat (Aujeszky's disease)

Aujeszkyho choroba je nebezpečná nákaza více druhů zvířat, přičemž prase je považováno za přirozeného hostitele, ze kterého je nákaza přenosná na skot, ovce, kozy, psy, kočky, králíky i na volně žijící živočichy, u kterých vyvolává nesnesitelné svědění a následný úhyn. Nákaza se na člověka nepřenáší.

U prasat je morbidita téměř 100 %, mortalita u selat činí 80–100 %. Dospělá prasata nákazu většinou přežívají.

Při vstupu ČR do EU bylo rozhodnutím Komise č. 320/2004 ze dne 31. března 2004 celé území ČR prohlášeno za úředně prosté Aujeszkyho choroby prasat ve vztahu k chovu domácích prasat. Poslední případ se vyskytl v malochovu v Nové Vsi na okrese Benešov v březnu 2004. Jednalo se o přenos nákazy z uloveného divočáka na domácí prasata. Všechna prasata v chovu byla vyšetřena, tři pozitivní kusy byly utraceny, negativní byly poraženy.

Rozsah vyšetření u prasat domácích

U domácích prasat se na Aujeszkyho chorobu vyšetřují chovná prasata při dovozu ze třetích zemí, plemenní kanci před přijetím a ve střediscích pro odběr spermatu, zmetalky a všechny poražené prasnice a kanci.

Tabulka č. 37: Vyšetření na Aujeszkyho chorobu u prasat domácích 2014–2024

Rok	Počet všech vyšetřených prasat	Počet pozitivních	Z toho zmetalek	Počet pozitivních
2014	59 879	0	1 596	0
2015	63 623	0	1 467	0
2016	61 640	0	1 332	0
2017	54 351	0	1 421	0
2018	58 891	0	1 618	0
2019	52 703	0	1 853	0
2020	49 922	0	1 706	0
2021	54 805	0	1 642	0
2022	57 819	0	1 423	0
2023	43 157	0	1 080	0
2024	46 373	1	1 032	0

3.2.4. Brucelóza prasat (Brucellosis suis)

Brucelóza prasat je infekční onemocnění většinou letálního průběhu, projevující se aborty (opakování říje za 5–8 týdnů po připuštění), porody mrtvých selat, neplodností obou pohlaví. Onemocnění je vyvoláno bakterií *Brucella suis*, která proniká do organismu alimentárně (infikované krmivo/voda), šíří se lymfatickými cestami do mizních uzlin. Následně propukají ve tkáních a orgánech nekroticko-zánětlivé procesy. Nejpříznivější podmínky pomnožení brucel jsou v březí děloze a pohlavních orgánech samců. Onemocnění může probíhat chronicky s afinitou k pohlavnímu ústrojí. V posledních letech se vyskytovaly falešně pozitivní reakce, které však kultivačně nepotvrdily výskyt *Brucella suis*.

Rozsah vyšetřování u domácích prasat

U domácích prasat se na brucelózu vyšetřují plemenní kanci před přijetím a ve střediscích pro odběr spermatu, zmetalky a všechny poražené prasnice a kanci.

Tabulka č. 38: Vyšetření na brucelózu u prasat domácích 2014–2024

Rok	Počet všech vyšetřených prasat	Počet pozitivních	Z toho zmetalek	Počet pozitivních
2014	59 879	0	1 597	0
2015	63 623	0	1 465	0
2016	61 653	0	1 347	0
2017	54 357	0	1 423	0
2018	58 905	0	1 633	0
2019	55 429	0	1 855	0
2020	49 938	0	1 710	0
2021	54 763	0	1 642	0

Rok	Počet všech vyšetřených prasat	Počet pozitivních	Z toho zmetalek	Počet pozitivních
2022	57 859	0	1 440	0
2023	43 158	0	1 081	0
2024	46 373	0	1 031	0

3.3. DRŮBEŽ

3.3.1. Aviární influenza – Ptačí chřipka (Avian influenza)

Spolufinancováno
EVROPSKOU UNIÍ

Aviární influenza (AI) je vysoce nakažlivé virové onemocnění, které postihuje domácí i volně žijící ptáky, s příznaky postižení dýchacího, trávicího, nervového a cévního systému. Onemocnění patří mezi tzv. zoonózy (onemocnění přenosné na člověka). Viry AI byly izolovány také z některých druhů savců, včetně lidí. Původci onemocnění jsou orthomyxoviry rodu A, které jsou dále kategorizovány do subtypů podle povrchových antigenů hemagglutininu (H) a neuraminidázy (N). Na základě patogenity se viry dělí na vysoce a nízké patogenní. Vysoce patogenní aviární influenza (HPAI) často způsobuje závažné klinické příznaky spojené s vysokou mortalitou ptáků. Oproti tomu nízké patogenní aviární influenza (LPAI) se projevuje pouze mírnými klinickými příznaky nebo probíhá bezpříznakově. Viry LPAI mohou zmutovat na HPAI. S ohledem na možné riziko přenosu na člověka jsou za nejrizikovější považovány subtypy H5 a H7. Onemocnění se vyskytuje celosvětově.

Viry AI se běžně vyskytují u volně žijících ptáků, častěji u vodního ptactva, kteří jsou přirozeným rezervoárem viru. U ptáků se viry AI vylučují zejména trusem, ale také respiračními sekrety. Onemocnění se přenáší přímým kontaktem ptáků, nebo nepřímo kontaminovaným krmivem, vodou nebo prostředím (pracovními pomůckami, aj.).

HPAI (především subtypu H5N1) často způsobuje rozsáhlé úhyny u domácí drůbeže (zejména u hrabavé). U vodní drůbeže jsou často klinické příznaky mírnější nebo nemusí být vůbec zřetelné, avšak v posledních letech i zde docházelo k velkým úhynům a klinickým projevům především neurologického rázu.

Viry aviární infekce rozšířily svůj hostitelský rozsah a infikovaly dříve nezasažené druhy. Od konce března 2024 je virus HPAI zjišťován u dojníc v USA. Genotypy viru postihující dojnice v USA se zatím v EU nevyskytují. HPAI se u skotu vyskytuje především u laktujících dojníc. Virus primárně napadá mléčnou žlázu, trávicí a dýchací soustavu zvířat. Mezi hlavní klinické příznaky onemocnění patří snížená chuť k příjmu krmiva, snížená mléčná produkce a změněný vzhled mléka, které je často zahuštěné a zbarvené. Morbidita dosahuje až 40 %, přičemž průměrně se pohybuje v rozmezí 10–20 %. Průběh nemoci bývá pomalý a rozvíjí se během několika dní až týdnů. Vrchol výskytu klinických příznaků může nastat až týden po objevení prvních příznaků. V tomto období může být postiženo klinickými příznaky 5–60 % stáda. Většina nemocných zvířat se zotavuje s podpůrnou léčbou, přičemž mortalita (úmrtnost) zůstává nízká, pod hranicí 5 %. Některá zvířata však musí být vyřazena ze stáda kvůli neschopnosti návratu na původní úroveň mléčné užitkovosti. K hlavním rizikovým faktorům šíření nákazy mezi farmami patří pohyb laktujících krav, sdílení personálu mezi jednotlivými farmami, nevyčištěná a nevydesinfikovaná vozidla a zařízení a časté návštěvy s přístupem ke zvířatům. Onemocnění má významný dopad zejména na ekonomiku farem. Přestože mortalita zůstává nízká, morbidita může dosahovat vysokých hodnot, což vede ke ztrátám na mléčné produkci a ke zvyšujícímu se počtu nutných vyřazení zvířat ze stád. Hlavním zdrojem infekce zůstává přenos z volně žijících ptáků, zásadní roli však hraje i horizontální šíření nákazy mezi farmami. Závažným rizikem je výskyt nových genotypů viru, které

dosud nebyly detekovány v Evropě. To zvyšuje nutnost ostražitosti a připravenosti na případné zavlečení onemocnění do zemí EU.

Nejdůležitějším preventivním opatřením proti zavlečení viru AI do chovů je zabránění kontaktu chované drůbeže s volně žijícím vodním ptactvem a důsledné dodržování pravidel biologické bezpečnosti v chovu.

Oproti předcházejícímu roku došlo v ČR v roce 2024 k nárůstu počtu ohnisek HPAI, a to jak v komerčních chovech drůbeže, tak v chovech ptáků chovaných v zajetí. Naopak oproti předcházejícímu roku došlo k poklesu počtu případů u volně žijících ptáků.

Celkem bylo v roce 2024 potvrzeno 53 ohnisek HPAI subtypu H5N1, z toho 10 ohnisek v chovech drůbeže a 43 ohnisek u ptáků chovaných v zajetí. V případě ohnisek u ptáků chovaných v zajetí se jednalo výlučně o malochovy drůbeže, z toho ve 2 případech bylo v ohniscích chováno více jak 50 ks vnímavých ptáků a byla tedy zřizována uzavřená pásma (ochranné pásmo o poloměru 3 km a pásmo dozoru o poloměru 10 km). V komerčních chovech drůbeže bylo zjištěno celkem 10 ohnisek (3x rodičovské chovy kura domácího, 1x odchov kuřic, 1x výkrm kachen, 1x výkrm hus a chov nosnic, 2x výkrm kachen a chov pernaté zvěře, 1x chov a výkrm hus, výkrm kachen a chov divokých kachen, 1x výkrm krůt). Během roku 2024 nebyla zjištěna LPAI v chovech vnímavých ptáků.

Virus HPAI subtypu H5N1 byl v roce 2024 potvrzen na 12 lokalitách v ČR u volně žijících ptáků v Jihočeském, Středočeském, Královéhradeckém, Jihomoravském, Zlínském a Moravskoslezském kraji u 25 ptáků (18x labuť velká, 3x husa velká, 3x kachna divoká, 1x volavka popelavá). Jednalo se především o lokality v blízkosti vodních ploch. Celkem bylo testováno 82 volně žijících ptáků.

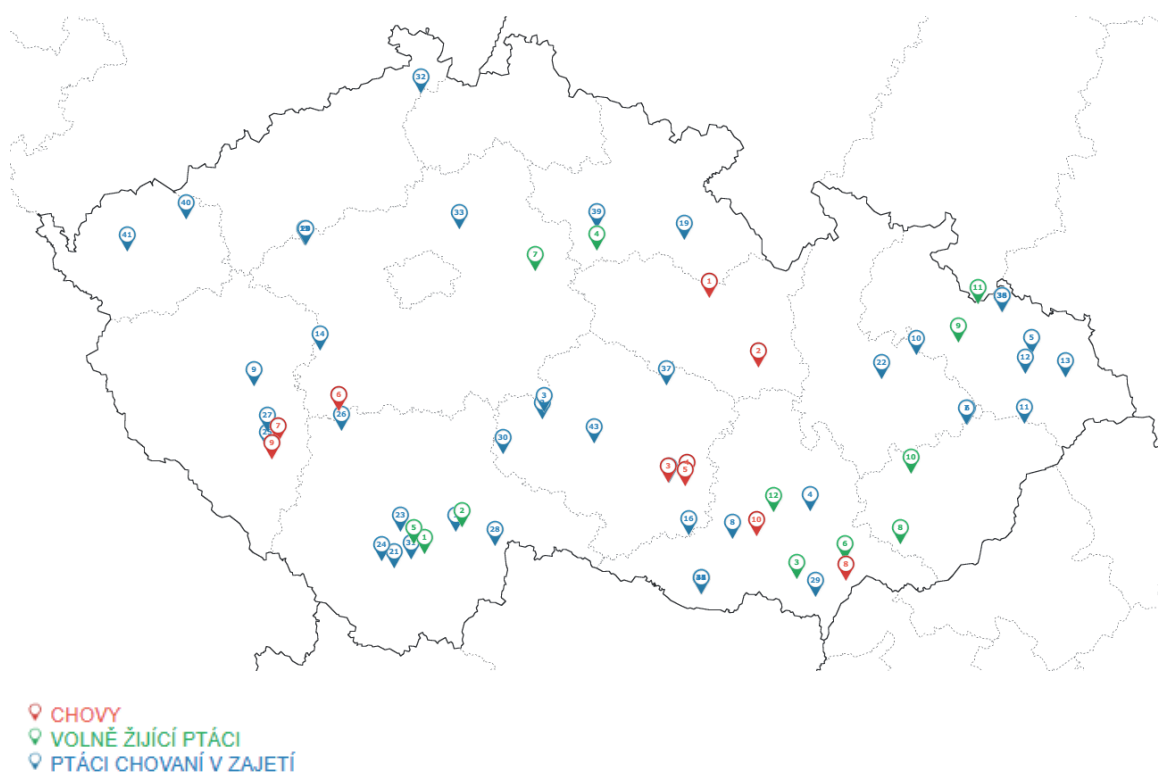
V květnu 2024 se ČR podařilo **znovuobnovit status země prosté HPAI u drůbeže, získaný od Světové organizace pro zdraví zvířat (WOAH).** O tento status však ČR přišla v září 2024 v souvislosti s výskytem HPAI u drůbeže.

HPAI byla zjištěna ve všech krajích ČR s výjimkou kraje Prahy a Ústeckého kraje. Nejvíce zasaženými kraji, co se týká počtu potvrzených ohnisek u drůbeže a ptáků chovaných v zajetí, byly kraje Jihomoravský (9), Vysočina (9), Jihočeský (7), Středočeský (6), viz tabulka č. 39.

Tabulka č. 39: Přehled počtu ohnisek a pozitivních případů HPAI v jednotlivých krajích v roce 2024

Kraj	Počet ohnisek HPAI u ptáků chovaných v zajetí (malochovy)	Počet ohnisek HPAI v komerčních chovech	Počet případů HPAI pozitivních volně žijících ptáků	Počet ohnisek HPAI u ptáků chovaných v zajetí (ZOO)
Praha	-	-	-	-
Středočeský	5	1	1	-
Jihočeský	7	-	3	-
Plzeňský	3	2	-	-
Karlovarský	2	-	-	-
Ústecký	-	-	-	-
Liberecký	1	-	-	-
Královéhradecký	2	-	1	-
Pardubický	-	2	-	-
Vysočina	6	3	-	-
Olomoucký	2	-	-	-
Moravskoslezský	5	-	2	-
Zlínský	3	-	2	-
Jihomoravský	7	2	3	-
Celkem	43	10	12	0
	53			

Mapa č. 12: Ohniska HPAI v chovech drůbeže, u ptáků chovaných v zajetí a případy u volně žijících ptáků v roce 2024

Opatření v ohniscích a uzavřených pásmech

Ve všech ohniscích HPAI příslušná KVS nařídila ke zdolání této nákazy a zabránění jejího šíření MVO. Hlavními opatřeními v ohnisku HPAI bylo usmrcení zbývajcí drůbeže a neškodné odstranění kadáverů, dohledání a neškodné odstranění živočišných produktů, likvidace podestýlky, krmiva a jiného kontaminovaného materiálu a také čištění a dezinfekce postiženého chovu. Utrácení drůbeže v malochovech zajistili úřední veterinární lékaři KVS. V komerčních chovech musela z důvodu velkého množství chované drůbeže zasahovat SVS ve spolupráci se složkami Integrovaného záchranného systému, především pak s Hasičským záchranným sborem a Policií ČR. Celkem bylo utraceno téměř 260 000 ks ptáků a zlikvidováno bez mála 204 000 vajec (násadová a konzumní vejce).

Kolem ohnisek HPAI v komerčních chovech drůbeže a v chovem ptáků chovaných v zajetí nad 50 kusů drůbeže byla zřízena tzv. uzavřená pásma – ochranné pásmo (o poloměru 3 km) a pásmo dozoru (o poloměru 10 km), ve kterých byla vyhlášena MVO. V těchto pásmech byl zakázán nebo výrazně omezen pohyb drůbeže a jiných ptáků chovaných v zajetí v rámci pásma a mimo něj. Platil zde také zákaz pořádání výstav, přehlídek, trhů, soutěží a jiných svodů drůbeže nebo jiného ptactva chovaného v zajetí. V uzavřeném pásmu KVS zajistila v chovech drůbeže a jiných ptáků provedení veterinárních kontrol vybraných chovů a odběr vzorků k laboratornímu vyšetření. Cílem těchto kontrol a vyšetření vzorků bylo zjistit nákazovou situaci v této rizikové oblasti a zajistit včasnou detekci případných nových ohnisek.

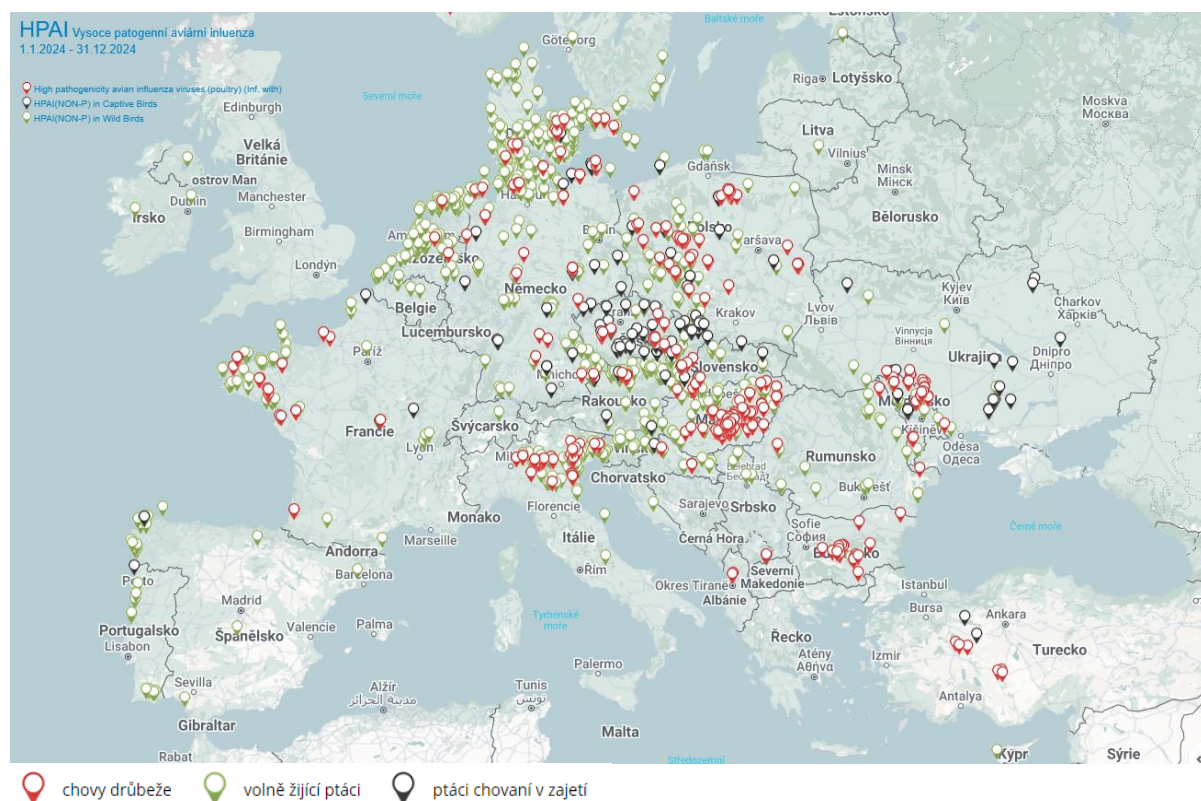
V případě ohniska HPAI u ptáků chovaných v zajetí do 50 kusů drůbeže nebyla zřízena tzv. uzavřená pásma v souladu se změnou evropské legislativy v roce 2023. Došlo však k informování o riziku nákazy a dodržování biologické bezpečnosti jak zasažené obce, tak obcí a komerčních chovatelů drůbeže a jiných ptáků v zajetí v okruhu o poloměru minimálně 10 km od ohniska.

Po potvrzení nákazy provedla KVS v ohnisku epizootologické šetření zaměřené na zjištění možného původu a zdroje AI a rovněž jejího možného šíření z postiženého chovu. Ve většině z potvrzených ohnisek HPAI v malochovech drůbeže bylo zjištěno, že chovaná drůbež byla v přímém nebo nepřímém kontaktu (trusem kontaminovaného krmiva nebo vody) s volně žijícími vodními ptáky. Na základě výše uvedeného byli nejpravděpodobnějším zdrojem nákazy v malochovech právě volně žijící vodní ptáci, kteří jsou přirozeným rezervoárem viru v přírodě.

Výskyt aviární influenzy v Evropě a ve světě v roce 2024

HPAI byla potvrzena v roce 2024 také ve Velké Británii, Norsku, Moldavsku, Albánii a na Islandu; v Asii (Bhutan, Kambodža, Tchaj-wan, Indie, Israel, Japonsko, Jižní Korea, Vietnam, Filipíny, Turecko); v Africe (Gabon, Burkina Faso, Nigérie) a v Americe (Porto Rico, USA, Kanada, Peru), zdroj: WAHIS.

Mapa č. 13: Ohniska HPAI v Evropě chovech drůbeže, ptáků chovaných v zajetí a případy volně žijících ptáků v roce 2024

Zdroj: ADIS

Tabulka č. 40: Přehled počtu ohnisek v chovech drůbeže, u ptáků chovaných v zajetí a pozitivních případů HPAI u volně žijících ptáků v Evropě v roce 2024

Stát	Počet ohnisek HPAI v chovech drůbeže	Počet pozitivních případů HPAI u volně žijících ptáků	Počet ohnisek HPAI u ptáků chovaných v zajetí
Belgie	1	13	0
Bulharsko	18	1	0
Česká republika	10	12	43
Dánsko	8	79	1
Estonsko	0	0	0
Finsko	0	3	0
Francie (Reunion)	0	0	0

Stát	Počet ohnisek HPAI v chovech drůbeže	Počet pozitivních případů HPAI u volně žijících ptáků	Počet ohnisek HPAI u ptáků chovaných v zajetí
Francie	18	37	3
Chorvatsko	3	14	1
Irsko	0	2	0
Island	1	10	0
Itálie	35	68	0
Kosovo	0	0	0
Litva	0	1	0
Lotyšsko	0	1	0
Lucembursko	0	0	0
Maďarsko	203	35	1
Moldavsko	55	8	36
Německo	29	238	15
Nizozemsko	2	71	0
Norsko	1	13	1
Polsko	48	55	12
Portugalsko	0	11	1
Rakousko	6	73	5
Rumunsko	3	26	0
Slovensko	7	20	6
Slovinsko	0	59	1
Srbsko	0	5	0
Španělsko	0	26	1
Švédsko	3	21	0
Švýcarsko	0	0	0
Turecko	6	0	2
Ukrajina	0	6	13
Velká Británie	0	1	0
Celkem	457	909	142

Surveillance aviární influenzy

Stejně jako v předešlých letech byla i v roce 2024 prováděna aktivní surveillance AI v chovech drůbeže a pasivní surveillance u volně žijících ptáků v souladu s evropskou legislativou. Všechny vzorky od drůbeže a volně žijících ptáků byly vyšetřovány v akreditovaných laboratořích SVÚ.

Surveillance u drůbeže

Aktivní surveillance je zaměřena na včasné odhalení virů AI v hospodářstvích s chovem drůbeže, a to v chovech nosnic, včetně volně chovaných, plemenných kachen, plemenných hus a plemenných krůt, dále v chovech kachen, hus a krůt ve výkrmu a u hrabavé a vodní pernaté zvěře z farmového chovu. U vodní drůbeže a vodní pernaté zvěře je od roku 2023 zaveden odběr vzorků (orofaryngeální/tracheální a kloakální výtěry) pro účely virologického vyšetření, které je vyžadováno evropskou legistovou u druhů drůbeže, která obecně nevykazuje významné klinické příznaky HPAI. V chovech hrabavé drůbeže zůstal v platnosti odběr 10 vzorků krve z každého hospodářství k sérologickému vyšetření, kdy se sleduje výskyt protilátek proti viru AI ELISA testem a při zjištění protilátek proti subtypu A se zjišťuje hemaglutinačně inhibičním testem, zda jde o protilátky proti subtypu H5 nebo H7. Při pozitivním

výsledku testování na přítomnost protilátek proti subtypům H5 nebo H7 jsou odebrány v chovu další vzorky k virologickému vyšetření.

V rámci aktivní surveillance u drůbeže bylo v roce 2023 vyšetřeno celkem 5 560 vzorků (1 600 vzorků krve a 3 960 výtěrů) na celkem 259 hospodářstvích. V tabulce č. 41 je možné vidět počet vyšetřených hospodářství dle jednotlivých kategorií drůbeže v rozmezí let 2016–2024. Významné navýšení počtu vzorků od roku 2022 je způsobené změnou typu a množství odebraných vzorků od vodní drůbeže. V předchozích letech se z každého hospodářství s chovem vodní drůbeže odebíralo pouze 20 vzorků krve. Od roku 2022 se u vodní drůbeže odebírá 40 výtěrů z každého hospodářství.

Ve vyšetřených vzorcích v roce 2024 nebyly zjištěny protilátky proti AI.

Tabulka č. 41: Počty vyšetřených hospodářství s drůbeží v rámci programu sledování aviární influenzy podle jednotlivých kategorií v letech 2016–2024

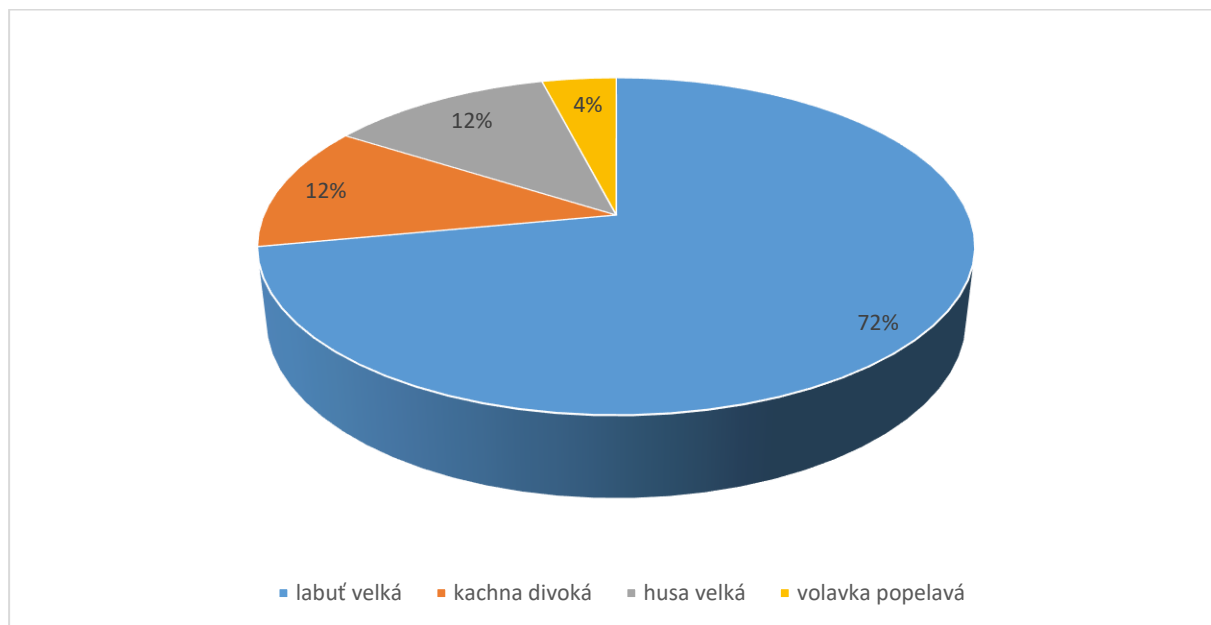
Kategorie	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
nosnice	53	53	54	56	54	50	53	59	56
volně chované nosnice	13	16	19	22	22	24	28	24	30
plemenné husy	8	9	9	9	9	8	8	13	14
plemenné krůty	0	0	0	0	0	0	0	0	0
plemenné kachny	26	24	25	25	24	28	27	28	24
výkrm hus	5	10	17	14	16	16	17	17	15
výkrm krůt	42	43	44	43	45	43	40	43	43
výkrm kachen	43	49	65	59	53	49	44	47	40
pernatá zvěř vodní	12	10	12	10	10	10	7	6	6
pernatá zvěř hrabavá	36	37	36	36	37	34	32	27	31
Celkem vyšetřených hospodářství	238	251	281	274	270	262	256	264	259
Celkem vzorků	3 320	3 529	4 090	3 910	3 820	3 730	5 648	5 970	5560

Surveillance u volně žijících ptáků

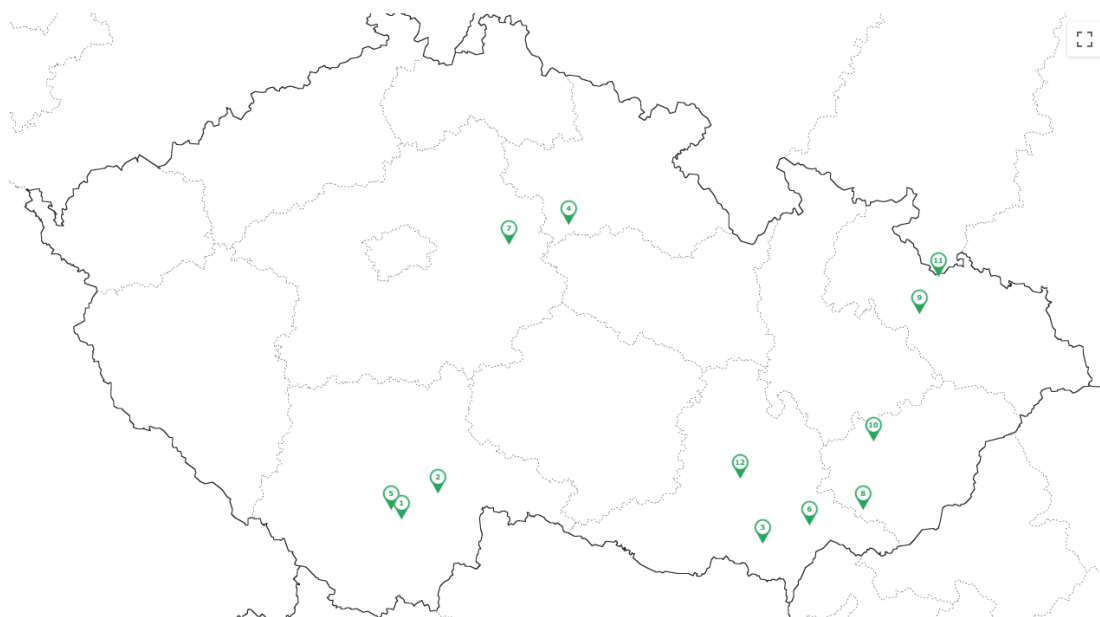
Stejně jako v předchozích letech se i v roce 2024 prováděla u volně žijících ptáků pasivní surveillance AI. Tato surveillance je založena na laboratorním virologickém vyšetřování (PCR) nalezených uhynulých nebo nemocných volně žijících ptáků. Zaměřuje se především na cílové druhy stěhovavých vodních ptáků, u nichž se ukázalo, že jsou vystaveni vysokému riziku nákazy a představují riziko přenosu viru HPAI.

V roce 2024 bylo vyšetřeno celkem 82 nalezených uhynulých volně žijících ptáků. Virus HPAI subtypu H5N1 byl potvrzen v 12 případech - viz mapa č. 14, celkem bylo 25 ks pozitivně testovaných ptáků. Jednalo se o druhy labuť velká (18x), kachna divoká (3x), husa divoká (3x) a volavka popelavá. V lednu a únoru 2024 byly zjištěny hromadné úhyny volně žijícího ptactva v Jihočeském kraji v oblasti rybníků Velký Tisý a Starohaklovský. Procentuální druhové zastoupení vyšetřených ptáků pozitivních na HPAI H5N1, je uvedeno v grafu č. 2.

Graf č. 2: Procentuální zastoupení vyšetřených uhynulých volně žijících ptáků pozitivních na HPAI v roce 2024

Mapa č. 14: Místa nálezů uhynulých volně žijících ptáků pozitivně vyšetřených na HPAI v roce 2024

- 1 řeka Malše - pravý břeh řeky před Malým jezem pod železničním mostem (25.01.2024)
- 2 rybník Velký Tisý - hráz rybníku Velký Tisý (25.01.2024)
- 3 louka u obce Přítluky - Přítluky pole Hrubá louka (02.02.2024)
- 4 Kosice - rybník Kosičky III (09.02.2024)
- 5 Haklový Dvory - Starohaklovský rybník - hráz na východní části rybníku (09.02.2024)
- 6 Dubňany - Jarohněvický rybník (26.02.2024)
- 7 Pňov - Pňov - Předhradí (12.03.2024)
- 8 Uherský Ostroh - břeh Novoveských štěrkových jezer (Ostrožských jezer) (30.10.2024)
- 9 Vítkov - břeh řeky Moravice (30.10.2024)
- 10 Hulín - Svárovský rybník - nález uhynulých labutí (12.11.2024)
- 11 Opava - Kateřinky - uhynulá labuť na břehu řeky Opavy v místní části Opava Katřinky (27.11.2024)
- 12 Brno-Modřice - ČOV Brno-Modřice, Chřická 552, 66442 Modřice (13.12.2024)

Z tabulky č. 42 je patrné kolik volně žijících ptáků a kolik hospodářství s chovem drůbeže bylo vyšetřeno na přítomnost viru AI v letech 2016–2024.

Tabulka č. 42: Výsledky surveillance aviární influenzy v ČR v letech 2016–2024

Rok	Počet vyšetřených volně žijících ptáků	Pozitivní nález H5/H7	Počet vyšetřených hospodářství s chovem drůbeže	Pozitivní nález H5/H7
2016	89	NE	238	NE
2017	330	51x HPAI H5N8 (40 labutí, 7 kachen, 2 volavky, 2 husy)	251	NE
2018	94	NE	281	NE
2019	104	NE	274	NE
2020	127	NE	270	NE
2021	208	79x HPAI H5N8, H5N5, H5N1 (51 labutí, 19 volavek, 7 kachen divokých, 1 husa velká a 1 čáp bílý)	262	1x LPAI H5N1
2022	51	2x HPAI H5N1 (2 labutě)	256	NE
2023	142	78x HPAI H5N1 (60 racků, 8 sokolů, 4 labutě, 3 kachny divoké, 2 volavky bílé, 1 husa velká)	264	NE
2024	137	25x HPAI H5N1 (18 labutí, 3 kachny, 3 husy, 1 volavka)	259	NE

Tabulka č. 43: Přehled ohnisek HPAI a LPAI v ČR v letech 2016–2024

Rok	HPAI		LPAI H5 /H7
	Drůbež	Ptáci chovaní v zajetí	Drůbež
2016	-	-	-
2017	38 HPAI H5N8 (33 malochovy, 5 komerční chovy)	1 HPAI H5N5	
2018	-	-	-
2019	-	-	-
2020	2 HPAI H5N8 (1 malochoch, 1 komerční chov)	-	-
2021	47 HPAI H5N8, H5N1 (30 malochovy, 17 komerční chovy)	1 HPAI H5N8	1 LPAI H5N1 (komerční chov)
2022	20 HPAI H5N1 (16 malochovy, 4 komerční chovy)	-	-

Rok	HPAI		LPAI H5 /H7
	Drůbež	Ptáci chovaní v zajetí	Drůbež
2023	22 HPAI H5N1 (16 malochovů, 6 komerčních chovů)	1 HPAI H5N1	-
2024	10 HPAI H5N1 (komerční chovy)	43 HPAI H5N1 (malochovy)	-

Kontroly zajištění biologické bezpečnosti v chovech drůbeže

V souvislosti s nálezovou situací AI v Evropě pokračovaly i v roce 2024 kontroly v registrovaných chovech drůbeže zaměřené na prověření úrovně biologické bezpečnosti. Během těchto kontrol byli chovatelé rovněž informováni o nálezové situaci v Evropě, o povaze nákazy a o preventivních opatřeních, která by měla být zavedena s cílem zabránit zavlečení nákazy do chovů drůbeže.

3.3.2. Newcastleská choroba – Pseudomor drůbeže (Newcastle disease)

Newcastleská choroba (NCD) je vysoce nakažlivé virové onemocnění vyvolané aviárním paramyxovirem sérotypu 1 (APMV-1), které se vyskytuje u drůbeže i u volně žijících ptáků. Onemocnění je charakterizováno gastrointestinálními, respiračními a nervovými příznaky a může způsobit i hromadné úhyny, v závislosti na kmeni viru, který onemocnění vyvolal. NCD postihuje zejména kura domácího, onemocnět však mohou i krůty, pávi, bažanti, perličky, holubi, křepelky a koroptve. Kachny a husy jsou rovněž vnímavé, avšak onemocnění u těchto druhů se objevuje zřídka. Vnímaví jsou také pštrosi, papouškovití a mnoho druhů volně žijících ptáků. Onemocnění se vyskytuje celosvětově. Virus NCD má zoonotický potenciál tzn., že může infikovat člověka (zánět spojivek).

Ptačí paramyxoviry se dělí do 11 séro skupin (APMV 1–11). Příbuzným virem AMPV-1 je holubí paramyxovirus (PPMV-1), který vyvolává onemocnění u holubů

K přenosu infekce dochází zejména jak přímým kontaktem mezi ptáky (kapénková infekce), tak nepřímo kontaminovaným krmivem, vodou, pracovním pomůckami, hmyzem aj. Virus je vylučován nosními sekrety a trusem. Nosnice vylučují virus i vejci.

Výskyt viru NCD v ČR

Poslední případ NCD v chovu drůbeže byl v ČR zaznamenán v roce 2018. Jednalo se o malochov drůbeže ve Zlínském kraji. Tři měsíce od likvidace a provedení dezinfekce ohniska zaslala SVS Světové organizaci pro zdraví zvířat (WOAH) self-deklaraci o tom, že se na našem území tato nákaza již nevyskytuje. **ČR je od 24. 7. 2018 prostá Newcastleské choroby drůbeže.**

V roce 2024 nebylo zjištěno žádné ohnisko Newcastleské choroby drůbeže (NCD) ani žádný případ paramyxovirozy holubů, jehož původce je blízký příbuzný původci NCD. Nadále proto platí, že ČR je od 24. 7. 2018 prostá NCD.

V NRL pro Newcastleskou chorobu v SVÚ Praha bylo během roku 2023 testováno celkem 85 vzorků na aviární paramyxovirus 1 od různých druhů drůbeže a jiného ptactva chovaného v zajetí. V žádném vzorku nebyl prokázán virus NCD ani holubí paramyxovirus (PPMV-1), viz tabulka č. 44.

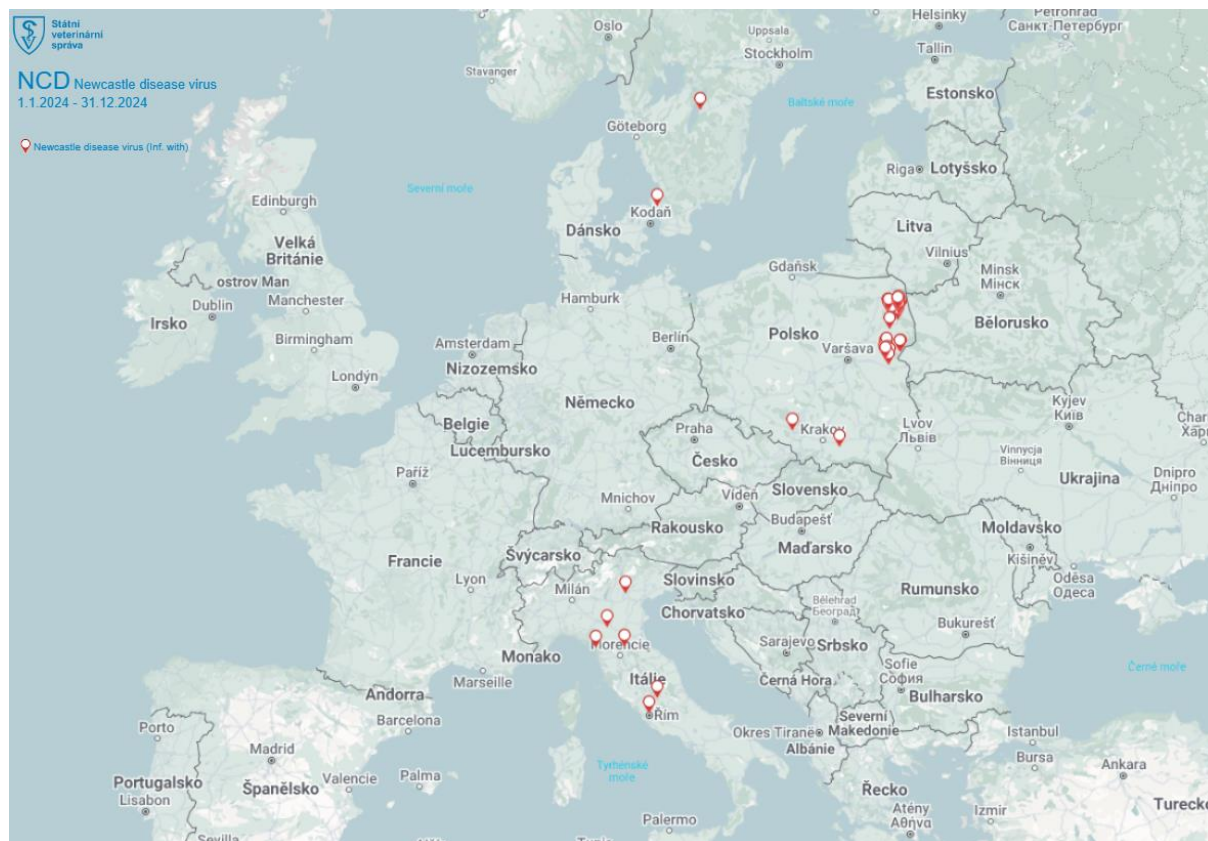
Tabulka č. 44: Výskyt Newcastleské choroby na území ČR v letech 2016–2024

Rok	Chov	Kraj	Typ nákazy
2016	malochov holubů	Jihočeský	Paramyxoviroza holubů (PPMV-1)
	nalezení uhynulí volně žijící ptáci (hrdlíčka)	Ústecký	Paramyxoviroza holubů (PPMV -1)

Rok	Chov	Kraj	Typ nákazy
	nalezení uhynulí volně žijící ptáci (hrdlička)	Středočeský	Paramyxoviróza holubů (PPMV-1)
	nalezení uhynulí volně žijící ptáci (hrdlička)	Středočeský	Paramyxoviróza holubů (PPMV-1)
2017	nalezení uhynulí volně žijící ptáci (8x holub)	Středočeský	Paramyxoviróza holubů (PPMV-1)
2018	malochov drůbeže	Zlínský	Aviární paramyxovirus - 1
2019	-	-	-
2020	zájmový chov poštovních holubů malochov holubů	Pardubický Ústecký	Paramyxoviróza holubů (PPMV-1)
2021	zájmový chov holubů	Jihomoravský	Paramyxoviróza holubů (PPMV-1)
2022	-	-	-
2023	-	-	-
2024	-	-	-

Výskyt Newcastleké choroby v Evropě a ve světě v roce 2024

Mapa č. 15: Ohniska NCD v chovech drůbeže Evropě v roce 2024

Zdroj ADIS

Počet ohnisek: celkem 37 (Polsko 29, Itálie 6 a Švédsko 2).

Z uvedených skutečností vyplývá, že patogenní virus stále cirkuluje v populaci volně žijících ptáků a v souvislosti s tím, že se v některých částech Evropy NCD potvrdila v chovech drůbeže, stále existuje reálné riziko pro zavlečení této nákazy do dalších chovů drůbeže.

V ČR je v současné době v souladu s Metodikou povinná vakcinace proti NCD v reprodukčních chovech kura domácího a v chovech nosnic produkujících konzumní vejce s více než 500 kusy nosnic na hospodářství. U ostatních kategorií je vakcinace pouze doporučena a většinou se neprovádí, proto riziko hrozí především v chovech kuřat na maso a u jiných druhů drůbeže jako jsou krůty, pštrosi, vodní drůbež aj. V těchto chovech je prevencí dodržování obecných pravidel biologické bezpečnosti. Jde především o zamezení přímého kontaktu volně žijících ptáků s drůbeží a v případě zvýšeného úhynu drůbeže, snížené užitkovosti, nebo jiných příznacích hromadného onemocnění je povinností chovatelů neprodleně informovat KVS.

3.3.3. Programy tlumení salmonel v chovech drůbeže (Salmonella control programmes)

Spolufinancováno
EVROPSKOU UNIÍ

Programy tlumení salmonel v chovech kura domácího a krůt jsou zaměřeny na tlumení sérotypů salmonel, které mají dopad na veřejné zdraví. Nejde zde o zdravotní stav ptáků, ale o možné riziko kontaminace finálních produktů a ohrožení zdraví spotřebitele. Cílem programů je proto snížení výskytu salmonel v prostředí chovů a minimalizace rizika kontaminace živočišných produktů. Programy jsou harmonizovány v členských státech EU a rovněž ve třetích zemích, které dovážejí do Unie živou drůbež nebo násadová či konzumní vejce. Programy v podstatě představují komplex opatření, která mají několik základních pilířů. Jsou to biologická bezpečnost v chovu, monitoring, vakcinace a opatření v případě výskytu salmonel.

Biologická bezpečnost na hospodářství s drůbeží zahrnuje sanitační a zoohygienická pravidla a další způsoby prevence zavlečení a šíření patogenů prostřednictvím materiálů, osob, zvířat a vozidel. Zásadním opatřením biologické bezpečnosti je v rámci programů tlumení salmonel povinné zpracování a dodržování sanitačního programu, který zahrnuje plány deratizace a dezinsekcce, pravidla pro očistu a dezinfekci všech prostor, technologie i nářadí prováděné v rámci každodenního běžného provozu farmy a mezi turnusy.

Monitoring je v rámci programů založen na pravidelném sledování výskytu salmonel v prostředí chovu. Jde o bakteriologické vyšetření vzorků trusu, které jsou odebrány podle harmonogramů stanovených pro jednotlivé kategorie drůbeže evropskou legislativou, která určuje rovněž pravidla pro to, které vzorky mají být odebrány chovatelem a které úředním veterinárním lékařem. Pro účely vyhodnocení výsledků monitoringu se zvlášť stanovuje pro jednotlivé kategorie drůbeže zahrnuté v programu kromě celkové prevalence *Salmonella* spp. rovněž prevalence tzv. „sledovaných sérotypů“ salmonel. Jde o sérotypy s významem pro lidské zdraví. Pro programy ve výkrmech a chovech nosnic pro produkci konzumních vajec jsou sledovanými sérotypy *Salmonella* Enteritidis a *Salmonella* Typhimurium. Pro reprodukční chovy kura domácího do sledovaných sérotypů patří navíc ještě *Salmonella* Infantis, *Salmonella* Hadar a *Salmonella* Virchow. Pro tyto sledované sérotypy jsou evropskou legislativou určeny hodnoty prevalence (tzv. cíle), kterých má být dosaženo, a které mají být udrženy. Pro reprodukční chovy a výkrmy je cílová prevalence stanovena na 1 %, pro chovy nosnic s produkcí konzumních vajec na 2 %. Do cíle je povinné v souladu s evropskou legislativou zahrnovat i monofazickou *Salmonella* Typhimurium, (tj. sérotyp s antigenním vzorcem 1,4,[5], 12:i:-).

Vakcinace proti *Salmonella* Enteritidis a *Salmonella* Typhimurium je dobrovolná. V chovech nosnic s produkcí konzumních vajec od roku 2023, v reprodukčních chovech kura domácího od roku 2011. Chovatelé v dobrovolné vakcinaci na vlastní náklady většinou pokračují s možností získat podporu v rámci dotačního titulu 8. F.c.

Specifická opatření, která musí být v jednotlivých kategoriích při výskytu salmonel provedena, jsou následující: V reprodukčních chovech jsou hejna, u nichž byl potvrzen výskyt *Salmonella Enteritidis* nebo *Salmonella Typhimurium*, poražena nebo utracena a násadová vejce z těchto hejn jsou neškodně odstraněna. V případě detekce *Salmonella Infantis*, *Salmonella Hadar* nebo *Salmonella Virchow* KVS provede v chovu epizootologické šetření s cílem zjistit možný zdroj nákazy a v případě potřeby odebere úřední vzorek pro bakteriologické vyšetření krmiva na přítomnost *Salmonella* spp. Po vyskladnění hejna infikovaného zmíněnými třemi sérotypy a po provedení mechanické očisty a dezinfekce, zajistí KVS úřední odběr stěrů ke stanovení účinnosti dezinfekce.

V chovech nosnic pro konzumní vejce je hejno pozitivní na *Salmonella Enteritidis* nebo *Salmonella Typhimurium* buď poraženo, nebo pokračuje ve snášce vajec, která jsou určena pouze na tepelné zpracování, je zakázáno uvolňovat je na trh jako vejce třídy A. To platí nejen u vajec ze všech hejn pozitivních na sledované sérotypy, ale rovněž ze všech hejn s neznámým nálezovým statusem nebo z hejn, u kterých vzniklo podezření na výskyt sledovaných sérotypů salmonel. Toto opatření platí až do doby, kdy je výskyt salmonel potvrzen nebo vyloučen výsledkem vyšetření úředního vzorku.

Ve výkrmech kuřat a krůt se v rámci programu salmonel odebírá vzorek nejpozději tři týdny před vyskladněním ptáků na porážku. Chovatel je pak povinen výsledek vyšetření tohoto vzorku uvést při dodávce ptáků na jatka na dokument „Informace o potravinovém řetězci“. Zde je nutné uvádět výsledek vyšetření vždy, ať už jde o výsledek negativní nebo o nález kteréhokoliv sérotypu salmonel. Provozovatel jatek tak dostává informaci o tom, zda bude poraženo pozitivní hejno, a má možnost dané hejno porazit časově nebo prostorově odděleně od hejn s negativním výsledkem vyšetření.

V rámci všech programů jsou při pozitivním zachytu vyšetřovány vzorky krmiva, jako jeden z možných zdrojů salmonel. Součástí programů pro tlumení výskytu salmonel je provádění kontroly účinnosti dezinfekce před zástavem dalšího hejna drůbeže do hal, ve kterých byla provedena mechanická očista a dezinfekce po vyskladnění pozitivního hejna.

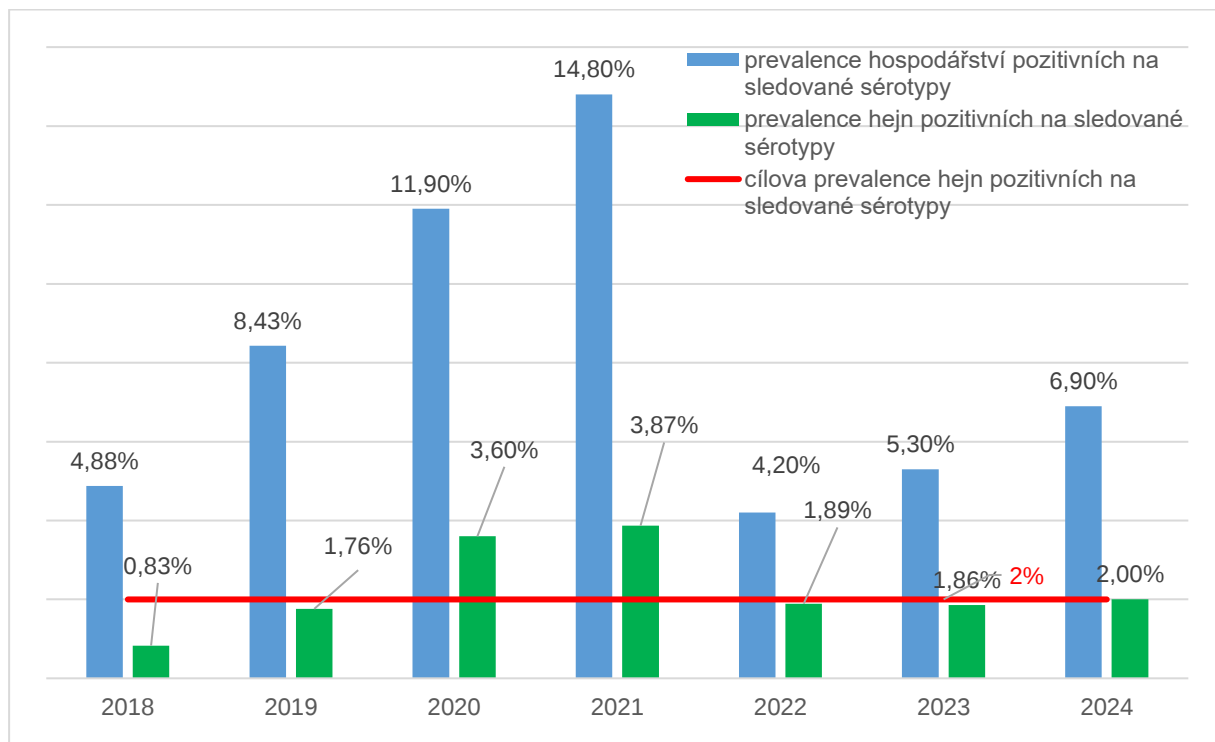
3.3.3.1. Nosnice pro konzumní vejce

V chovech nosnic pro produkci konzumních vajec byl v roce 2024 splněn 2 % prevalenční cíl sledovaných sérotypů stanovený evropskou legislativou. Celkem 10 hejn v 7 chovech bylo pozitivních na sledované sérotypy. *Salmonella Enteritidis* se potvrdila u všech 10 hejn. Ve 4 případech se jednalo o chovy v obohacených klecích a v dalších 4 o chovy ve voliérovém chovu, 1 hejno pocházelo z chovu s volným výběhem a 1 z chovu ekologického.

Tabulka č. 45: Výskyt salmonel v chovech nosnic s produkcí konzumních vajec v letech 2018–2024

Rok	Vyšetřeno		Pozitivní na <i>Salmonella</i> spp.				Pozitivní na sledované sérotypy			
	Počet hospodářství	Počet hejn	Počet hospodářství		Počet hejn		Počet hospodářství		Počet hejn	
2018	82	483	5	6,1%	5	1,0%	4	4,9%	4	0,8%
2019	82	504	7	8,5%	9	1,8%	7	8,5%	9	1,8%
2020	84	472	13	15,5%	20	4,2%	10	11,9%	17	3,6%
2021	88	491	13	14,8%	22	4,5%	11	12,5%	19	3,87%
2022	95	475	6	6,3%	11	2,3%	4	4,2%	9	1,89%
2023	94	484	8	8,5%	12	2,5%	5	5,3%	9	1,86%
2024	101	499	7	6,9%	10	2,0%	7	6,9%	10	2,0%

Graf č. 3: Výskyt salmonel v chovech nosnic pro konzumní vejce v letech 2018–2024

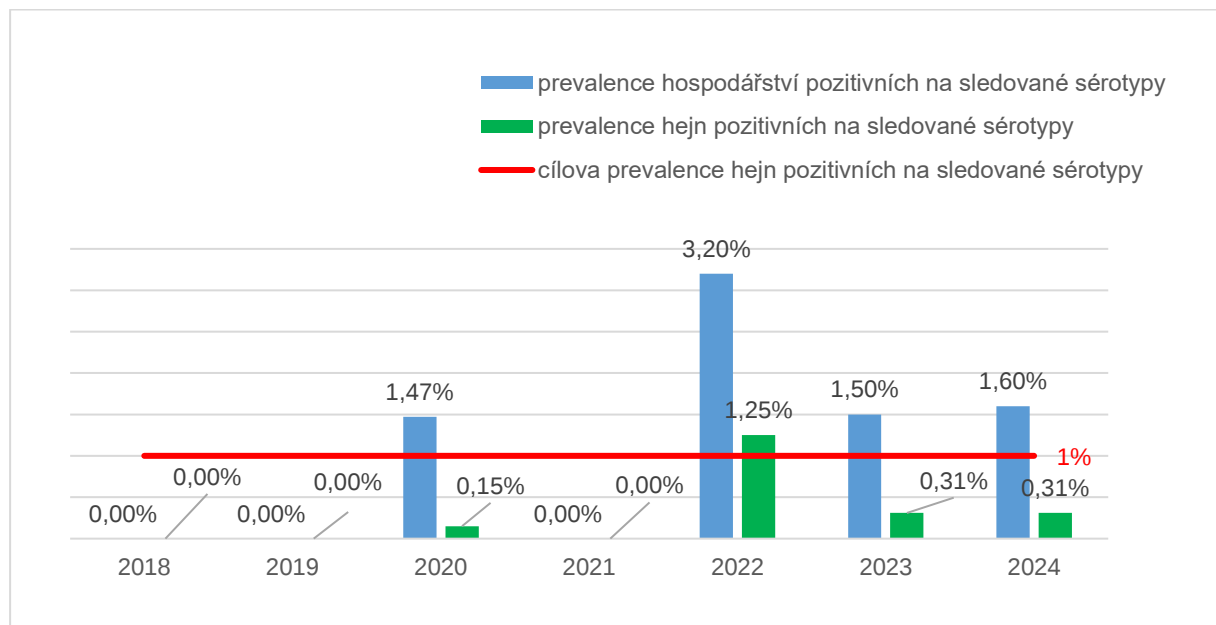
3.3.3.2. Reprodukční chovy kura domácího

V reprodukčních chovech kura domácího se v roce 2024 odebíraly chovatelské vzorky každé dva týdny. Navýšení frekvence bylo v důsledku nesplnění míry prevalence v roce 2022. V loňském roce byla detekována 2 pozitivní hejna na *Salmonella Enteritidis* v jednom hospodářství. V roce 2024 tak byla splněna cílová prevalence stanovená evropskou legislativou dosahující maximálně 1 % sledovaných sérotypů.

Tabulka č. 46: Výskyt salmonel v reprodukčních chovech v letech 2018–2024

Rok	Vyšetřeno		Pozitivní na <i>Salmonella</i> spp.				Pozitivní na sledované sérotypy			
	Počet hospodářství	Počet hejn	Počet hospodářství		Počet hejn		Počet hospodářství		Počet hejn	
2017	71	690	4	5,6%	4	0,6%	3	4,2%	3	0,4%
2018	70	644	1	1,4%	1	0,2%	0	0,0%	0	0,0%
2019	70	690	4	5,7%	7	1,0%	0	0,0%	0	0,0%
2020	68	673	3	4,4%	3	0,4%	1	1,5%	1	0,2%
2021	66	641	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
2022	63	639	3	4,8%	10	1,5%	2	3,2%	8	1,25%
2023	67	649	3	4,5%	4	0,6%	1	1,5%	2	0,31%
2024	64	651	6	9,4%	9	1,4%	1	1,6%	2	0,31%

Graf č. 4: Výskyt salmonel v reprodukčních chovech v letech 2018–2024

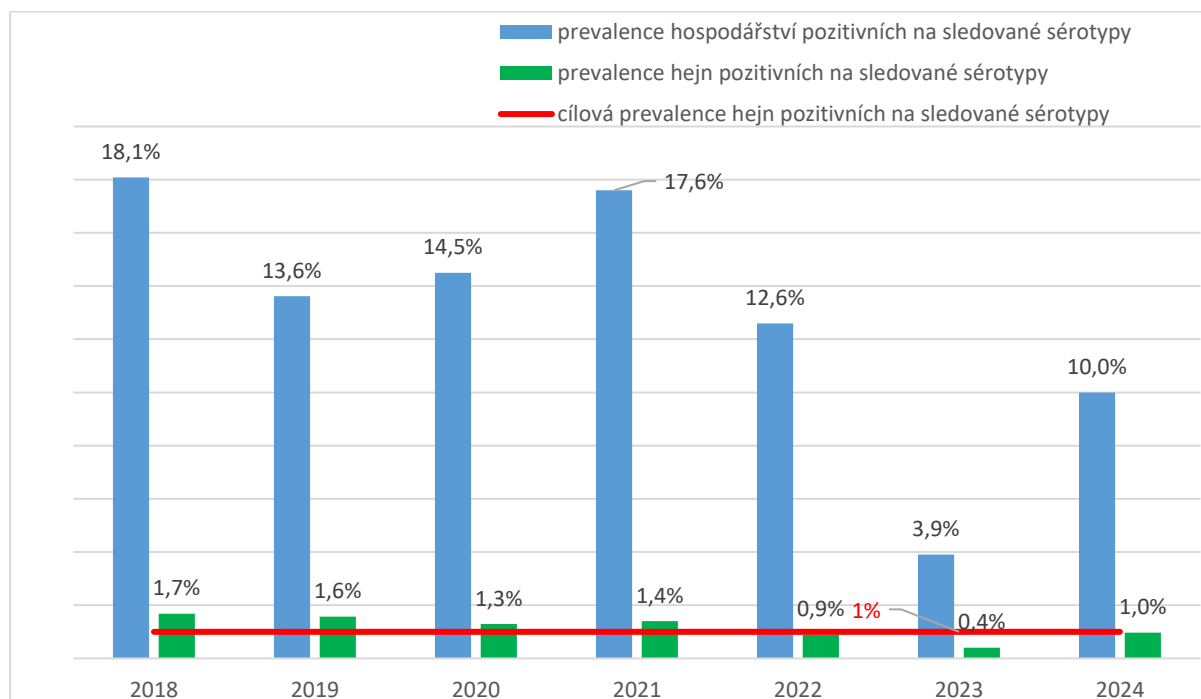
3.3.3.3. Výkrm kuřat na maso

V chovech kuřat na maso se zvýšil počet hospodářství, na kterých byl potvrzen výskyt sérotypů *Salmonella* spp. a dvojnásobně se zvýšil počet těch, na kterých byly potvrzené sledované sérotypy. I přesto byl v roce 2024 splněn cíl požadovaný evropskou legislativou 1% prevalence. Až na jedno hospodářství, kde byla potvrzena *Salmonella* Typhimurium, byl ve všech ostatních chovech potvrzen jeden z nejčastějších sérotypů detekovaný ve výkrmu kuřat *Salmonella* Enteritidis.

Tabulka č. 47: Výskyt salmonel v chovech kuřat na maso v letech 2018–2024

Rok	Vyšetřeno		Pozitivní na <i>Salmonella</i> spp.				Pozitivní na sledované sérotypy			
	Počet hospodářství	Počet hejn	Počet hospodářství		Počet hejn		Počet hospodářství		Počet hejn	
2018	271	4 703	67	24,7%	116	2,5%	49	18,1%	79	1,7%
2019	279	4 782	54	19,4%	100	2,1%	38	13,6%	75	1,6%
2020	280	4 800	51	19,0%	85	1,8%	39	14,5%	62	1,3%
2021	284	4 945	50	17,6%	97	2,0%	29	10,2%	70	1,42%
2022	269	4 797	48	17,8%	78	1,6%	34	12,6%	46	0,96%
2023	256	4 776	29	11,3%	55	1,2%	10	3,9%	21	0,44%
2024	251	4 853	45	17,9%	79	1,6%	25	10,0%	47	0,97%

Graf č. 5: Výskyt salmonel v chovech kuřat na výkrm v letech 2018–2024

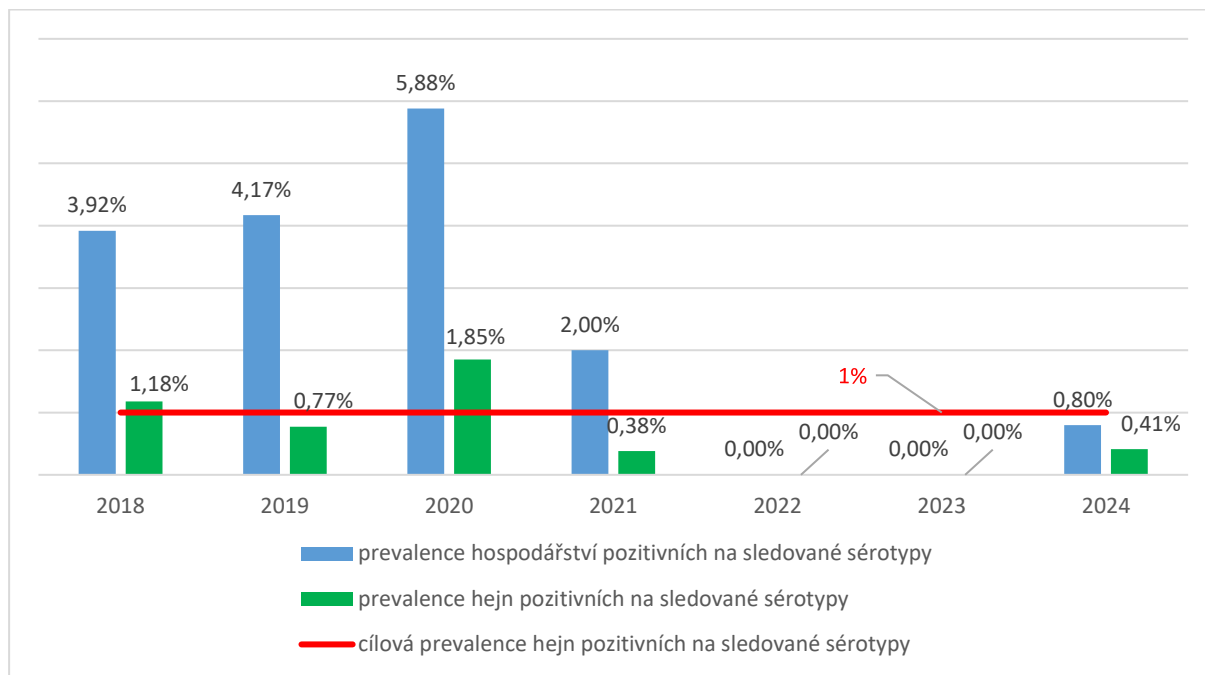
3.3.3.4. Chov krůt na výkrm

V chovech krůt na výkrm byly v loňském roce potvrzeny dva sérotypy *Salmonella* spp., a to sledovaný sérotyp *Salmonella* Typhimurium a rozbouřený kmen *Salmonella* enterica subsp. enterica. ČR tak splnila cíl daný evropskou legislativou, který je stanoven na prevalenci ne vyšší než 1%.

Tabulka č. 48: Výskyt salmonel v chovech krůt na výkrm v letech 2018–2024

Rok	Vyšetřeno		Pozitivní na <i>Salmonella</i> spp.				Pozitivní na sledované sérotypy			
	Počet hospodářství	Počet hejn	Počet hospodářství		Počet hejn		Počet hospodářství		Počet hejn	
2018	51	255	7	13,7%	9	3,5%	2	3,9%	3	1,2%
2019	48	261	7	14,6%	9	3,4%	2	4,2%	2	0,8%
2020	50	270	4	7,8%	8	3,0%	3	5,9%	5	1,9%
2021	50	260	2	4,0%	2	0,8%	1	2,0%	1	0,38%
2022	51	268	2	3,9%	2	0,7%	0	0,0%	0	0,0%
2023	45	236	1	2,2%	1	0,4%	0	0,0%	0	0,0%
2024	46	246	2	4,3%	2	0,8%	1	2,2%	1	0,41%

Graf č. 6: Výskyt salmonel v chovech krůt na výkrm v letech 2018–2024

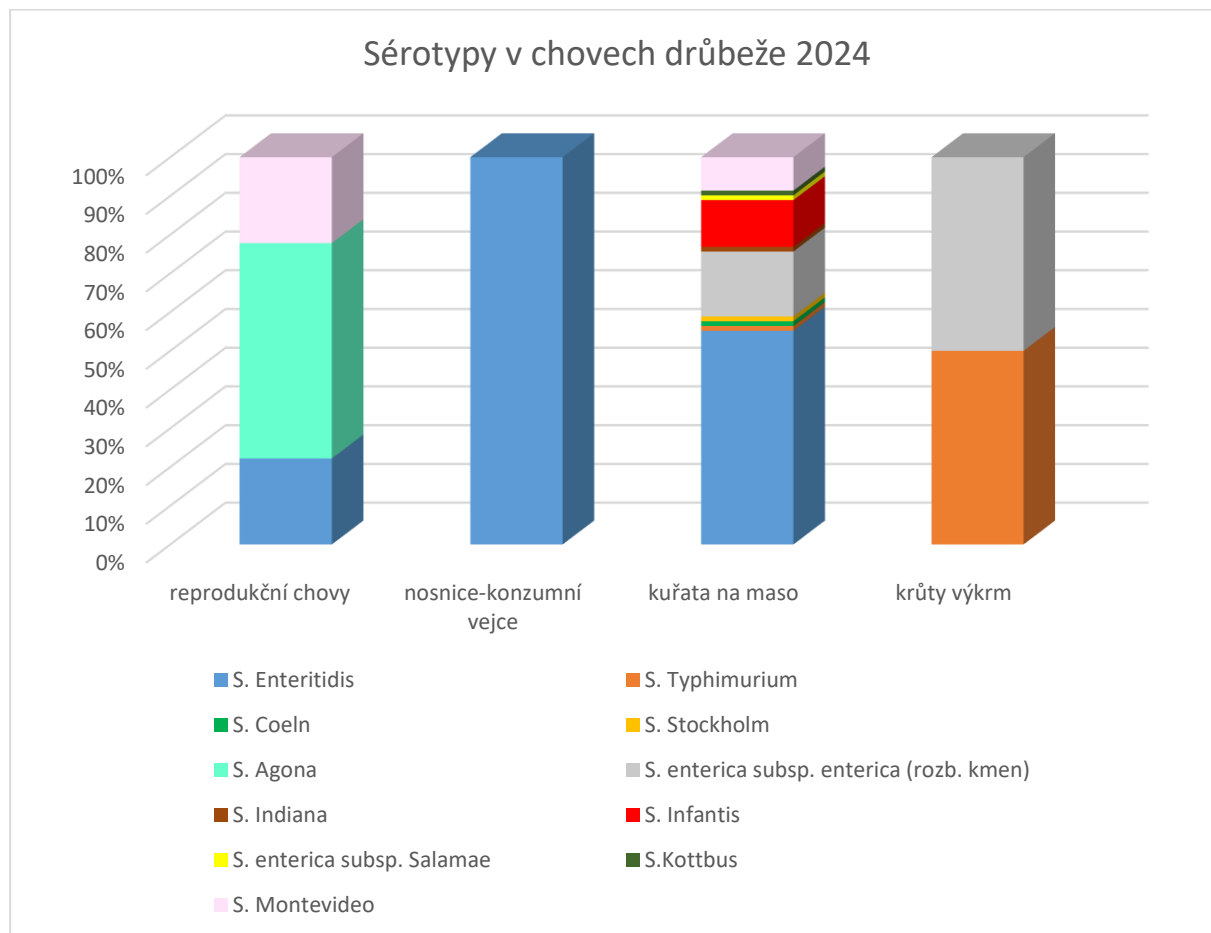
3.3.3.5. Sérotypy v chovech drůbeže

Nejčastěji zjišťovaným sérotypem nadále zůstává *S. Enteritidis*, který dominoval v chovech drůbeže i v předchozích letech. Druhou nejpočetnější skupinu tvořily salmonely, které nebylo možné v laboratoři typizovat. *S. Infantis* je častým sérotypem i v ostatních členských státech napříč kategoriemi. V českých chovech byl detekován pouze ve výkrmech kuřat, kde není sledovaným sérotypem. V rodičovských chovech měly převahu neinvazivní sérotypy *S. Agona* a *S. Montevideo*.

Tabulka č. 49: Zastoupení sérotypů salmonel v chovech drůbeže v roce 2024

Sérotyp	Reprodukční chovy		Nosnice konzumní vejce		Kuřata na maso		Krůty výkrm	
<i>S. Enteritidis</i>	2	22,2%	10	100,0%	46	58,2%		
<i>S. Typhimurium</i>					1	1,3%	1	50,0%
<i>S. Indiana</i>					1	1,3%		
<i>S. Stockholm</i>					1	1,3%		
<i>S. Coeln</i>					1	1,3%		
<i>S. enterica</i> subsp. <i>enterica</i> (rozbouřený kmen)					14	17,7%	1	50,0%
<i>S. enterica</i> subsp. <i>Salamae</i>					1	1,3%		
<i>S. Infantis</i>					10	12,7%		
<i>S. Kottbus</i>					1	1,3%		
<i>S. Montevideo</i>	2	22,2%			3	3,8%		
<i>S. Agona</i>	5	55,6%						

Graf č. 7: Zastoupení sérotypů salmonel v chovech drůbeže v roce 2024

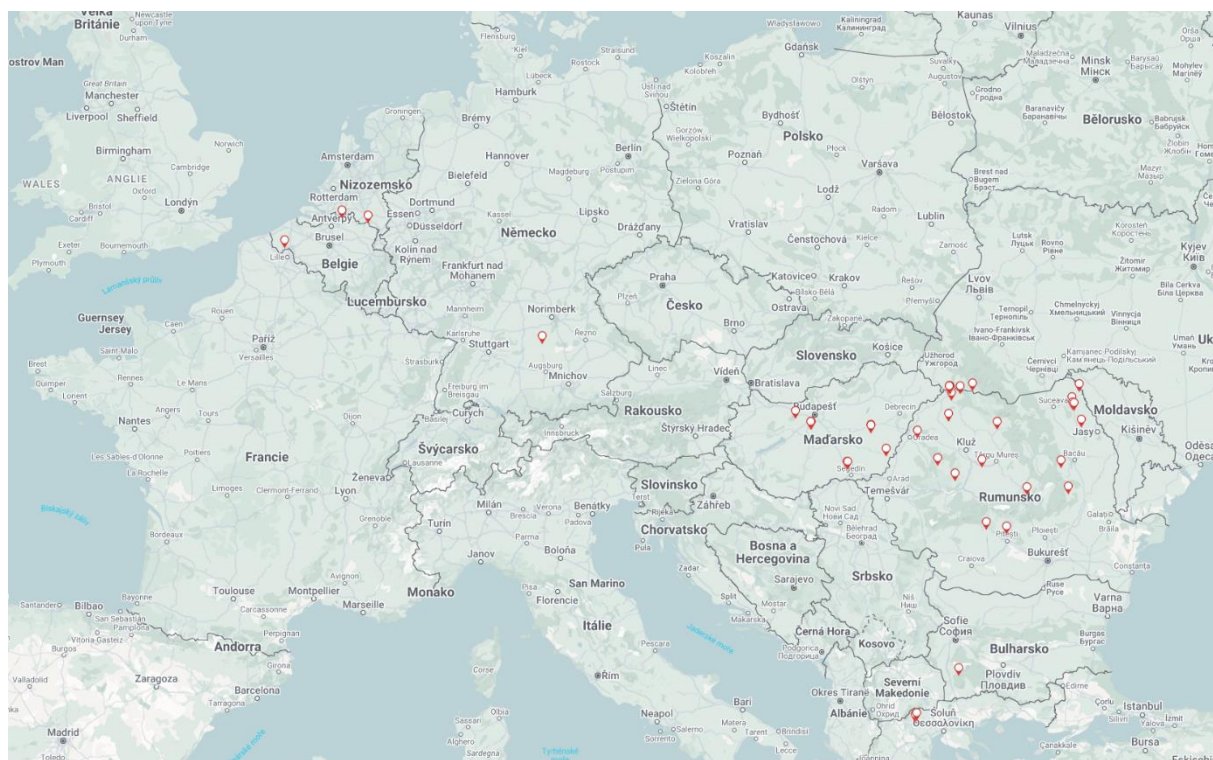
3.4. KOŇOVITÍ

3.4.1. Infekční anémie koní (Equine infectious anaemia – EIA)

Infekční anémie koní je virové onemocnění lichokopytníků probíhající v akutní až chronické a často i latentní formě. Projevuje se anémií, ikterickými změnami, chřadnutím, typická je intermitentní horečka. Původcem je Lentivirus, neokogenní RNK retrovirus. Přenos probíhá pasivně prostřednictvím krev sajícího hmyzu. K přenosu může dojít i drobnými oděrkami nebo při veterinárním zákroku.

Na území ČR se nevyskytuje od roku 1988. V posledních letech je výskyt infekční anémie koní hlášen z několika evropských zemí. Za rok 2024 bylo prostřednictvím systému ADIS nahlášeno celkem 40 ohnisek infekční anémie koní ze šesti evropských států. Nejvíce případů nákazy bylo hlášeno z Rumunska. Ojedinelé případy nákazy se vyskytly v Bulharsku, Maďarsku, Řecku, Belgii a Německu. Ve srovnání s rokem 2023, kdy bylo prostřednictvím systému ADIS nahlášeno celkem 36 případů EIA, došlo k mírnému nárůstu nových případů nákazy.

Mapa č. 16: Výskyt EIA v Evropě v roce 2024

Zdroj: ADIS

Počet ohnisek: celkem 40 (Rumunsko 25, Maďarsko 8, Belgie 3, Řecko 2, Bulharsko 1 a Německo 1)

Rozsah vyšetření

V ČR se sérologicky vyšetřují hřebci působící ve střediscích pro odběr spermatu a odběrových místech před zahájením odběrové sezóny. Za rok 2024 bylo vyšetřeno celkem 211 hřebců, ve všech případech byl výsledek vyšetření negativní.

Vyšetření se provádí také u koní starších 12 měsíců, kteří jsou přemísťováni do hospodářství mimo území kraje. Toto vyšetření musí být provedeno před přemístěním zvířete a při přemístění nesmí být výsledek vyšetření starší než 12 měsíců. V roce 2023 bylo takto vyšetřeno 12 054 vzorků sér, všechny s negativním výsledkem. Vzhledem k příznivé nálezové situaci toto vyšetření SVS v roce 2024 zrušila.

KVS rovněž ve veterinárních podmínkách pro konání svodů stanovuje požadavek na účast koní s negativním výsledkem laboratorního vyšetření na infekční anemii koní; toto vyšetření nesmí být starší 12 měsíců.

3.4.2. Západonilská horečka (West Nile fever – WNF)

Západonilská horečka je virové onemocnění způsobující horečnaté nebo nervové onemocnění lidí a zvířat, zejména koní, psů a ptáků. Původcem onemocnění je RNA virus z čeledi Flaviviridae. Onemocnění se přenáší komáry rodu *Culex*, rezervoárem viru jsou ptáci. V současnosti je virus západonilské horečky rozšířen celosvětově v několika liniích. Virus linie 1 je rozšířen v Africe, Eurasii, Austrálii a od roku 1999 se rozšířil po celém americkém kontinentu. Virus linie 2 byl donedávna znám pouze ze subsaharské Afriky, ale v roce 2004 byl prokázán ve střední Evropě. Prvním popsáním případem byl jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*) s nervovými příznaky, nalezený v národním parku v jihovýchodní části Maďarska. Sporadické nálezy viru WNV linie 2 v téže oblasti byly zachyceny u dalších dravců, hus, ovcí a koní v letech 2005–2007. V roce 2008 se virus rozšířil po území celého Maďarska, virus byl prokázán u dalších druhů ptáků a v sousedním Rakousku byl virus WNV linie 2 zjištěn u komárů. V roce 2009 byly zjištěny další případy v Maďarsku a první případy onemocnění dravců v Rakousku. V roce 2010 byly hlášeny stovky případů onemocnění lidí v Řecku a Rusku. Sérologické

vyšetření koní v Maďarsku odhalilo až 40 % prevalenci protilátek proti viru západonilské horečky. Za loňský rok bylo prostřednictvím systému ADIS nahlášeno celkem 930 případů nákazy u koní nebo ptáků. Přehled nálezové situace v Evropě je znázorněn na mapě č. 17.

Rozsah vyšetření

V ČR byl v letech 2012 až 2015 prováděn plošný monitoring výskytu protilátek proti WNV u koní. Každoročně bylo vyšetřováno 783 vzorků, procento pozitivních nálezů se pohybovalo od 0,51 % (rok 2012) do 1,66 % (rok 2014). V roce 2016 plošný monitoring západonilské horečky neprobíhal, vyšetřováni byli pouze koně vykazující změnu chování nebo příznaky postižení nervového systému. Od roku 2017 byl plošný monitoring opětovně zaveden.

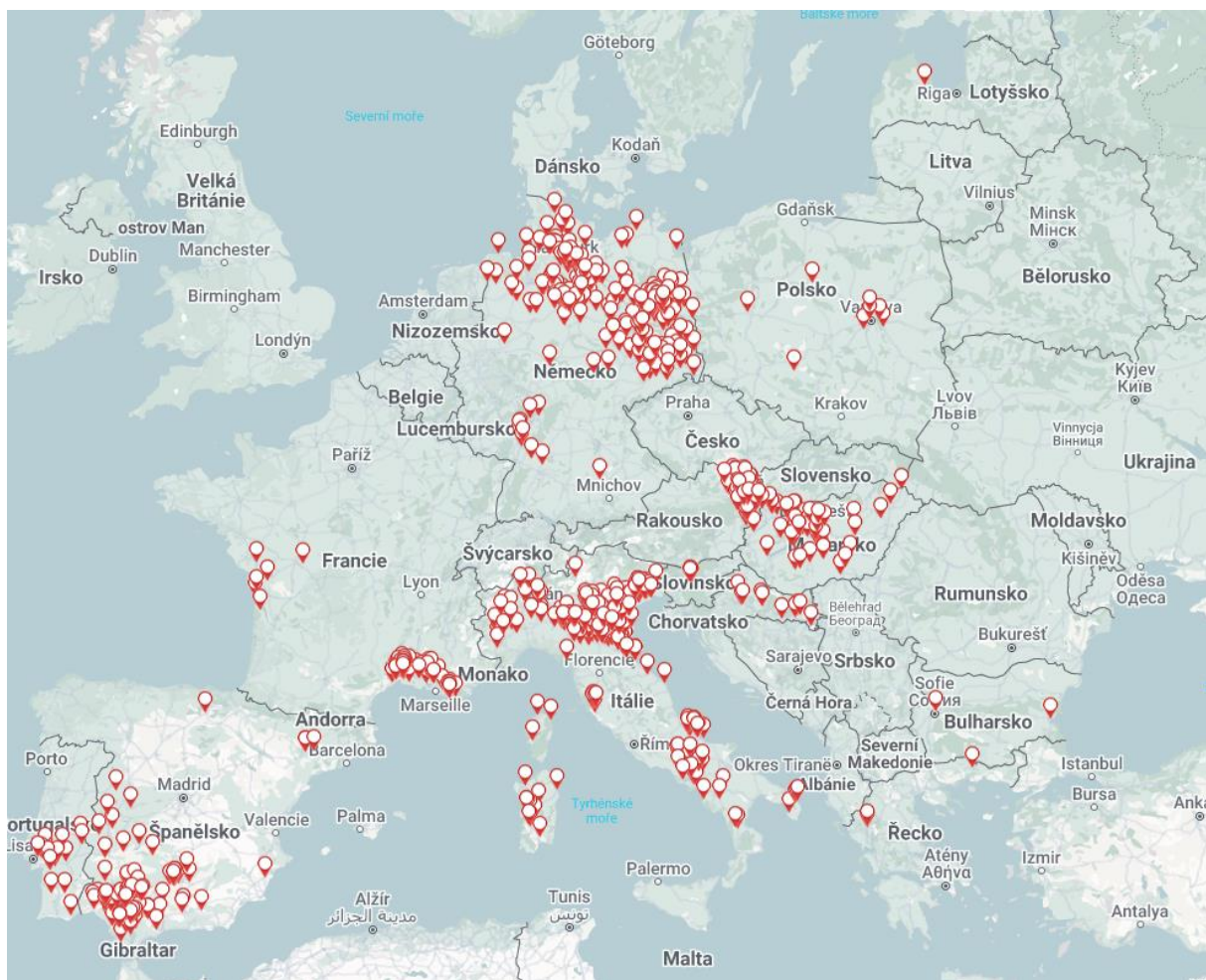
V roce 2023 bylo vyšetřeno celkem 852 sér koní z celé ČR na přítomnost protilátek proti viru západonilské horečky. Vzorky pozitivně reagující v ELISA testech byly zaslány na konfirmační vyšetření virus neutralizačním testem (VNT) do Národní referenční laboratoře pro arboviry ve Zdravotním ústavu se sídlem v Ostravě. Z celkového počtu vzorků sér vyšetřených VNT na přítomnost protilátek proti viru WNV reagovalo pozitivně 19 vzorků.

Od roku 2024 plošný monitoring výskytu protilátek proti WNV u koní neprobíhá. Vyšetřovali se pouze koně vykazující změnu chování nebo postižení nervového systému. V roce 2024 byl vyšetřen pouze 1 kůň v Královéhradeckém kraji s negativním výsledkem vyšetření.

Tabulka č. 50: Výsledky monitoringu WNF v letech 2017–2023

Rok	Počet vyšetřených sér	VNT pozitivní vzorky
2017	783	11
2018	783	9
2019	782	22
2020	783	12
2021	844	21
2022	853	33
2023	852	19

Mapa č. 17: Výskyt WNF u zvířat v Evropě v roce 2024

Zdroj: ADIS

Počet ohnisek: celkem 930 (Itálie 329, Německo 256, Španělsko 83, Francie 79, Rakousko 74, Maďarsko 45, Portugalsko 17, Guadeloupe 15, Chorvatsko 10, Polsko 8, Slovinsko 6, Řecko 3, Bulharsko 2, Martinik 2 a Lotyšsko 1)

3.5. VOLNĚ ŽIJÍCÍ

3.5.1. Brucelóza zajíců (*Brucella suis* v. *leporis*)

Brucelóza zajíců je nákaza vyvolaná *Brucella suis* sérotyp 2, někdy rovněž uváděná jako *varietas leporis*. Nemocní zajíci vylučují původce sekrety, exkrekty, plodovými obaly, a ty mohou být zdrojem nákazy pro prasata. Nákaza je přenosná na člověka, zejména při špatné manipulaci se zvěří i zvěřinou.

Zajíci jsou vyšetřováni podle Metodiky na brucelózu a tularémii. Na celém území ČR se na brucelózu vyšetřovali uhynulí zajíci, případně ulovení zajíci zaslaní na vyšetření na základě vyslovení podezření z nákazy. Ohnisko nákazy se vyhláší na základě průkazu původce bakteriologickým vyšetřením. Za zdolanou se nákaza prohlašuje, pokud se v průběhu tříměsíční pozorovací doby u ulovených nebo uhynulých zajíců z ohniska nebo ochranného pásma nepotvrdí bakteriologicky nález původce onemocnění. Z důvodu zajištění dodání vzorků je vypláceno nálezné za dodané uhynulé zajíce ve výši 150 Kč za kus na celém území ČR.

V roce 2022 bylo celkem vyšetřeno 25 vzorků, z nichž nebyl zjištěn žádný pozitivní případ brucelózy u zajíce.

V roce 2024 byla vyšetřena 4 zvířata s negativním výsledkem vyšetření.

Tabulka č. 51: Počet vyšetřených uhynulých nebo ulovených zajíců na brucelózu v letech 2018–2022

Kraj	2018		2019		2020		2021		2022	
	vyšetřeno / pozit.		vyšetřeno / pozit.		vyšetřeno / pozit.		vyšetřeno / pozit.		vyšetřeno / pozit.	
Hlavní město Praha	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0
Středočeský	4	0	8	0	12	0	2	0	2	0
Jihočeský	13	0	15	0	9	0	3	0	4	0
Plzeňský	8	0	11	0	7	0	4	0	4	0
Karlovarský	1	0	2	0	8	0	3	0	0	0
Ústecký	4	0	3	0	15	0	4	0	2	0
Liberecký	5	0	3	0	1	0	1	0	2	0
Královéhradecký	4	1	2	0	3	0	3	1	0	0
Pardubický	1	0	5	0	4	0	0	0	2	0
Vysočina	12	0	14	0	15	1	12	0	4	0
Jihomoravský	1	0	15	1	10	0	1	0	1	0
Olomoucký	0	0	3	0	2	1	1	0	3	0
Zlínský	4	0	33	6	3	0	3	0	1	0
Moravskoslezský	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	60	1	115	7	93	2	37	1	25	0

3.5.2. Tularémie (Tularemie)

Tularémie je nakažlivé onemocnění způsobované bakterií *Francisella tularensis*. Vykazuje přírodní ohniskovost, což znamená, že její výskyt je charakteristický pro určité specifické lokality. Zdrojem nákazy mohou být nemocní zajíci, krev sající hmyz, kontaminovaná voda, prostředí. Tularémie je nebezpečná zoonóza. U zajíce může být klinický průběh od akutního po chronický.

V roce 2012 byl zahájen aktivní a pasivní monitoring tularémie na celém území ČR, jehož cílem bylo určení rizikových oblastí. Plošný aktivní monitoring zahrnoval vyšetřování tří ulovených zajíců na 100 km² metodou pomalé aglutinace na výskyt protilátek. Od roku 2012 je situace u této nákazy ustálená bez výrazných změn, proto byl aktivní monitoring ukončen k 31. 12. 2018 a od roku 2019 pokračuje již jen pasivní monitoring. V rámci pasivního monitoringu jsou vyšetřováni všichni nalezení uhynulí zajíci a ulovení zajíci, u kterých bylo vysloveno podezření na tuto nákazu.

V roce 2022 bylo na tularémii vyšetřeno celkem 22 zajíců, zjištěny byly 2 pozitivní nálezy. V roce 2024 byly vyšetřeny 4 zajíci, všichni s negativním výsledkem vyšetření.

Tabulka č. 52: Počet vyšetřených zajíců na tularémii v letech 2019–2022

Kraj	2019		2020		2021		2022	
	vyšetřeno / pozit.		vyšetřeno / pozit.		vyšetřeno / pozit.		vyšetřeno / pozit.	
Hlavní město Praha	0	0	6	1	1	0	0	0
Středočeský	13	2	12	2	2	0	2	0
Jihočeský	15	4	8	1	3	0	4	0
Plzeňský	11	3	7	0	4	0	4	0
Karlovarský	2	0	5	0	2	2	0	0
Ústecký	3	1	16	2	4	0	2	1
Liberecký	3	1	1	1	1	1	2	0
Královéhradecký	2	1	3	0	0	0	0	0
Pardubický	5	1	4	0	0	0	2	0
Vysočina	14	0	14	2	12	0	2	0
Jihomoravský	20	1	9	1	1	1	1	1
Olomoucký	3	0	1	0	1	0	2	0
Zlínský	31	1	3	0	3	0	1	0
Moravskoslezský	1	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	115	7	93	2	37	1	22	2

3.5.3. Vzteklin (Rabies)

Vzteklina je virové onemocnění teplokrevných živočichů, včetně člověka, které napadá nervový systém a končí vždy smrtí. Poslední případ vztekliny byl v ČR zaznamenán u lišky v dubnu roku 2002.

Na území ČR se v letech 1989 až 2009 prováděla orální vakcinace lišek proti vzteklině, jejímž výsledkem byla eradikace této nákazy na celém našem území a dosažení statusu státu prostého vztekliny, který má ČR od roku 2004. V roce 2015 byl diagnostikován jeden pozitivní případ vztekliny u netopýra večerního. V roce 2024 byl diagnostikován jeden pozitivní případ vztekliny u netopýra, který poranil člověka. **Vzteklina netopýrů je považována za specifickou variantu nákazy, proto jejím výskytem není dotčen status státu prostého vztekliny.**

Riziko rozšíření nákazy na naše území však stále existuje, zejména vzhledem k dlouhodobě nepříznivé nakažové situaci v Polsku, kde bylo v roce 2024 diagnostikováno 43 případů vztekliny u různých druhů zvířat. Rizikovou oblastí je dlouhodobě zejména Turecko, kde bylo v roce 2024 diagnostikováno 147 pozitivních případů vztekliny nebo Maďarsko a Rumunsko.

V ČR i v roce 2024 pokračoval aktivní monitoring vztekliny zahrnující vyšetření 4 lišek nebo psíků mývalovitých na 100 km². Za rok 2024 bylo laboratorně vyšetřeno celkem 2 700 zvířat. Domácích zvířat bylo vyšetřeno 82, z toho 35 psů, 44 koček, 2 tur domácí a 1 ovce domácí. Volně žijících zvířat bylo vyšetřeno 2 618, z toho 2 522 lišek. U všech vyšetřovaných zvířat byl výsledek vyšetření negativní.

V ČR i přes příznivou nakažovou situaci nadále platí povinnost vakcinovat proti vzteklině psy starší 3 měsíců. Pro chovatele rovněž stále platí povinnost předvést zvíře, které poranilo člověka,

ke klinickému vyšetření veterinárním lékařem. Klinické vyšetření se provádí bezprostředně po poranění a 5. den po poranění člověka zvířetem. Klinické vyšetření zvířete, které poranilo člověka, bylo provedeno celkem v 1 679 případech, všechna vyšetření byla negativní.

Tabulka č. 53: Počty domácích zvířat vyšetřených na vzteklinu v letech 2015–2024

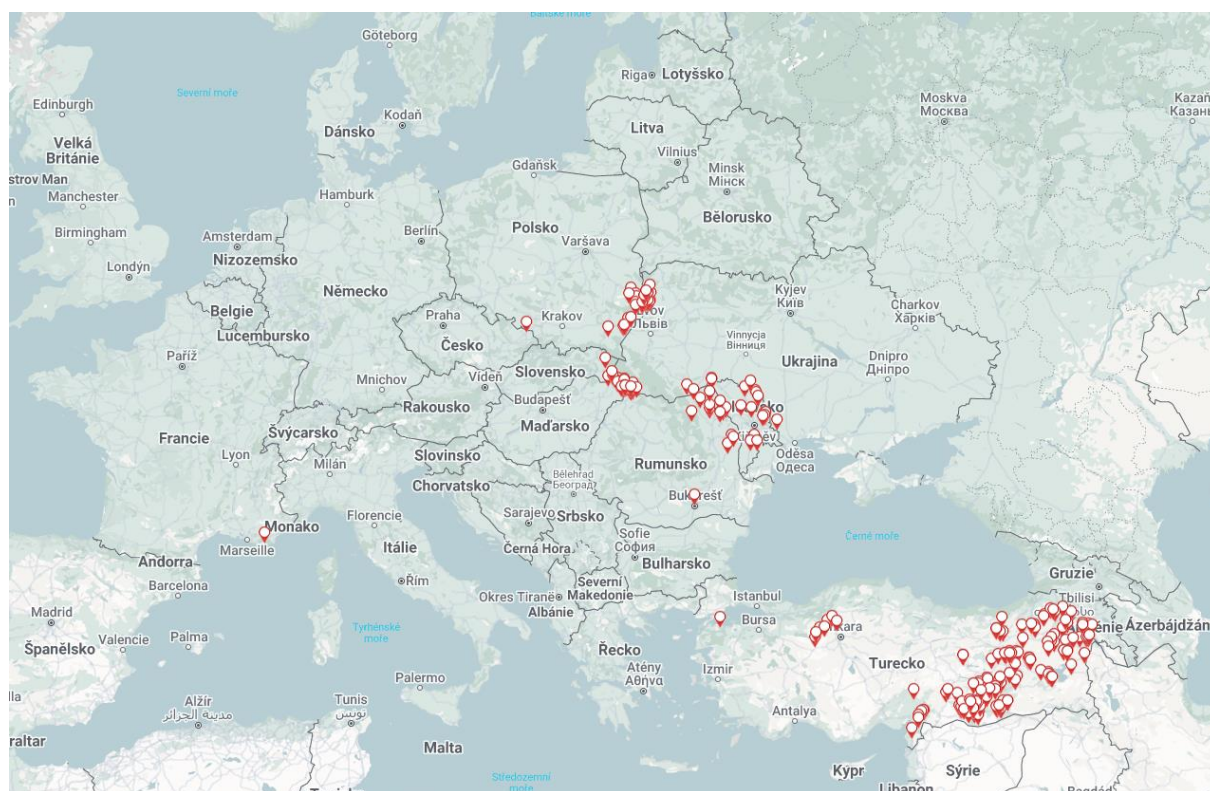
Druh zvířete – domácí	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
pes domácí	68	79	64	51	52	29	43	43	44	35
kočka domácí	108	96	100	78	97	73	45	61	59	44
tur domácí	2	0	0	0	0	0	1	0	0	2
ovce domácí	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
králík domácí	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
morče domácí	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0
myš laboratorní	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0
fretka	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0
koza domácí	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
křeček domácí	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kůň domácí	0	0	1	0	0	3	0	2	0	0
prase vietnamské	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kur domácí	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
ostatní domácí savci	0	2	1	0	0	1	0	6	0	0
Celkem domácí	184	179	170	131	150	107	89	114	105	82

Tabulka č. 54: Počty volně žijících zvířat vyšetřených na vzteklinu v letech 2015–2024

Druh zvířete – volně žijící	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
liška obecná	2 245	3 156	3 121	2 950	2 964	2 724	2 794	2 556	2 553	2 522
psík mývalovitý	24	17	1	16	30	25	21	15	31	31
jezevec lesní	8	7	13	4	4	4	3	0	0	0
kuna sp.	16	16	12	21	12	7	8	9	11	11
prase divoké	6	6	4	1	4	1	5	3	0	3
srnec obecný	8	5	7	6	4	2	2	3	0	3
hraboš polní	1	4	1	0	0	0	0	0	1	1
krtek obecný	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
netopýr sp.	20	14	17	7	14	8	3	7	13	0
ježek sp.	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
křeček polní	0	0	2	3	0	2	0	0	0	0

Druh zvířete – volně žijící	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
lasice sp.	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0
muflon	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
myšice sp.	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
vydra říční	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0
los evropský	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
mýval severní	6	0	1	0	1	5	0	1	0	0
veverka obecná	0	3	10	1	4	3	1	2	4	1
ostatní volně žijící	16	10	15	15	17	8	6	1	11	46
Celkem volně žijící	2 356	3 240	3 205	3 026	3 057	2 790	2 843	2 598	2 625	2 618
Neuvedené zvíře	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0
Celkem domácí	184	179	170	131	150	107	89	114	105	82
Celkem všech	2 540	3 420	3 375	3 159	3 207	2 897	2 932	2 712	2 730	2 700

Mapa č. 18: Výskyt vztekliny v Evropě v roce 2024

Zdroj: ADIS

Počet ohnisek: celkem 252 (Turecko 147, Polsko 43, Rumunsko 26, Maďarsko 18, Moldavsko 15, Francie 1, Slovensko 1 a Česká republika 1).

3.5.4. Africký mor prasat (African swine fever – ASF)

Spolufinancováno
EVROPSKOU UNIÍ

Africký mor prasat (AMP) je nebezpečné, virové onemocnění prasat divokých i domácích všech plemen a věkových kategorií. Na člověka se nepřenáší. Původcem nákazy je DNA virus, který je přenášen členovci. Virus šíří se ve vnímavých prasečích populacích u nakažených zvířat vyvolává širokou škálu klinických příznaků. Onemocnění se projevuje vysokou horečkou až 42 °C, která může podle průběhu trvat i několik dnů. První příznaky se objevují při poklesu teploty. Zvířata jsou malátná, těžce dýchají, nepřijímají potravu, trpí krvavým průjmem, zvrací a mají cyanotickou kůži. U březích prasnic dochází ke zmetání. Klinické příznaky se podobají klasickému moru prasat, ale průběh je rychlejší.

AMP je charakteristický vysokou, téměř 100 % letalitou. Onemocnění se může rychle šířit nejen přímým kontaktem s nakaženým zvířetem, ale i prostřednictvím produktů získaných z nakažených zvířat nebo kontaminovanými předměty a krmivem. Při výskytu AMP v populaci prasat divokých dochází k přenosu a šíření viru AMP jednak přímým kontaktem mezi prasaty, ale také kontaktem s kádavery prasat divokých, která uhynula následkem infekce AMP. Infikované kádavery se pak stávají hlavním rezervoárem viru AMP v prostředí.

Virus je vysoce odolný ve vnějším prostředí i v materiálech živočišného původu. V kontaminovaných výbězích zůstává plně infekční nejméně po dobu jednoho měsíce, v trusu přežívá při pokojové teplotě 11 dnů, v krvi uchovávané při 4 °C až rok a půl. Ve vykostěném vepřovém mase, uskladněném při teplotě 4 °C, zůstává infekční po dobu 150 dnů, 140 dnů v sušené šunce, a dokonce několik let v mase zmraženém. Velmi často nastává přenos nákazy právě prostřednictvím syrových nebo nedostatečně tepelně upravených výrobků obsahujících vepřové maso. Virus je spolehlivě ničen vysokými teplotami. Při 56 °C je inaktivován za 70 minut a při 60 °C již za 20 minut.

Léčba AMP neexistuje. V současné době není k dispozici účinná vakcína, což významně komplikuje možnosti prevence proti této nebezpečné nákaze.

Při výskytu AMP v populaci volně žijících zvířat, v tomto případě prasat divokých, je jedním z klíčových prvků minimalizace možností šíření nákazy. K tomu slouží především omezení všech činností, které by vedly k větší míře pohybu a shromažďování zvířat. Proto jedním z klíčových opatření je regulace lovu a krmení prasat divokých.

Současně však musí probíhat aktivní vyhledávání uhynulých prasat divokých ve vymezených pásmech a vyšetřování vzorků z jejich těl. Tato činnost je zásadním opatřením pro snížení rizika šíření AMP v populaci prasat divokých a má za cíl jednak snížení množství infekčního materiálu v oblasti a jednak získání přesnějších informací o rozšíření nákazy. Proto SVS klade důraz na tuto činnost a podporuje ji vyplácením nálezného za každý nalezený uhynulý nebo sražený kus prasete divokého, od kterého je následně odebrán vzorek k laboratornímu vyšetření na AMP.

Další možná opatření mohou být zavedena až po získání dostatečného množství informací o rozšíření nákazy a o dynamice změn jejího výskytu. Součástí dalších opatření může být i odlov prasat divokých v postižené oblasti. Lov v postižené oblasti však je možné provádět pouze při splnění přísných požadavků na biologickou bezpečnost při lovu a přepravě uloveného kusu. Při transportu musí být použit takový postup a takové obaly, aby byla minimalizována kontaminace prostředí. Rovněž odběr vzorku musí proběhnout tak, aby nedošlo ke kontaminaci.

Historicky první výskyt AMP byl v ČR potvrzen dne 26. 6. 2017 v populaci prasat divokých na území Zlínského kraje. Včasný záchyt AMP byl umožněn celoplošným monitoringem, v rámci kterého jsou již od roku 2014 na celém území ČR vyšetřována na AMP všechna nalezená uhynulá prasata divoká. Okamžitě po potvrzení této nebezpečné nákazy v souladu s legislativou ČR i EU vydala SVS MVO směrující k zabránění šíření AMP v populaci prasat divokých a zejména k zamezení zavlečení AMP do chovů domácích prasat, jeho postupnému tlumení a konečné eradikaci.

Důsledným uplatňováním přijímaných opatření se podařilo zabránit šíření infekce AMP v populaci prasat divokých a zavlečení AMP do chovů domácích prasat. Poslední pozitivní případy AMP tak byly zaznamenány 8. 2. 2018 u uloveného prasete divokého a 15. 4. 2018 u nalezeného uhynulého prasete divokého. V tomto případě se ale jednalo o kadáver starý 5–6 měsíců.

Celkem bylo od 26. 6. 2017 do 15. 4. 2018 diagnostikováno 230 pozitivních případů AMP u prasat divokých, z toho 212 případů u nalezených uhynulých a 18 případů u ulovených prasat divokých. Všechny pozitivní případy byly zjištěny pouze v malé části zamořené oblasti.

Na základě prováděného plošného monitoringu AMP a jeho výsledcích byly prováděcím rozhodnutím Evropské komise (EU) 2019/404 ze dne 12. 3. 2019 byly všechny oblasti ČR vyjmuty z části I a části II Přílohy prováděcího rozhodnutí Komise 2014/709/EU. Tímto rozhodnutím Evropské komise oficiálně uznala, že **ČR úspěšně dokončila eradikaci AMP na svém území a nadále je považována za členský stát EU bez výskytu AMP.**

Následně byl WOAH obnoven status země prosté AMP dne 19. 4. 2019 uveřejněním self-declaration ČR na webových stránkách WOAH.

Z důvodu neustále se zhoršující nálezové situace v sousedních státech – zejména v Polsku a Německu, platili od listopadu 2020 MVO vymezující tzv. oblast s intenzivním odlovem prasat divokých, která byla původně vymezena v příhraničních oblastech Ústeckého a Libereckého, a v od roku 2021 byla zvětšena o příhraniční oblasti Královéhradeckého, Pardubického, Olomouckého a Moravskoslezského kraje podél celé hranice s Polskem. Jednalo se o oblast o rozloze cca 8 500 km², která byla nejrizikovější z hlediska možného zavlečení AMP na naše území prasaty divokými. V této oblasti byl nařízen intenzivní lov prasat divokých a všechna ulovená prasata divoká byla vyšetřována na AMP.

Dne **začátkem prosince 2022** byl v ČR po více než **4 letech** potvrzen AMP u prasete divokého na území Libereckého kraje v okrese Liberec v katastru Jindřichovice pod Smrkem. Místo nálezu kadáveru se nacházelo v blízkosti hranic s Polskem – cca 3 km. Opět se potvrdilo, že včasný záchyt AMP byl umožněn celoplošným monitoringem, v rámci kterého jsou na celém území ČR vyšetřována na AMP všechna nalezená uhynulá a dopravním prostředkem sražená prasata divoká.

Po potvrzení této nebezpečné nákazy byla s okamžitou platností vydána mimořádná veterinární opatření. V souladu s legislativou ČR i EU bylo vymezeno tzv. pásmo infekce (cca 200 km²). V této oblasti byla nařízena řada opatření k zabránění šíření AMP v populaci prasat divokých a zejména k zamezení zavlečení AMP do chovů domácích prasat. Byl vydán zákaz lovu a krmení prasat divokých, nařízeno aktivní vyhledávání a hlášení uhynulých prasat divokých, vybudování a vybavení svozných míst. Chovatelům domácích prasat bylo nařízeno provést soupis všech kategorií prasat chovaných na hospodářství a stanovená pravidla biologické bezpečnosti chovů, zejména zamezení kontaktu domácích prasat s prasaty divokými, používání desinfekčních prostředků na vstupech do hospodářství, omezení chovu prasat venku, hlášení úhynů a nemocných prasat s podezřením na AMP, zákaz přemísťování domácích prasat, povinnost hlásit domácí porážky prasat. Byl omezen vstup do postižené oblasti.

V souvislosti se změnou nálezové situace byla začátkem prosince 2022 zrušena oblast s intenzivním odlovem prasat divokých. Za celou dobu trvání, to je za období od 16. 11. 2020 do 5. 12. 2022, bylo v celé oblasti s intenzivním odlovem uloveno a vyšetřeno celkem 21 935 prasat divokých, všechna vyšetření byla AMP negativní. V platnosti zůstávají celorepubliková MVO, které nařizují mimo jiné intenzivní lov prasat divokých, zákaz přemísťování prasat divokých na území ČR a jejich vývoz nebo dovoz, zákaz krmení domácích prasat kuchyňskými zbytky.

Kolem stanoveného pásma infekce bylo vymezeno tzv. uzavřené pásmo I, to je oblast, kde se AMP nevyskytuje, ale hrozí zavlečení AMP do této oblasti a byla nařízena další MVO zahrnující zejména možnost lovu prasat divokých po absolvování školení o biologické bezpečnosti při lovu a sběru kadáverů, zabezpečení odběru vzorku a jeho laboratorního vyšetření na AMP od každého uloveného kusu, vyhledávání uhynulých prasat divokých a prasat sražených dopravními prostředky, podmínky pro přemísťování domácích prasat z uzavřeného pásma I, zamezení kontaktu domácích prasat s divokými prasaty, podmínky pro přemísťování masa a masných výrobků získaných z domácích prasat chovaných

v uzavřeném pásmu I, podmínky pro nakládání se zvěřinou z prasat divokých ulovených v uzavřeném pásmu I.

Dále v souvislosti s vymezením uzavřeného pásma I vydala SVS MVO s celorepublikovou platností, kterými stanovila podmínky pro přemísťování domácích prasat chovaných mimo uzavřená pásma do uzavřených pásem.

Koncem ledna 2023 nařídila SVS MVO, kterými zrušila pásmo infekce a vymezila **uzavřené pásmo II** (katastrální území zůstala stejná jako pro pásmo infekce). Nařízená opatření zahrnovala např. povolení individuálního a společného lovu (bez využití loveckých psů) veškeré zvěře, v případě lovu prasat divokých musí být lovec proškolen (stejně jak v uzavřeném pásmu I), zabezpečení laboratorního vyšetření na AMP od každého uloveného nebo uhynulého kusu, vyhledávání uhynulých prasat divokých a prasat sražených dopravními prostředky, podmínky pro přemístění domácích prasat z uzavřeného pásma II, zamezení kontaktu domácích prasat s divokými prasaty, podmínky pro přemístění masa a masných výrobků získaných z domácích prasat chovaných v uzavřeném pásmu II, podmínky pro nakládání se zvěřinou z prasat divokých ulovených v uzavřeném pásmu II.

Koncem dubna 2023 byla v katastrálním území Hradčany nad Ploučnicí (okres Česká Lípa, Liberecký kraj) ulovena bachyně, u které bylo před ulovením pozorováno neobvyklé chování a bylo vysloveno podezření na AMP. Laboratorní vyšetření potvrdilo pozitivní výsledek na AMP. Místo odlovu bylo mimo vymezená uzavřená pásma I a II. Nejbližší pozitivní případy v uzavřeném pásmu II byly vzdáleny cca 40 km od tohoto pozitivního případu, proto se předpokládalo, že nákaza byla do této oblasti zavlečena lidmi.

SVS ihned po potvrzení nákazy v této nové oblasti nařídila MVO, kterými vymezila **pásmo infekce** (část okresu Česká Lípa) a nařídila opatření (viz výše) k zamezení šíření nebezpečné nákazy.

Kolem stanoveného pásma infekce bylo opět vymezeno uzavřené pásmo I, které zasahovalo do Libereckého kraje a do malé části Středočeského kraje a byla nařízena opatření (viz výše) k zamezení šíření AMP.

Začátkem června 2023 nařídila SVS MVO, kterými zrušila pásmo infekce a vymezila **uzavřené pásmo II** (katastrální území zůstala stejná jako pro pásmo infekce) a nařídila opatření (viz výše) zamezení šíření nebezpečné nákazy.

V roce **2023** bylo potvrzeno celkem **56** případů AMP v populaci prasat divokých – z toho 55 případů na Frýdlantsku (45 uhynulých a 10 ulovených) a 1 případ byl potvrzen u prasete divokého uloveného na Českolipsku.

V průběhu první poloviny roku 2024 docházelo k výraznému zhoršování nálezové situace. AMP byl opakovaně (březen, duben, květen) potvrzen u prasat divokých ulovených v uzavřeném pásmu I nebo u prasete divokého uloveného sice v uzavřeném pásmu II, ale blízko uzavřeného pásma I. Z toho důvodu docházelo v souladu s evropskou legislativou ke zvětšování uzavřeného pásma II a I a ke změně regionalizace pro ČR. Poslední změna regionalizace proběhla 23. 7. 2024.

Zároveň vzhledem k nálezové situaci v oblasti Českolipska, SVS v průběhu první poloviny května 2024 požádala Evropskou komisi o změnu regionalizace – zmenšení nebo úplné zrušení oblastí na Českolipsku. Evropská komise souhlasila a došlo ke zrušení uzavřeného pásma II a části uzavřeného pásma I v oblasti České Lípy. **Změna byla zveřejněná v prováděcím nařízení Komise (EU) 2024/1454 ze dne 17. května 2024.**

V roce 2024 bylo celkem potvrzeno **27** případů AMP u prasat divokých (13 ulovených a 14 nalezených uhynulých).

V ČR nebylo potvrzeno žádné ohnisko AMP v chovech domácích prasat.

Zároveň se všemi nařízenými opatřeními i v roce 2024, tak jako v předešlých letech, pokračoval intenzivní monitoring AMP jak u prasat divokých (všechna nalezená uhynulá prasata divoká na celém území ČR, všechna ulovená prasata divoká v uzavřených pásmech), tak i u domácích prasat (všechny zmetalky, podezřelá uhynulá prasata, hromadné úhyny prasat, vyšetření před přemístěním

z/v uzavřených pásmech). V rámci tohoto monitoringu bylo v roce 2024 celkem vyšetřeno 3 082 prasat domácích a 5 302 prasat divokých (z toho 1 782 uhynulých a 3 520 ulovených).

Tabulka č. 55: Pasivní monitoring AMP u nalezených uhynulých prasat divokých na celém území ČR v letech 2016–2024

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Počet Vyšetřených / pozitivních	404 / 0	1 622 / 191	1 408 / 21	1 763 / 0	1 535 / 0	2 279 / 0	1 880 / 1	2 157 / 45	1 782 / 14

Tabulka č. 56: Výsledky monitoringu AMP - celkový počet prasat divokých a domácích vyšetřených/pozitivních na AMP (26. 6. 2017 – 31. 12. 2024)

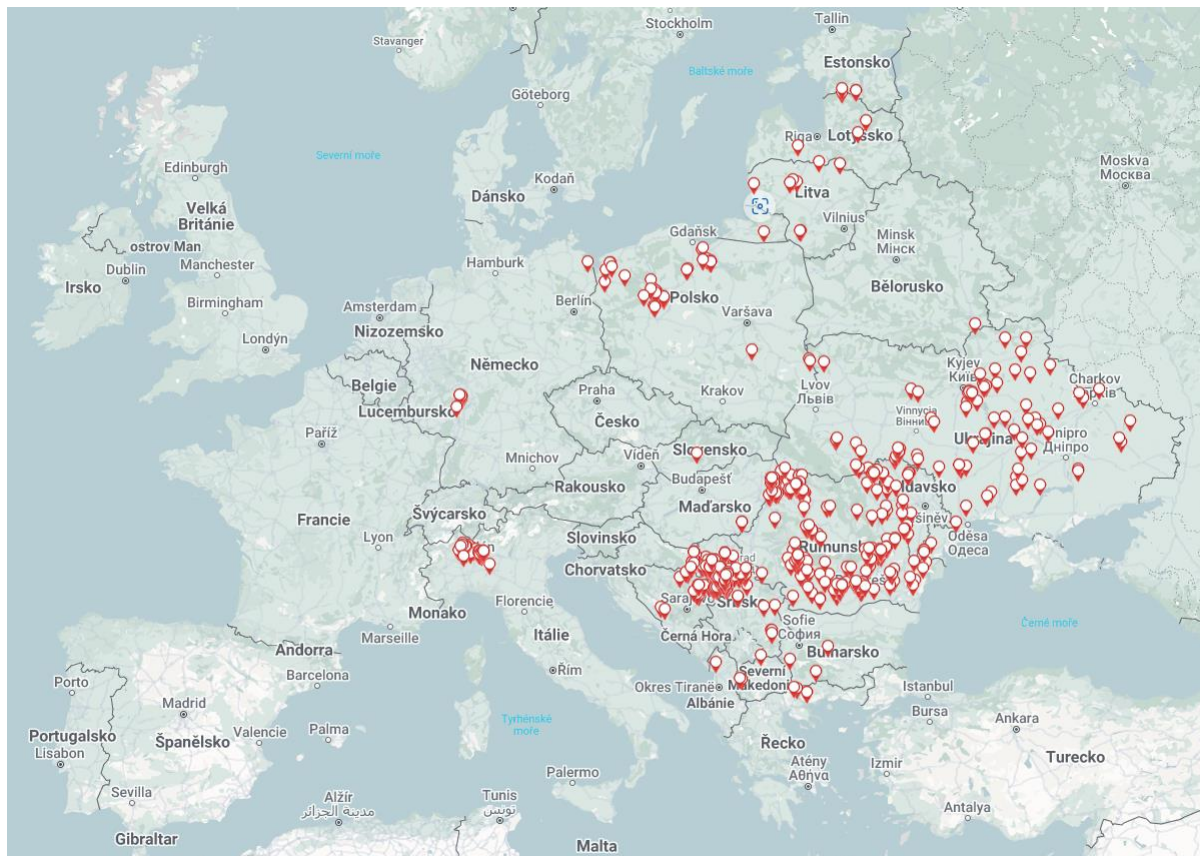
Období	Divoká prasata				Domácí prasata			
	Uhynulá		Ulovená		Aktivní monitoring		Pasivní monitoring	
	Celkem	Pozitivní	Celkem	Pozitivní	Celkem	Pozitivní	Celkem	Pozitivní
26. 6. 2017 – 31. 12. 2018	2 891	212	25 933	18	1 060	0	1 321	0
1. 1. 2019 – 31. 12. 2019	1 763	0	2 272	0	36	0	3 720	0
1. 1. 2020 – 31. 12. 2020	1 535	0	481	0	0	0	3 794	0
1. 1. 2021 – 31. 12. 2021	2 279	0	7 602	0	0	0	3 622	0
1. 1. 2022 – 31. 12. 2022	1 880	1	13 852	0	11	0	3 163	0
1. 1. 2023 – 31. 12. 2023	2 157	45	3 625	11	34	0	3 002	0
1. 1. 2024 – 31. 12. 2024	1 782	14	3 520	13	5	0	3 082	0
Celkem	14 287	272	57 285	42	1 146	0	21 704	0

V průběhu roku 2024 byl AMP diagnostikován a hlášen z celkem 21 evropských zemí, 14 z nich jsou členy Evropské unie. V roce 2019 došlo k jeho zavlečení na Slovensko a v roce 2020 byl AMP potvrzen i v Německu. Dlouhodobě nepříznivá nálezová situace je v Rumunsku a v Bulharsku, kde je AMP rozšířený jak u prasat divokých, tak i v chovech domácích prasat. Další rizikovou oblastí pak je Polsko, kde se AMP vyskytuje od roku 2014 a Polsku se nedaří nákazu eradikovat. Právě z Polska došlo k zavlečení AMP do Německa. V Německu bylo v průběhu roku 2024 potvrzeno 10 ohnisek AMP u domácích prasat. Začátkem roku 2022 byl AMP potvrzen v pevninské části Itálie. Dalším rizikem z hlediska AMP nejen pro ČR, ale i pro další státy EU zůstával výskyt tohoto onemocnění na Ukrajině a v Ruské federaci, kde se také nedařilo tuto nákazu potlačit. V roce 2019 byl AMP zavlečen do Srbska a v roce 2020 do Moldavska. Historicky první výskyt nákazy byl v průběhu roku 2023 hlášen z Chorvatska, Kosova, Bosny a Hercegoviny a Švédska (pouze u prasat divokých). V Chorvatsku a v Bosně Hercegovině docházelo zejména v letním období k masivnímu až nekontrolovanému šíření AMP v chovech domácích prasat (nízká biologická bezpečnost) a situace byla velice vážná. V roce 2024 byl AMP potvrzen v dalších zemích a to v Albánii a v Černé Hoře.

Nadále velkým nebezpečím pak zůstává výskyt a rychlé šíření AMP v jihovýchodní Asii, a to zejména v chovech domácích prasat.

V roce 2021 byl po 40 letech potvrzen AMP v chovech domácích prasat na Dominikánské republice a Haiti.

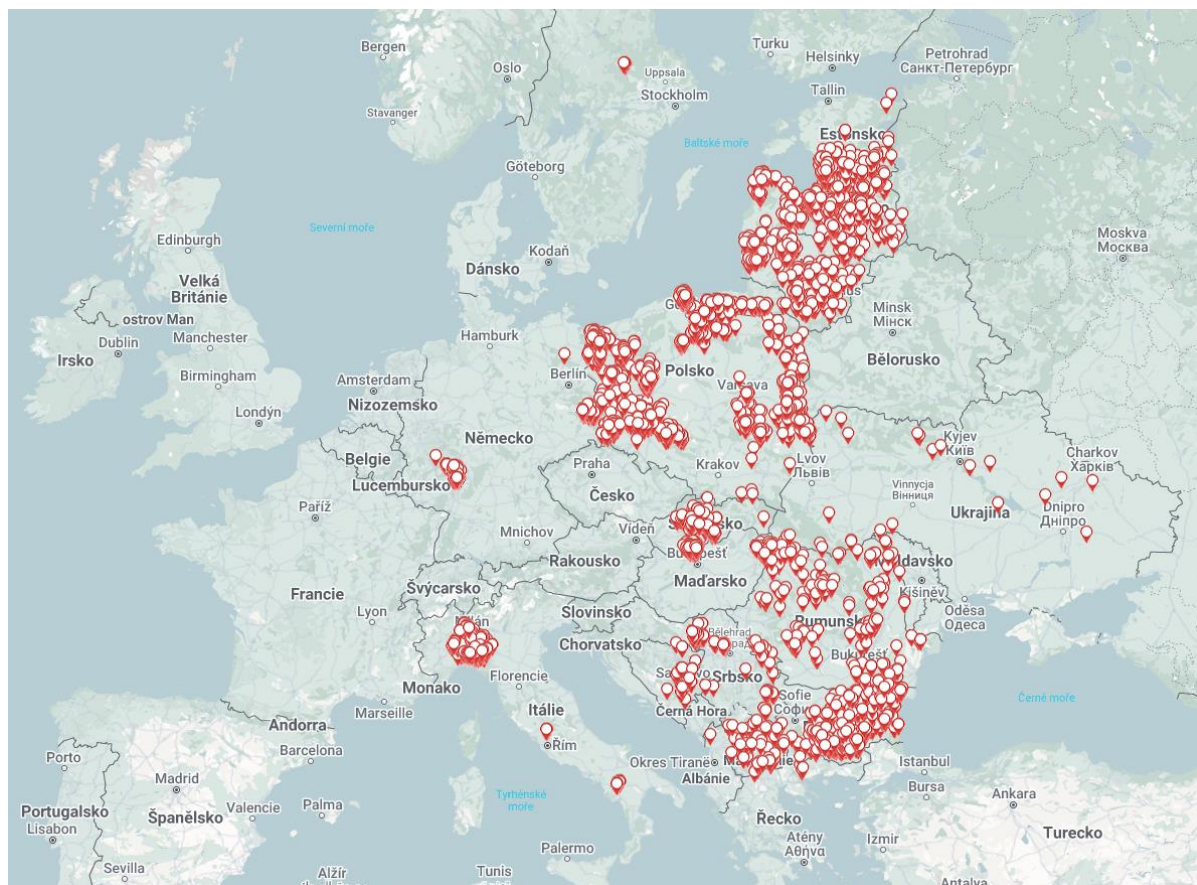
Mapa č. 19: Ohniska afrického moru prasat u domácích prasat v Evropě v roce 2024

Zdroj: ADIS

Počet ohnisek: celkem 764 (Srbsko 310, Rumunsko 220, Ukrajina 70, Polsko 44, Bosna a Hercegovina 33, Itálie 31, Moldavsko 13, Německo 10, Litva 8, Lotyšsko 7, Chorvatsko 6, Řecko 5, Severní Makedonie 4, Kosovo 9, Lotyšsko 8, Řecko 6, Bulharsko 1, Slovensko 1 a Albánie 1).

Mapa č. 20: Výskyt afrického moru prasat u prasat divokých v Evropě v roce 2024

Zdroj: ADIS

Počet případů: celkem 7 892 (Polsko 2 311, Itálie 1 205, Německo 966, Lotyšsko 961, Bulharsko 717, Litva 561, Maďarsko 474, Rumunsko 186, Slovensko 165, Srbsko 101, Severní Makedonie 51, Chorvatsko 39, Bosna a Hercegovina 38, Estonsko 36, Česká republika 27, Řecko 21, Ukrajina 15, Švédsko 8, Moldavsko 6, Albánie 3 a Černá Hora 1).

Tabulka č. 57: Počty pozitivních případů AMP u prasat divokých a domácích v EU a na Ukrajině (2020–2024)

Země	2020		2021		2022		2023		2024	
	prasata		prasata		prasata		prasata		prasata	
	domácí	divoká	domácí	divoká	domácí	divoká	domácí	divoká	domácí	divoká
Estonsko (EE)	0	68	1	71	0	53	2	53	0	36
Lotyšsko (LV)	3	321	2	368	6	913	8	730	7	961
Litva (LT)	3	230	0	240	16	307	3	436	8	561
Polsko (PL)	103	4 078	124	3 214	14	2 113	30	2 686	44	2 311
Maďarsko (HU)	0	4052	0	2 536	0	568	0	403	0	474
Rumunsko (RO)	1 056	903	1 756	1 032	327	449	737	289	220	186
Bulharsko (BG)	19	553	8	398	2	305	3	419	1	717
Ukrajina	23	5	14	3	7	2	38	9	70	15
Itálie (IT)	0	42	3	15	4	276	17	1 051	31	1 205
Belgie (BE)	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Slovensko (SK)	17	388	12	1 658	5	561	0	535	1	165

Země	2020		2021		2022		2023		2024	
	prasata		prasata		prasata		prasata		prasata	
	domácí	divoká	domácí	divoká	domácí	divoká	domácí	divoká	domácí	divoká
Srbsko (RS)	16	63	43	43	107	146	991	213	310	101
Řecko (GR)	1	0	0	0	0	0	6	2	5	21
Moldavsko (MD)	2	30	3	0	15	3	18	6	13	6
Severní Makedonie (MK)	0	0	1	0	30	10	16	47	4	51
Německo (DE)	0	403	4	2 551	3	1 600	1	888	10	966
Česká republika (CZ)	0	0	0	0	0	1	0	56	0	27
Švédsko (SE)	0	0	0	0	0	0	0	60	0	8
Bosna a Hercegovina (BA)	0	0	0	0	0	0	1 511	29	33	38
Chorvatsko (HR)	0	0	0	0	0	0	1 124	13	6	39
Kosovo (XK)	0	0	0	0	0	0	9	4	0	0
Albánie (AL)	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3
Černá Hora (ME)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Celkem	1 243	11 139	1 856	12 129	536	7 307	4 514	7 929	764	7 892

3.5.5. Aujeszkyho choroba u prasat divokých (Aujeszky's disease in wild boar)

Plošný monitoring Aujeszkyho choroby v populaci prasat divokých byl na celém území ČR prováděn v letech 2011 až 2013 a zopakován v roce 2017. Šlo o sérologické vyšetření přítomnosti protilátek ve vzorcích krve odebrané od ulovených divokých prasat. Výsledky monitoringu ukázaly, že protilátky proti Aujeszkyho chorobě se v ČR v populaci prasat divokých vyskytují celoplošně, došlo jen k poklesu pozitivních nálezů (33 % pozitivních v letech 2011–2013 respektive 21,4 % pozitivních v roce 2017).

V letech 2018–2024 již tento monitoring prováděn nebyl.

Možný výskyt Aujeszkyho choroby u prasat divokých úzce souvisí s onemocněním psů touto chorobou; riziko hrozí zejména loveckým psům. Prevence onemocnění loveckých psů spočívá především v omezení kontaktu psů s divokými prasaty a nekrmení psů syrovým masem či vnitřnostmi z divočáka.

V roce 2024 nebylo potvrzeno žádné onemocnění Aujeszkyho chorobou u psů.

Tabulka č. 58: Počet případů onemocnění domácích zvířat Aujeszkyho chorobou v letech 2017–2024

Rok	Počet případů	Kraj	Okres
2017	4	Plzeňský	Klatovy
		Jihočeský	Písek
		Plzeňský	Tachov
		Moravskoslezský	Opava
2018	2	Olomoucký	Prostějov (kočka)
		Jihomoravský	Blansko
2019	7	Středočeský	Rakovník
		Zlínský	Zlín (4 případy)

Rok	Počet případů	Kraj	Okres
2020	2	Jihomoravský	Blansko
			Brno-venkov
		Jihočeský	Strakonice
		Plzeňský	Klatovy
2021	4	Zlínský	Uherské Hradiště
		Vysočina	Havlíčkův Brod
		Jihočeský	Strakonice
			Tábor
2022	5	Zlínský	Zlín
		Ústecký	Louny
		Jihočeský	Český Krumlov
			Strakonice
		Středočeský	Praha-západ
2023	0	-	-
2024	0	-	-

3.5.6. Trichinelóza prasat divokých (Trichinellosis in wild boar)

Svalovec, *Trichinella* spp., je parazit vyvolávající onemocnění zvané trichinelóza. Taxonomicky patří mezi hlístice (Nematoda, hlístkové, řád Enoplida), tedy mezi nečláňkované červy odděleného pohlaví. V dospělosti dosahuje samec délky 1,5 mm a samice 3 až 4 mm. Z domácích zvířat parazituje nejvíce u prasat, psů, koček a koní. Z divokých zvířat jsou to především prasata divoká, drobní hlodavci, lišky, tchoři, jezevci, vlci, medvědi, hyeny, lvi a leopardi, mořští savci aj. V našich podmínkách bývá obvykle zdrojem nákazy maso divočáka.

V roce 2024 nebyl zaznamenán žádný pozitivní případ trichinelózy.

Rozsah vyšetřování u divokých prasat

Vyšetření se provádí u všech ulovených divokých prasat určených pro lidskou spotřebu.

V roce 2024 bylo celkem vyšetřeno 212 961 prasat divokých, z toho 210 535 vzorků v laboratořích SVÚ a 2 426 vzorků ve schválených soukromých laboratořích.

Tabulka č. 59: Vyšetření divokých prasat na trichinelu v letech 2014–2024

Rok	Počet vyšetřených	Počet pozitivních
2014	126 098	0
2015	185 042	2
2016	163 546	4
2017	230 998	1
2018	146 686	4
2019	237 246	1
2020	182 091	0
2021	232 355	2

Rok	Počet vyšetřených	Počet pozitivních
2022	197 426	1
2023	252 528	1
2024	212 961	0

3.5.7. Trichinelóza u lišek (Trichinellosis in foxes)

Jedná se o stejného parazita, který je sporadicky zjišťován při vyšetření divokých prasat. S cílem zmapovat a definovat rizikové oblasti s výskytem svalovce v ČR probíhal v rámci Metodiky v letech 2014–2022 monitoring trichinelózy u lišek. Vyšetření se provádělo trávicí metodou ze vzorků svaloviny ulovených, uhynulých, případně utracených lišek nebo psíků mývalovitých, které byly zaslány na vyšetření na vzteklinu.

Tabulka č. 60: Vyšetření lišek nebo psíků mývalovitých na trichinely 2014–2022

Rok	Počet vyšetřených	Počet pozitivních
2014	3 044	4
2015	2 509	4
2016	3 015	5
2017	2 942	7
2018	2 854	6
2019	2 892	3
2020	2 692	10
2021	2 758	3
2022	2 563	2

Od roku 2023 již monitoring trichinelózy u lišek neprobíhá.

3.5.8. Alveokokóza lišek

Alveokokóza je parazitární onemocnění způsobované tasemnicí *Alveococcus multilocularis*, jejímž mezipřijímcem může být i člověk.

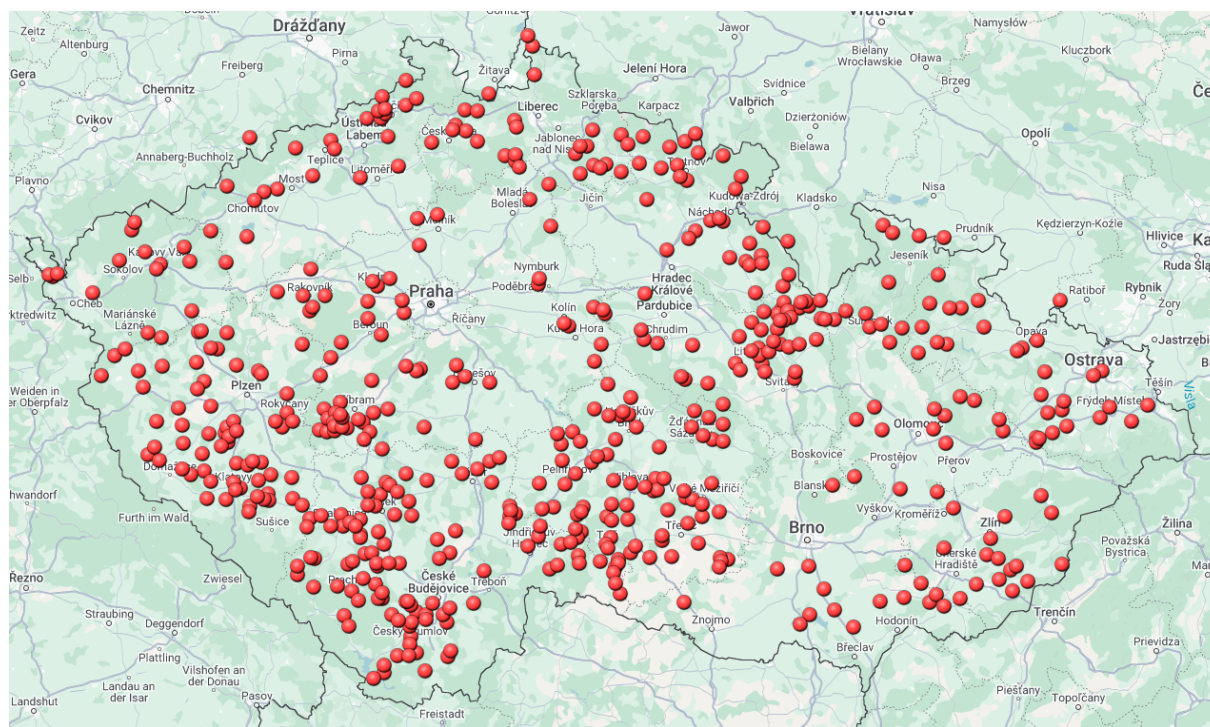
Dospělé tasemnice *Alveococcus multilocularis* mající tělo dlouhé 1,2–4,5 mm, složené z dvou až šesti článků, žijí v tenké střevě masožravců. V Evropě je hlavním hostitelem liška obecná, může se ale vyskytovat také u psů a koček v oblastech výskytu hlodavců, kteří jsou hlavními mezipřijímci této tasemnice. U zralých tasemnic se z posledního článku uvolňují drobná, pouhým okem neviditelná vajíčka, která se s trusem zvířat dostávají do vnějšího prostředí, kde mohou ulpět na vegetaci i lesních plodech (borůvky, jahody, houby atd.). Ve vnějším prostředí jsou vajíčka velmi odolná. Přežívají až 8 měsíců plně schopná nakazit mezipřijímce. Mezipřijímce jsou různé druhy drobných savců, např. hraboš polní, hryzec vodní, hrabošík podzemní, norník rudý, myš domácí nebo ondatra pižmová. Náhodně se může vajíčka infikovat i člověk. V zažívacím ústrojí mezipřijímce se z vajíčka uvolní larva, která se přes stěnu střevním cévním řečištěm dostává především do jater, případně plic a jiných orgánů. V těchto orgánech se u člověka po velmi dlouhé inkubační době, trávající až několik let vytváří další stadium – boubel. Je to komplex navzájem spojených měchýřků, obsahujících zárodky tasemnice, která se vnějším pučením množí a infiltrují okolní tkáň. Podobně jako zhoubný nádor mohou i metastázovat do vzdálenějších orgánů (mozek, plíce apod.). Po pozření infikovaného mezipřijímce vhodným druhem masožravce, dojde k uvolnění zárodku, který postupně dospívá.

V ČR byl v roce 2016 zahájen monitoring alveokokózy u lišek. Vyšetřovány byly dvě lišky na 100 km². V roce 2017 byl monitoring rozšířen o vyšetřování psíků mývalovitých a navýšen na 4 vyšetřované lišky nebo psíky mývalovité na 100 km². V roce 2024 bylo takto vyšetřeno celkem 2 504 vzorků, pozitivních nálezů bylo 694. Výsledky monitoringu potvrzují ve shodě s předcházejícími lety celoplošné rozšíření této parazitózy u lišek v ČR.

Tabulka č. 61: Vyšetření lišek nebo psíků mývalovitých na alveokokózu 2016–2024

Rok	Počet vyšetřených	Počet pozitivních
2016	1 567	529
2017	2 876	684
2018	2 805	654
2019	2 849	596
2020	2 691	674
2021	2 758	645
2022	2 582	529
2023	2 526	552
2024	2 504	694

Mapa č. 21: Pozitivní nálezy alveokokózy u lišek v roce 2024

Zdroj: SVS

3.6. RYBY

3.6.1. Koi herpesviróza, virová hemoragická septikémie, infekční nekróza krvetvorné tkáně

Koi herpesviróza (KHV) je kontagiózní onemocnění kapra obecného, jeho barevné variety – koi kapra a kříženců kapra s jinými druhy. Seznam všech vnímavých druhů a druhů přenašečů (vektorů) KHV je

uveden v prováděcím nařízení Komise (EU) 2018/1882. Původce onemocnění je kapří herpesvirus 3 (CyHV-3), patřící do čeledi Alloherpesviridae, který má dvouvláknovou DNA. Vnímavé vůči chorobě jsou všechny věkové kategorie – plůdek, juvenilní i dospělé ryby. Onemocnění je vysoce nakažlivé s vysokou mortalitou. Důležitým faktorem pro vznik onemocnění je teplota vody. Po přesunu infikovaných ryb z chladnějšího prostředí do vody o teplotě 23–28 °C dojde k rychlému vzplanutí nákazy spojené s vysokou úmrtností. Napadené ryby jsou dezorientované se zvýšenou frekvencí dýchání. Kůže a žábry jsou bledé a nepravidelně zbarvené. Objevuje se také silná nekróza žaber, povrchové hemoragie kůže a zapadlé oko. Léze jsou patrné na kůži, žábřácích, ledvině, játrech a slezině. Diagnóza vychází z posouzení epizootologické situace, průběhu onemocnění, klinických příznaků, a hlavně nekrotických změn na žábřácích. V současné době je nejefektivnější metoda diagnostiky PCR.

Virová hemoragická septikémie (VHS) a infekční nekróza krvevorné tkáně (IHN) patří mezi nebezpečné virové nákazy ryb, které jsou způsobeny RNA viry z čeledi Rhabdoviridae. Seznam všech vnímavých druhů na VHS a IHN je uveden v prováděcím nařízení Komise (EU) 2018/1882. VHS je vysoce infekční virové onemocnění, které postihuje všechny věkové kategorie ryb, ale přednostně ryby ve věku jednoho roku při teplotě vody 8–10 °C. Při vyšších teplotách má onemocnění mírný průběh a při teplotách nad 15 °C se projevuje vzácně. Onemocnění se často projevuje při stresu (změny teploty vody, manipulace s rybami, vysoká hustota rybí obsádky, nevhodná kvalita vody). Nemocné ryby jsou apatické, lze pozorovat ztmavnutí povrchu těla, exoftalmus (vystouplé oko) a krváceniny u bází ploutví. Při IHN je obvykle nejvíce postižen plůdek a mladé ryby ve věku 5–12 měsíců. Klinické příznaky a mortalita u větších ryb je vzácná, ale právě starší ryby mohou být nosiči viru. Onemocnění propuká nejčastěji při teplotě vody 10–12 °C, kdy mortalita může dosáhnout 80–100 %. Nemocné ryby projevují malátnost, poruchy plavání, nechutenství, ztrátu reflexů či náhlé hynutí za příznaků dušení. Lze pozorovat ztmavnutí povrchu těla, exoftalmus, zvětšenou dutinu tělní a krváceniny u báze ploutví a na kůži. Diagnóza VHS a IHN je založena na klinickém, patologicko-anatomickém vyšetření a definitivní diagnostika je prováděna molekulárními metodami PCR nebo kombinací izolace viru na buněčných liniích s následnou identifikací viru dalšími metodami. Terapie není dostupná.

V roce 2024 nebylo v ČR zjištěno žádné ohnisko KHV.

V roce 2024 bylo v ČR potvrzeno 1 ohnisko IHN v chovu pstruha duhového v Kraji Vysočina a byla potvrzena 2 ohniska VHS v chovech pstruha duhového v Ústeckém kraji.

Monitoring VHS, IHN a KHV v ČR

Od roku 2023 byl v souladu s novou evropskou legislativou zrušen povinný aktivní monitoring (odběr vzorků) nákaz VHS a IHN. Odběr vzorků se nově provádí pouze ve schválených zařízeních akvakultury s chovem vnímavých druhů ryb, které se dobrovolně účastní tzv. programu dozoru. V souladu s platnou Metodikou kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace se v uvedených zařízeních odebírají vzorky a provádějí úřední kontroly dle úrovně rizika daného schváleného zařízení následovně: zařízení s vysokou mírou rizika – odběr vzorků 1× ročně; zařízení se střední mírou rizika – odběr vzorků 1× za 2 roky; zařízení s nízkou mírou rizika – odběr vzorků 1× za 3 roky. Vyšetření se provádí na obě nákazy vždy z jednoho vzorku ryb v období teplotního optima pro působení viru, která je nižší nebo rovna 14 °C.

Aktivní monitoring nákazy KHV byl v roce 2022 z důvodu změny evropské legislativy, která ho již nevyžaduje, zrušen.

V tabulce č. 62 jsou uvedena vyšetřená zařízení akvakultury na jednotlivé nákazy a vzniklá ohniska v letech 2017–2024.

Tabulka č. 62: Monitoring VHS, IHN, KHV v letech 2017–2024

Rok	VHS		IHN		KHV	
	Počet vyšetřených hospodářství	Počet ohnisek	Počet vyšetřených hospodářství	Počet ohnisek	Počet vyšetřených hospodářství	Počet ohnisek
2017	102	0	102	0	99	3
2018	100	0	100	0	105	2

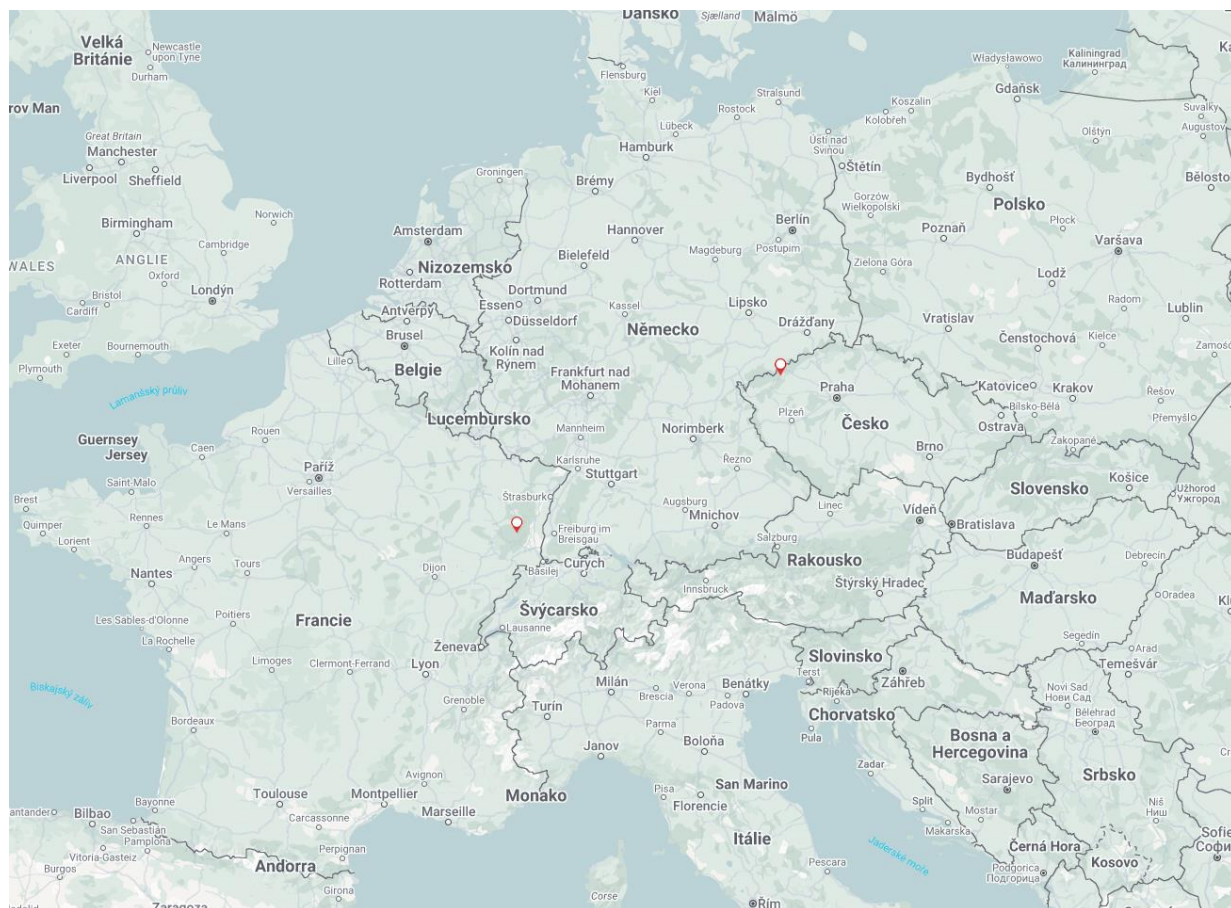
Rok	VHS		IHN		KHV	
	Počet vyšetřených hospodářství	Počet ohnisek	Počet vyšetřených hospodářství	Počet ohnisek	Počet vyšetřených hospodářství	Počet ohnisek
2019	95	3	95	1	107	11
2020	91	1	91	0	105	4
2021	89	2	89	0	94	6
2022	63	0	63	0	povinný monitoring zrušen	4
2023	povinný monitoring zrušen	1	povinný monitoring zrušen	0	-	3
2024	povinný monitoring zrušen	2	povinný monitoring zrušen	1	-	0

Výskyt VHS, IHN a KHV v Evropě

V roce 2024 byla do systému ADIS nahlášena celkem 3 ohniska VHS (6 ohnisek v roce 2023) a 3 ohniska IHN (6 ohnisek v roce 2023).

Nákaza KHV již není od roku 2021 do ADIS hlášena a informace o nákazové situaci v EU není dostupná.

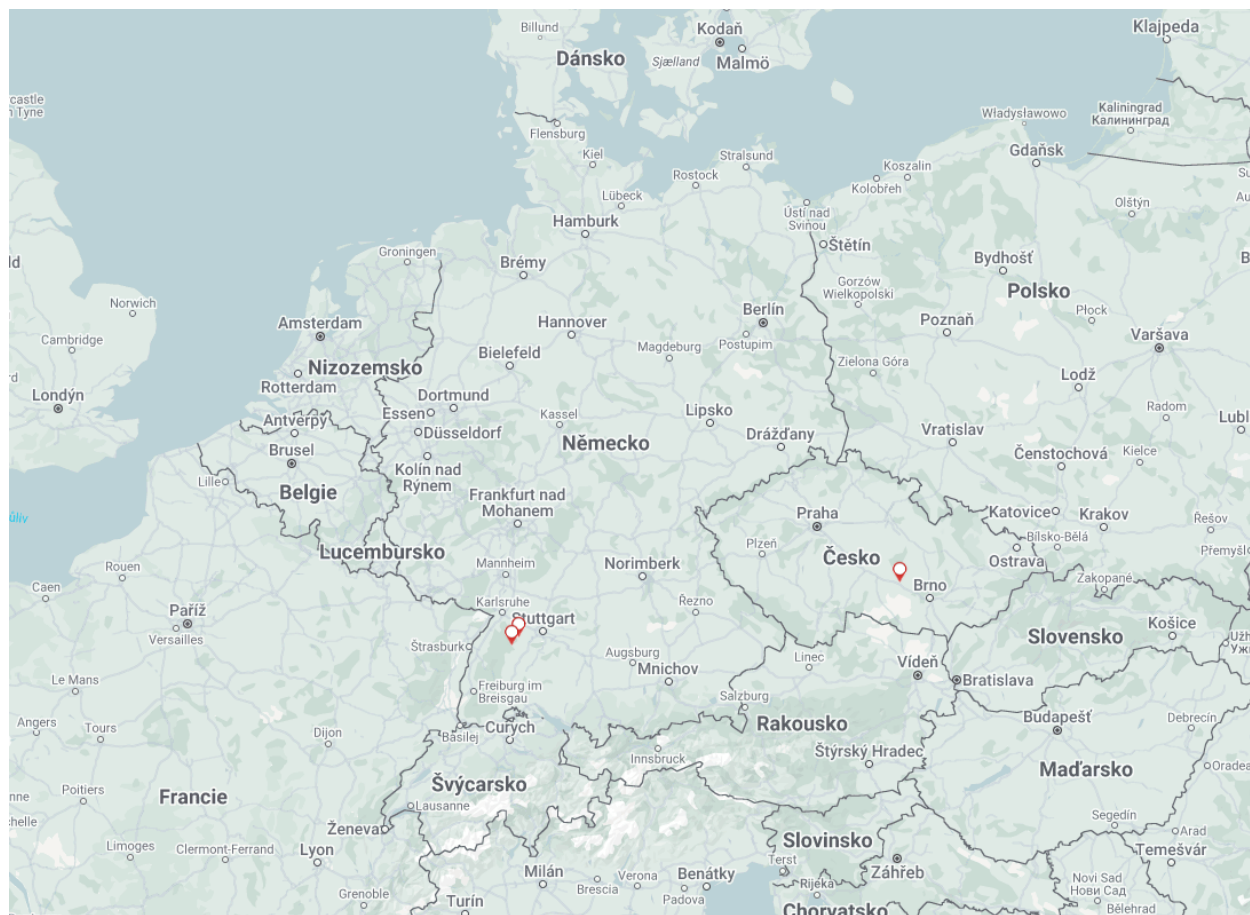
Mapa č. 22: Výskyt VHS v Evropě v roce 2024

Zdroj: ADIS

Počet ohnisek: celkem 3 (Česká republika 2 a Francie 1)

Mapa č. 23: Výskyt IHN v Evropě v roce 2024

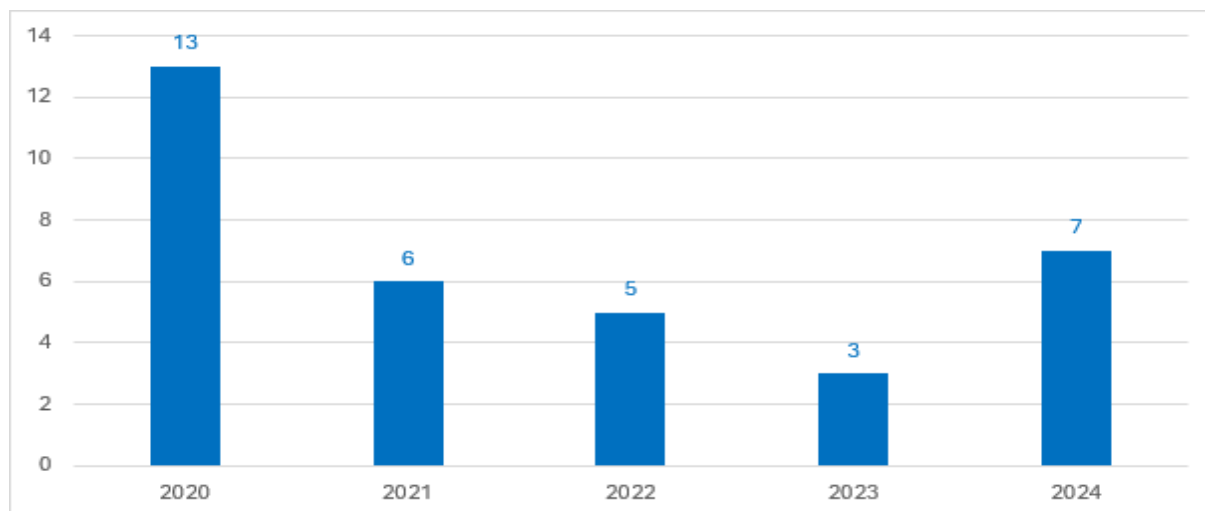
Zdroj: ADIS

Počet ohnisek: celkem 3 (Německo 2 a Česká republika 1)

3.6.2. Hromadné úhyny ryb

V průběhu roku 2024 řešila SVS oproti předchozím rokům větší množství hromadných úhynů ryb z jiných než infekčních příčin, a to v krajích Plzeňském (1), Moravskoslezském (1), Jihočeském (1), Kraji Vysočina (1), Ústeckém (1) a Středočeském (2). Nejčastější příčinou úhynu rybí obsádky byl úhyn z důvodu nedostatku kyslíku ve vodě.

Graf č. 8: Přehled počtu případů hromadných úhynů ryb v letech 2020–2024

3.7. VČELY

3.7.1. Mor včelího plodu (American foulbrood of honey bees)

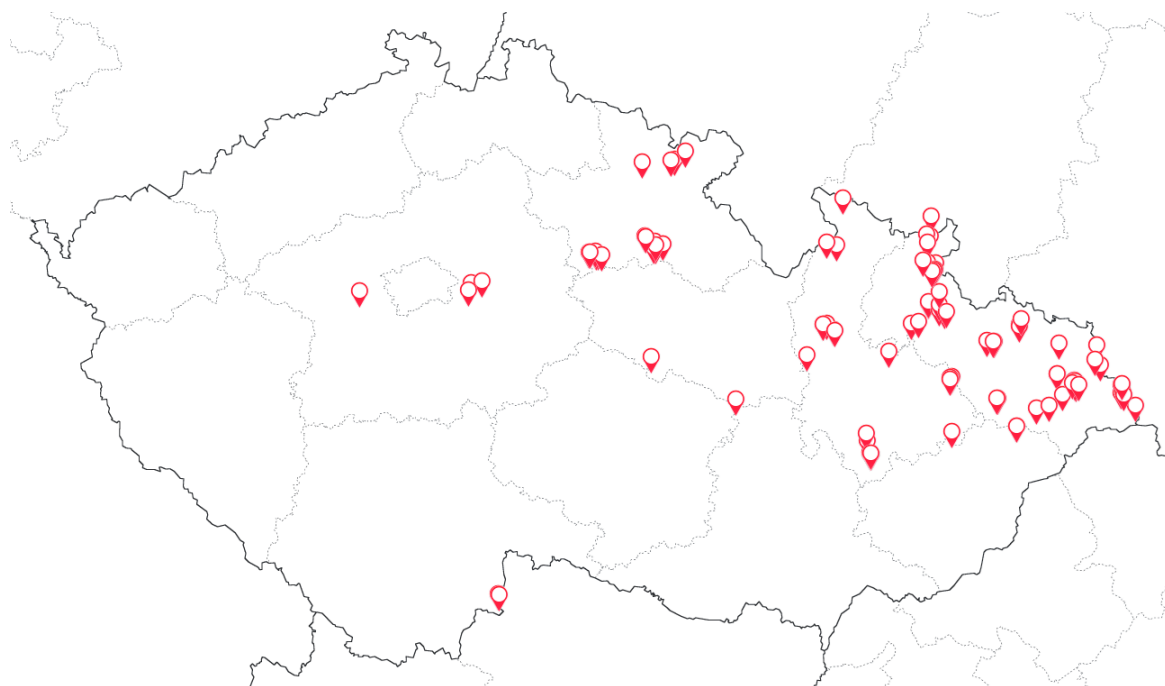
Mor včelího plodu (*Histolysis infectiosa perniciosa larvae apium*, *Pestis americana larvae apium*, ang. American foulbrood) je nejzávažnější onemocnění larev včel. Onemocnění způsobuje *Paenibacillus larvae*. Původce moru včelího plodu napadá časná larvální stádia a je druhově specificky zaměřený pouze na včelu medonosnou *Apis mellifera*. Extrémně odolné spory jsou jedinou infekční formou. Spory jsou infekční pouze pro larvy. S vysokou odolností spor původce souvisí velmi obtížné zdolávání této nákazy a potřeba využít při zdolávání radikální metody.

V roce 2024 bylo v ČR potvrzeno celkem 109 ohnisek moru včelího plodu. Nejvyšší výskyt byl zaznamenán v Moravskoslezském a Olomouckém kraji.

Tabulka č. 63: Počet ohnisek moru včelího plodu v letech 2018–2024

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Počet ohnisek	113	134	108	63	66	93	109

Mapa č. 24: Výskyt moru včelího plodu v roce 2024

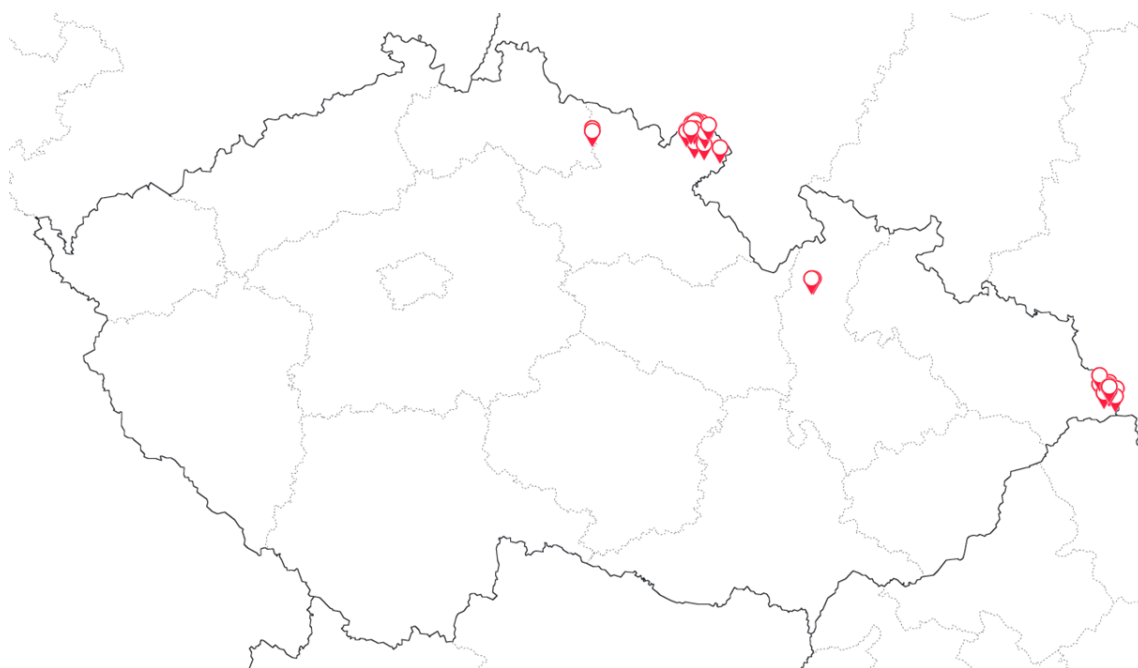
3.7.2. Hniloba včelího plodu (European foulbrood of honey bees)

V roce 2024 byla nákaza prokázána ve čtyřech krajích, celkem 49 ohnisek. V Moravskoslezském (23) a Královéhradeckém kraji (19) byl zaznamenán výrazný nárůst ohnisek. Nákaza se vyskytla také na stanovištích včel v Libereckém (5) a nově v Olomouckém kraji (2).

Tabulka č. 64: Počet ohnisek hniloby včelího plodu v letech 2018–2024

Rok	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Počet ohnisek	0	16	5	4	10	22	49

Mapa č. 25: Výskyt hniloby včelího plodu v roce 2024

3.7.3. Varroáza (Varroosis of honey bees)

Toto onemocnění je způsobeno roztočem *Varroa destructor*, který parazituje jak na zavíčkovaném plodu, tak na dospělých včelách. Varroáza v kombinaci s dalšími faktory, jako jsou virózy, chronické otravy, nízká úroveň zoohygieny, nedostatečnost bílkovinné potravy, působí postupné slábnutí včelstev, které může vést až k jejich úhynu či kolapsu, pokud nejsou včas provedena účinná opatření k tlumení varroázy. Pro plošné sledování výskytu varroázy je každoročně vyšetřována zimní měl. Vzorky zimní měli je chovatel povinen odebrat a odevzdat k vyšetření do 15. 2. daného roku. Výsledky tohoto vyšetření pomáhají stanovit úroveň zamoření na jednotlivých stanovištích či větších územních celcích. Tyto výsledky jsou jedním z podkladů, na základě kterého je každoročně stanoveno léčebné a preventivní ošetření včelstev, a to předjarní preventivní ošetření u všech včelstev na jednotlivých stanovištích při nálezů vyšším než 3 roztočů v průměru na jedno včelstvo. K ošetření varroázy se používají registrované veterinární léčivé přípravky v souladu s příbalovou informací.

Při kontrole výskytu varroázy nelze spoléhat pouze na výsledky vyšetření zimní měli. Je třeba pravidelně sledovat včelstva v průběhu celého roku a v případě potřeby provést jejich ošetření.

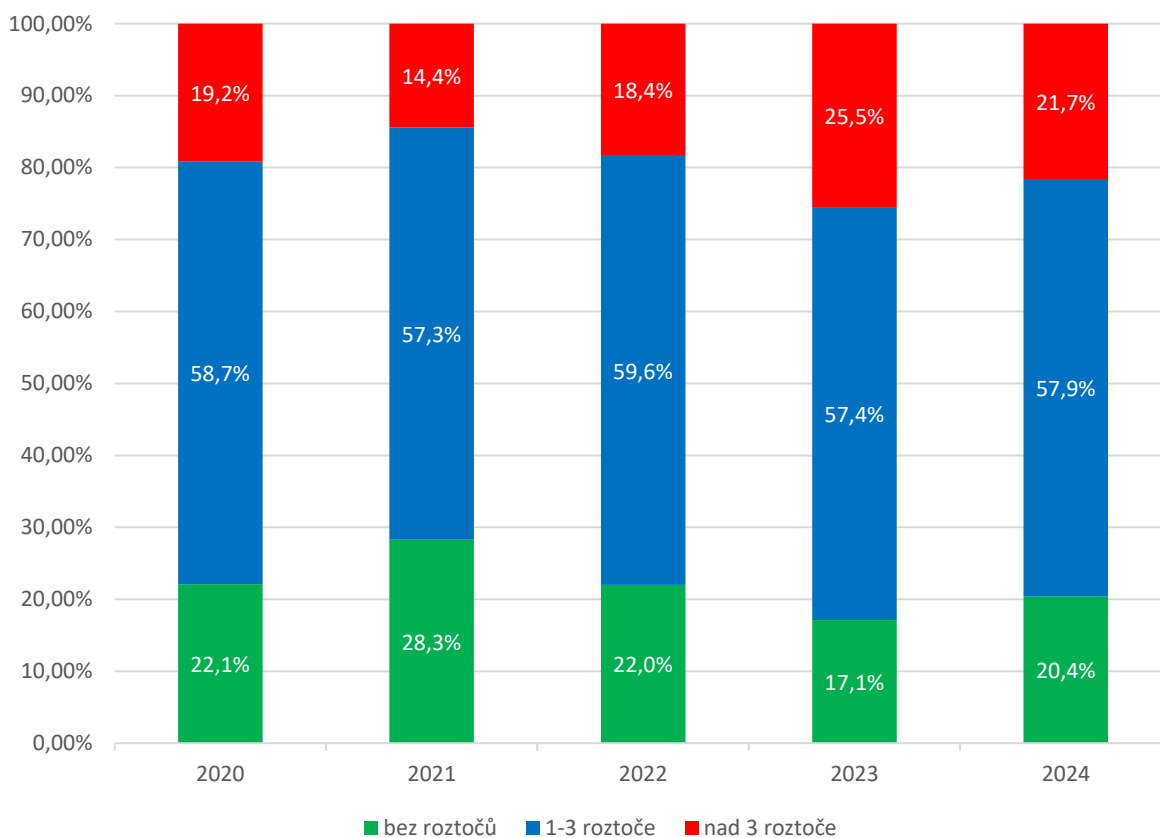
V roce 2024 byla vyšetřena zimní měl z celkového počtu 60 899 stanovišť. U 20 % vzorků nebyla zjištěna přítomnost roztočů.

Podrobnější analýza výsledků v letech 2020–2024 je uvedena v níže uvedené tabulce. Vývoj intenzity varroázy v letech 2020–2024 zobrazuje graf níže.

Tabulka č. 65: Intenzita varroázy na stanovištích v období 2020–2024

Průměrný počet roztočů na včelstvo	Počet stanovišť									
	2020	%	2021	%	2022	%	2023	%	2024	%
0	13 450	22,1	17 551	28,3	13 901	22	10 446	17,1	12 405	20,4
1–3	35 686	58,7	35 570	57,3	37 620	59,6	35 139	57,4	35 248	57,9
nad 3	11 632	19,2	8 912	14,4	11 606	18,4	15 611	25,5	13 246	21,7
Celkem	60 768	100,0	62 033	100,0	63 127	100,0	61 196	100,0	60 889	100,0

Graf č. 9: Vývoj intenzity varroázy za roky 2020–2024

3.7.4. Hromadné úhyny včelstev

Případy hromadných úhynů včel v důsledku suspektní otravy včel přípravky na ochrany zemědělských plodin (POR) řeší úřední veterinární lékaři z KVS ve spolupráci s inspektory Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ÚKZÚZ).

Po ohlášení podezření na otravu včel POR provedou úřední veterinární lékaři místní šetření na dotčeném stanovišti, při kterém jsou zároveň odebrány vzorky uhynulých včel. Inspektoři ÚKZÚZ provádí místní šetření u osob, které provedly aplikaci přípravků na ochranu rostliny a odebírají vzorky ošetřeného porostu pro chemickou analýzu. Tyto vzorky musí být do 72 hodin dopraveny do laboratoře a uchovány při -18°C. Jakmile inspektoři ÚKZÚZ identifikují prostředek, který byl aplikován na pole, jsou odebrané vzorky podrobeny chemické analýze na obsah účinných látek použitého přípravku nebo směsi přípravků. Na základě závěrů z místního šetření a výsledků vyšetření vzorků SVS potvrdí nebo vyloučí příčinnou souvislost mezi úhynem včel a aplikací přípravku na ochranu rostlin. Závěr poté předá dotčeným chovatelům včel a inspektorům ÚKZÚZ, kteří mohou osobě, která aplikovala přípravek v rozporu se zákonem o rostlinolékařské péči udělit sankci.

V roce 2024 byly řešeny dvě podezření na otravu včel. V jednom případě nebyla potvrzena souvislost mezi úhynem včel a aplikací přípravku na ochranu rostlin a ve druhém případě souvislost prokázána byla.

4. Činnost Oddělení pro řešení krizových situací – KC Brno

4.1. Simulační cvičení Státní veterinární správy a vojenské veterinární služby Armády ČR

4.1.1. Cvičení „NÁKAZA 2024“

Ve dnech 3. - 6. 6. 2024 proběhlo simulační cvičení Státní veterinární správy (SVS) a veterinární služby Ministerstva obrany (VetSIMO) na téma postupů orgánů veterinární správy při podezření a potvrzení na nebezpečnou nákazu zvířat se zaměřením na aviární influenzu (HPAI), africký mor prasat (AMP), klasický mor prasat (KMP), slintavku a kulhavku (SLAK), epizootické hemorhagické onemocnění (EHD) a plicní nákazu skotu (CBPP). Pozvány byly KVS SVS pro kraje Středočeský (KVSS), Liberecký (KVSL), Vysočina (KVSJ) a Městská veterinární správa v Praze (MěVS Praha). Pozvána byla rovněž KVS SVS pro Jihočeský kraj (KVSJ), která byla požádána o prezentaci na téma eradikace ohnisek HPAI u husí a lokalitě Byňov a Nové Hradky a prováděním nouzové vakcinace genových rezerv hus. Cvičení se konalo v Jihočeském kraji. V ubytovacím zařízení na Olšině byla organizována prezentační část cvičení a v hospodářství Vojenských lesů a statků (VLS) Květušín praktická část cvičení.

4. 6. 2024 – dopolední prezentační část cvičení v ubytovacím zařízení Olšina byla věnována prezentacím, které si jednotlivé KVS připravily podle zadaných scénářů:

- MěVS SVS Praha – podezření a potvrzení HPAI při pohraniční veterinární kontrole (subtyp H5N1)
- KVS SVS pro Liberecký kraj – podezření a potvrzení AMP v komerčním chovu prasat
- KVS SVS pro Středočeský kraj – podezření a potvrzení SLAK v hospodářství skotu
- KVS pro kraj Vysočina – činnost při nálezů uhynulého divokého prasete a po potvrzení AMP
- ÚVS SVS
- plicní nákaza skotu (klinické příznaky a diagnostika)
- EHD – informace o nákaze, nálezová situace v Evropě
- Hemorhagická septicémie skotu (pasteurelóza) – informace o potvrzení nákazy v Moravskoslezském kraji z hlediska diferenciální diagnostiky k EHD
- KVS SVS pro Jihočeský kraj – zkušenosti z likvidace ohnisek HPAI v katastrálním území Nové Hradky a Byňov a s prováděním nouzové vakcinace u hus vedených jako genetický zdroj

Praktická část cvičení probíhala v hospodářství VLS Květušín:

Instruktaž ke vstupu do hospodářství s podezřením na výskyt nákazy, vymezení vstupu a výstupu, převlečení do osobních ochranných prostředků (OOP), výstup z hospodářství – provedlo KC Brno.

Praktická činnost jednotlivých KVS

Inspektoři KVS SVS MěVS Praha provedli praktickou ukázkou přípravy vstupního místa do hospodářství s podezřením na výskyt HPAI, převlečení do osobních ochranných prostředků (OOP) a vybavení pro odběry vzorků na HPAI. Odebrali vzorky od 10 ks slepic k virologickému vyšetření (tracheální a kloakální stěry) a připravili je k odeslání do příslušné NRL. Současně byly odebrány vzorky krve k sérologickému vyšetření. Mimo inspektorů MěVS Praha byl nález odběrů vzorků (krev, výtěry) prováděn i ostatními účastníky cvičení.

Sestavili rám k utrácení drůbeže v BigBagu použitím CO₂. Pak bylo provedeno utrácení 15 ks drůbeže v tomto rámu napuštěním BigBagu plynem (CO₂). Zbývajících drůbež byla usmrcena intrapulmonální injekční aplikací přípravku T61 (3 ks) a manipulací šije (2 ks).

Po provedení osobní očisty a dezinfekce a svlečení OOP vystoupili inspektoři z podezřelého hospodářství.

Při praktických činnostech nebyly zjištěny žádné nedostatky. Pro nácviky odběrů vzorků od drůbeže bude v následujících cvičeních stačit použít 5–10 ks zvířat.

Inspektoři KVS SVS pro Liberecký kraj simulovali výjezd do hospodářství s podezřením na výskyt AMP u domácích prasat. Činnosti v hospodářství byly následující:

- vstup do hospodářství s podezřením na AMP
- klinické vyšetření zvířat, měření teploty využitím termokamery, odběr vzorků (krev)
- zabalení vzorků a příprava k transportu do NRL
- usmrcení 2 ks pokusných prasat elektrickým proudem (provedlo PSMS Brno a Hradec Králové, záložní tým PSMS KVS pro Olomoucký kraj)
- usmrcení 1 prasete použitím CO₂
- výstup z hospodářství

Činnosti byly předvedeny dobře, vybavení pohotovostního kufru bylo kompletní. Usmrcení prasete v BigBagu, který byl před vložením zvířete naplněn CO₂ proběhlo velmi rychle bez jakýchkoliv obranných reflexů a křečí.

Inspektoři KVS SVS pro Kraj Vysočina byli povoláni k nálezuhynulého divokého prasete v honitbě a jejich činnost byla zaměřena na:

- nález uhynulého divokého prasete
- prohlídka místa nálezuhynulého prasete
- odběr vzorků
- odhad stáří kadáveru (vzorky půdy odebrané z okolí místa nálezuhynulého prasete, odběr hmyzu, příprava k odeslání vzorků k laboratornímu vyšetření)

Vybavenost inspektorů k odběrům vzorků byla velmi dobrá (OOP, souprava k vzorkování).

Inspektoři KVS SVS pro Středočeský kraj simulovali činnost při podezření a potvrzení SLAK u skotu. Provedeny byly následující činnosti:

- vstup do zařízení
- klinická prohlídka a popis zvířete
- odběr vzorků krve z ocasní žíly
- zabalení vzorků a odeslání do NRL

Fotodokumentace HPAI:

Obrázek č. 3 – odběr vzorků z kloaky

Obrázek č. 4 – odběry vzorků krve

Fotodokumentace AMP:

Obrázek č. 5 – vstup do hospodářství

Fotodokumentace – nález kadáveru divokého prasete:

Obrázek č. 6 – odběr vzorků hmyzu v okolí kadáveru

Fotodokumentace SLAK a KHO:

Obrázek č. 7 – prohlídka dutiny ústní u skotu

Obrázek č. 8 – prezentace lapače na odchyt vektorů BT

Obrázek č. 9 – odchycený hmyz

4.2. Pohotovostní plány pro případ výskytu nebezpečných nákaz a mimořádných událostí

Pohotovostní plány byly aktualizovány a doplňovány tak, aby reagovaly na stávající nákazovou situaci i na možný výskyt mimořádných událostí (povodně, havárie vozidel přepravujících zvířata).

Pohotovostní plány jsou zpracovány a aktualizovány v souladu s novou legislativou EU (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/429 o nákazách zvířat – Animal Health Law).

Pohotovostní plány SVS pro případ výskytu nákaz:

- Slintavka a kulhavka
- Klasický mor prasat
- Newcastleská choroba drůbeže
- Africký mor prasat
- Vezikulární choroba prasat
- Mor koní
- Katarální horečka ovčí
- Aviární influenza
- Mor skotu
- Epizootické hemoragické onemocnění (jelenovitých)
- Nodulární dermatitida
- Horečka údolí RIFT
- Vezikulární stomatitida
- Infekční anémie lososovitých
- Bovinní spongiformní encefalopatie
- Vzteklna

Pohotovostní plány SVS pro případ výskytu mimořádné události:

- Zásady pro vypracování vnějšího havarijního plánu pro radiační havárie
- Ochrana proti účinkům bakteriologických (biologických) prostředků
- Zásady pro veterinární činnost v případě chemické havárie
- Zásady pro veterinární činnost v případě havárie při přepravě zvířat
- Zásady pro veterinární činnost v průběhu záplav

5. Činnost pohotovostních středisek pro řešení mimořádných situací (PSMS) v roce 2024

5.1. Depopulace ohnisek nebezpečných nákaz

V roce 2024 bylo v ČR potvrzeno 55 ohnisek HPAI, z toho 11 ohnisek v komerčních hospodářstvích a 44 ohnisek v nekomerčních hospodářstvích (ptáci chovaní v zajetí). Ve všech ohniscích byl diagnostikován subtyp H5N1 (vysocepatogenní).

Z nákaz ryb byla potvrzena 2 ohniska virové hemoragické septikémie (VHS) v chovu pstruha duhového v nekomerčních hospodářstvích (pro vlastní spotřebu), 1 ohnisko infekční hematopoetické nekrózy (IHN) v komerčním hospodářství s chovem pstruha duhového a sivena amerického

Tabulka č. 66: Přehled utrácení zvířat za použití PSMS Brno a Hradec Králové v období 2024

Nákaza/MS	Druh zvířat	Počet ohnisek	Počet utrácených
Salmonelóza (S. enteritidis)	drůbež	2	103 905 ks (cca 38 t)
VHS	pstruh duhový	2	177 ks
IHN	ryby (pstruh duhový, siven americký)	1	93 575 ks (cca 609,5 kg)
HPAI	drůbež (slepice, krůty, perličky, kachny, husy, kachny divoké, bažanti, orebice, holubi, pávi)	55 (44 ohnisek v nekomerčních hospodářstvích, 11 ohnisek v komerčních hospodářstvích)	913 ks (nekomerční hospodářství) 250 933 ks (cca 863 t) komerční hospodářství

V roce 2024 bylo provedeno celkem 14 zásahů PSMS Brno a Hradec Králové v ohniscích spojených s depopulací vnímavých druhů zvířat, ve 47 případech byla provedena depopulace ohniska silami a prostředky záložních týmů KVS.

Fotodokumentace

Obrázek č. 10 – utrácení pstruhů v ohnisku IHN v Mostišti

Obrázek č. 11 – eradikace ohniska cholery drůbeže

6. Laboratorní diagnostika

Laboratorní vyšetřování vzorků odebíraných v rámci státního veterinárního dozoru jsou prováděna ve Státních veterinárních ústavech (SVÚ).

V roce 2024 tuto činnost zabezpečovala následující pracoviště:

- SVÚ Praha, včetně pracoviště Hradec Králové;
- SVÚ Jihlava, včetně pracoviště České Budějovice;
- SVÚ Olomouc.

SVÚ jsou moderními pracovišti veterinární laboratorní diagnostiky v oblasti nálezů zvířat, hygieny potravin, hygieny krmiv a ekologie. K provádění diagnostiky mají k dispozici velmi kvalitní odborné laboratorní zázemí, které využívá nejnovější vědecké poznatky a technologie.

Diagnostické služby jsou poskytovány jak pro účely státního veterinárního dozoru, tak zákazníkům z řad chovatelů, zpracovatelů živočišných produktů, výrobců, obchodníků a občanů.

SVÚ mají dlouhodobě zavedeny a akreditovány systémy jakosti podle normy ČSN EN ISO/IEC 17025:2018. Jednotlivá pracoviště jsou vedena jako zkušební laboratoře akreditované Českým institutem pro akreditaci, o.p.s. (ČIA). Převážná část vykonávaných zkoušek je prováděna v akreditovaném režimu.

Akreditaci zkušební laboratoře se rozumí posouzení shody managementu jakosti laboratoře s kritérii mezinárodní normy ČSN EN ISO/IEC 17025:2018. Akreditace znamená uznání způsobilosti zkušební laboratoře vnitrostátním akreditačním orgánem, tj. ČIA, k provádění zkoušek a vzorkování vymezených v dokumentu Osvědčení o akreditaci.

SVÚ zajišťují:

- laboratorní diagnostiku infekčních a neinfekčních chorob zvířat všech druhů a kategorií,
- kompletní laboratorní vyšetření zaměřená na zdravotní nezávadnost a jakost potravin, krmiv, vody a jiných biologických materiálů,
- monitoring cizorodých látek v potravinovém řetězci člověka, zvířat a prostředí,
- na vyžádání odběr vzorků kvalifikovanými pracovníky,
- měření některých zoohygienických parametrů,
- svoz vzorků k vyšetření prostřednictvím pravidelných svozových linek,
- odbornou poradenskou činnost v oblasti související platné legislativou.

Výsledky vyšetřování vzorků a hodnocení nálezů se uvádí na protokolu o laboratorní zkoušce, který je po ukončení všech nezbytných procesů předáván jako výstupní dokument zadavateli vyšetření. Způsoby jejich doručení lze předem dohodnout s konkrétní laboratoří.

V rámci diagnostických pracovišť působí celkem 32 národních referenčních laboratoří (NRL) a 7 referenčních laboratoří (RL). Národní referenční laboratoře jmenuje Ministerstvo zemědělství. Referenční laboratoře pro danou nákazu nebo problematiku vyhlašuje podle potřeby ÚVS.

NRL jsou odborně napojeny na příslušné Referenční laboratoře EU (EU RL) a každoročně se zúčastňují společných jednání zaměřených na danou oblast. Jsou rovněž podrobovány kontrolním testům, které zajišťuje EU RL. Testy jsou zaměřené na prověření kvality vyšetřování vzorků. NRL koordinují činnost ostatních laboratoří v ČR, které se zabývají stejnou problematikou.

Aktuální seznam NRL a RL je dostupný na webových stránkách SVS <https://www.svscr.cz/> v oddílu *Laboratorní diagnostika*.

**Státní
veterinární
správa**